

WIELEWAAL

tweemaandelijks tijdschrift
jaargang 56
september 1990

WIELEWAAL

Vlaams tijdschrift voor natuurstudie

uitgegeven met ondersteuning van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Administratie voor Onderwijs en Permanente Vorming.

Vroegere hoofdredacteuren :

E.H. Fr. SEGERS: jaargang 1 tot en met 23
Dr. Fr. GROOTAERS: jaargang 24 tot en met 46
Dr. H. Meeus: jaargang 47 tot en met 51

Hoofdredacteur: G. LUYTS, Zilverberkstraat 13, 2300 Turnhout (014/41 67 45)

Redactieraad :

H. FRANCKX, J. BLOEMEN, G. BURGGRAEVE, A. DEJONGHE, R. DE FRAINE, R. DE LUST, B. GODDEERIS, P. HERROELEN, K. JANSSENS, L. MEUL, P. PRINSEN, S. TYS, P. VAN DEN BREMT, J. VANHEUVERSWEYN, J. VAN WINKEL, R. WILLOCKX.

WIELEWAAL

is een uitgave van de

Koninklijke Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie

DE WIELEWAAL

De vereniging heeft tot doel : de kennis en de bescherming van de natuur en in het bijzonder van de in het wild voorkomende vogels te bevorderen door alle middelen, o.m. door het oprichten van plaatselijke afdelingen, het houden van studiedagen, het uitgeven van een tijdschrift, het verspreiden van vogelboeken en natuurboeken, het oprichten van natuurreservaten. De vereniging werd in 1933 opgericht door E.H. Fr. Segers. Ze telt nu meer dan 5.000 leden, verdeeld over 55 afdelingen. Een waaier van voordrachten, dia- en filavonden, lessen, tentoonstellingen, geleide wandelingen, studieprojecten, deelname aan regionale en internationale onderzoeken en inventarisaties, beheerswerken in natuurreservaten, uitstappen en reizen in binnen- en buitenland staan jaarlijks op de agenda. De vereniging heeft niet minder dan 80 natuurreservaten in beheer met een totale oppervlakte van meer dan 3.000 ha. verspreid over geheel Vlaanderen. Ze bezit bovendien een eigen "Wielewaalhuis" te Turnhout waar naast het secretariaat ook een ornithologisch museum, een bibliotheek, vergaderzalen en een boekhandel zijn ondergebracht.

Raad van bestuur

Dagelijks bestuur :

H. FRANCKX, voorzitter, Vredelaan 29, 2500 Lier (03/480 47 32)
L. VAN GOMPEL, ondervoorzitter, Hoveniersstraat 35 bus 2, 2300 Turnhout (014/43 95 45)
F. VAN DEN BROECK, secretaris, De Wilgen 41, 2060 Merksem (03/645 02 52)
E. WELLENS, penningmeester, Statiestraat 89, 3900 Lommel (011/54 40 25)

Overige leden :

J. CLAERHOUT, A. Vermeylenstraat 6, 8431 Middelkerke (059/30 22 09)
R. DE FRAINE, Molenbergstraat 3, 3288 Testelt (013/77 52 69)
J. DHOLLANDER, Bergstraat 5, 2780 Sint-Gillis-Waas (03/770 64 26)
P. HERROELEN (016/73 32 10)
G. LUYTS, Zilverberkstraat 13, 2300 Turnhout (014/41 67 45)
L. MEUL, De Blokken 7, 2360 Oud-Turnhout (014/42 22 79)
J. VANHEUVERSWEYN, Burg. P. Ceuterickstraat 12, 9751 Asper (091/84 43 82)

Technisch adviseur voor de natuurreservaten :

S. TYS, Beekstraat 16, 2800 Mechelen (015/41 12 78)

Lidmaatschap en abonnementen

België: 500 F. Nederland en Luxemburg: 800 F. KNNV-leden: 700 F. Andere landen: 900 F.
Administratie: De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout. Giro: 000-0319785-73. Tel.: 014/41 22 52. Ieder lid van De Wielewaal ontvangt het tweemaandelijks tijdschrift WIELEWAAL en het trimesteriële tijdschrift ORIOLUS. Artikels voor WIELEWAAL moeten verzonden worden naar Dhr. G. Luyts, Zilverberkstraat 13, 2300 Turnhout, teksten voor ORIOLUS naar Dhr. R. De Fraine, Molenbergstraat 3, 3288 Testelt. Berichten en activiteitenkalender dienen verzonden naar De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout.
Wielewaal-leden kunnen "Natura" ontvangen tegen een gereduceerd tarief van fl. 27.50 per jaar.

Bergeenden *Tadorna tadorna*: parels van polder en wad

R. De Smet

Bergeenden zijn forse eenden met felle kleur-contrasten. Iets apart. Ze zijn werkelijk ook apart, want ze zijn helemaal geen familie van de andere eenden zoals Wilde Eend, Smient, Wintertaling, e.a.... Maar Bergeenden zijn ook apart door hun specialisatie. Ze behoren bij de kust, de Wadden, de riviermondingen en de polders. Daar vinden ze hun voedsel op de getijden slikken, voorlopig ook in de afgesloten zeegaten. Ook bezoeken ze binnendijkse slikkerige kreekrelicten met brak water en polders met brakke sloten. Hun voedsel bestaat voor een groot deel uit Wadslakjes, jonge Kokkels en Mosseltjes. Verder eten ze kleine garnaaftjes, krabbetjes en zeeduizendpoten. Het zijn vrij zware vogels; de woerden wegen ca. 1,2-1,5 kg, de wijfjes 0,9-1,3 kg.

Voedsel zoeken

Hun manier van voedsel zoeken is karakteristiek: langzaam lopen ze over de slikken en zeven het bovenste sliklaagje door hun snavel, waarbij het water in een constante stroom uit hun mondhoeken weer te voorschijn komt. Als ze in water van enkele centimeters diepte lopen kun je dan de bellenbaan zien die tussen hun poten doorgaat. Langzaam maait hun snavel van links naar rechts en vice versa. Bij iets grotere waterdiepte zwemmen ze met de snavel en soms een groot deel van de kop onder water en in nog wat dieper water gaan ze grondelen. Ingegraven schelpdieren en wormen weten ze te pakken te krijgen door eerst met de poten het zand los te woelen zodat er een kuil ontstaat waaruit ze dan met hun snavel hun prooi kunnen opvissen. De jongen zie je vaak duikend voedsel zoeken. Het meeste voedsel wordt toch met de "maai-beweging" gevangen en dat doet ons denken aan een andere slikvogel van het zoute en brakke milieu, die net zo tewerk gaat, namelijk de Kluut met zijn gespecialiseerde opgewipte snavel. Welnu als we de bergeendensnavel goed bekijken zien wij hetzelfde: er is een duidelijk opwaarts gebogen lijn te zien. Zo zie je alweer dat totaal verschillende vogelsoorten die ongeveer in hetzelfde biotoop van ongeveer hetzelfde voedsel leven, een voedsel-apparaat hebben dat overeenkomstige trekken vertoont.

Kluten en Bergeenden leven overigens vaak zo dicht bij elkaar dat conflicten niet uitblijven.

Opvallend is overigens dat de Kluten vrijwel altijd de aanvallers zijn, vooral als ze kleine jongen hebben. Er is intussen voor een Kluut met zijn tere snavel nogal wat lef nodig om zo'n massieve Bergeend aan te vallen. Nu vechten ze wel voornamelijk met hun poten en met de vleugelboeg, maar toch. Een Bergeend is toch ongeveer viermaal zo zwaar. Maar slim als ze zijn pikken de Kluten haast altijd de wijfjes Bergeenden eruit als object voor hun aanval, die zijn wat kleiner dan de mannetjes en dat hebben de Kluten vlug in de gaten. De betekenis van deze aanvallen is waarschijnlijk dat de Kluten vrij zicht op hun jongen willen houden en de Bergeenden lopen dan spoedig in de weg.

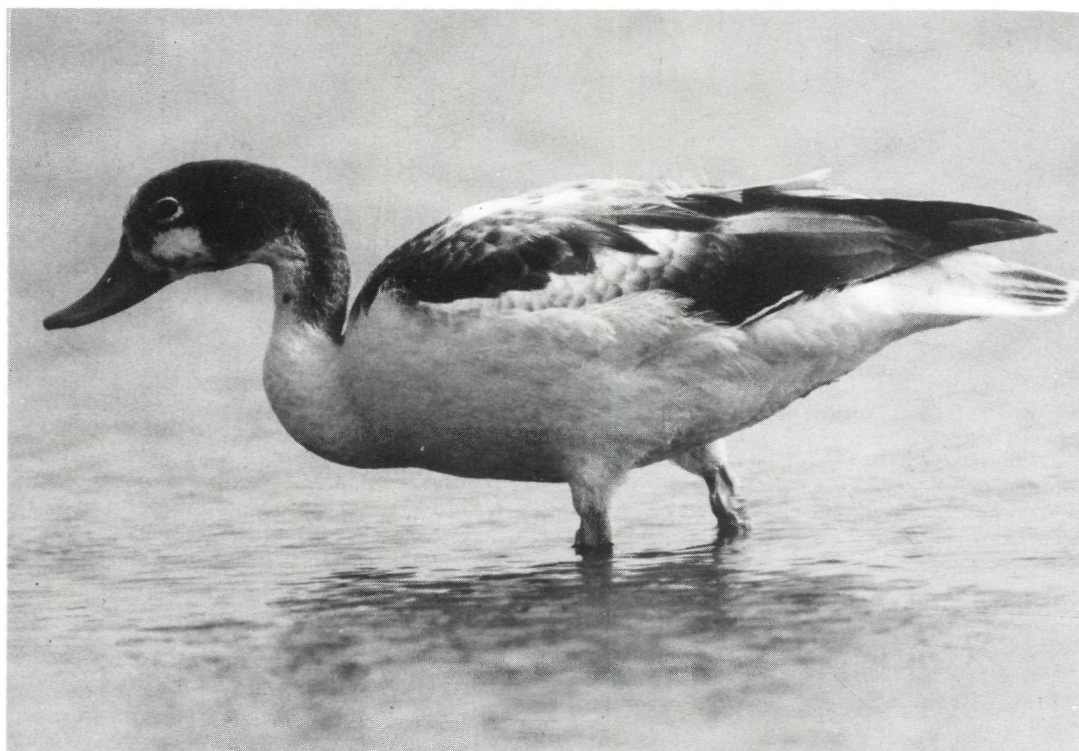
Groepsvorming

In maart leven de Bergeenden gepaard en die paren leven meestal in grote groepen. Ze vertoeven dan nog grotendeels buitendijks en ze leven dan ook in een getijdenritme.

Mannetje Bergeend

Foto: A.C. Zwaga

Jonge Bergeend

Foto: A.C. Zwaga

Naar schatting komt eind maart al 10-25 % ook wel op binnendijkse kreken. Ook daar zijn de vogels meestal aan het voedsel zoeken, maar ook nu komt er vorming van sociëteiten waarin 3-15 paren bijeen zijn. Vooral bij de aankomst van nieuwelingen wordt er op de sociëteiten druk gebalst. Dikwijls neemt het vrouwtje daarbij het initiatief door met laag gehouden hals opwippende snavelbewegingen te maken en daarmee het mannetje op te juttten. Ze heeft daarbij een bepaalde roep, een eindeloos herhaald "toderok-rok-rok-rok-rok..."

Het mannetje heeft ook nog een "triomf-houding", waarbij het met gerekte hals en snavel verticaal omhoog gooit terwijl kop- en halsveren worden opgezet. Dit is stellig een overdreven vorm van verenschudden. Er wordt een ijle trillende fluittoon bij geuit.

Al dit fraai en bont vertoon houdt onze blik gemakkelijk gevangen maar we moeten ook aandacht schenken aan één bepaalde categorie, namelijk de tweedejaars. Dat zijn de vogels die in het voorgaande jaar geboren zijn en nu hun eerste voorjaar beleven. Ze zijn nog niet geslachtsrijp, maar ze nemen wel regelmatig deel aan de baltspartijen.

Je kunt ze onderscheiden door volgende kenmerken:

- duidelijke witte bies achter langs de vleugel,

alleen zichtbaar in vlucht, bij toilet of bij ruzie.

- iets kleinere afmetingen en vooral minder fors.
- de borstrand is smaller, minder fel gekleurd en vager begrensd.

In april-mei zijn de koppels wel verdeeld over de polders e.d. en kan de eileg beginnen. De nestplaatsen zijn konijnenholen, holten onder stapels stro, riet, takkebossen of stenen, duin-doornruigten en holten in knotbomen.

Het belangrijkste kenmerk van de nestelplaats is, dat de vogel er niet naar toe hoeft te lopen, maar in volle vlucht en zonder tussenlanding naar binnen kan schieten.

Voor zo'n grote en zeer opvallende vogel is deze snelle verdwyntruc natuurlijk een zeer nuttige veiligheidsmaatregel.

De broedduur bij de Bergeend is ongeveer 28 dagen. Bergeenden broeden vrij laat. De eerste jongen worden meestal niet voor eind mei geboren. De geboortetop valt begin juni.

Zeër typisch voor de Bergeenden is dat ze gaan ruïen op zandplaten, wadden of hoog gelegen slikken. Al de Bergeenden uit onze contreien gaan ruïen op de platen en slikken in de Westerschelde.

R. De Smet

Het Madeliefje

D. Vandaele

Eigenlijk is het Madeliefje aan geen enkel seizoen gebonden. Dit wordt reeds uitgedrukt in de wetenschappelijke naam: "*Bellis perennis*" waarin 'perennis', de soortnaam, betekent: het hele jaar door. In de bloeikalender vinden we de vermelding: van januari tot december. De geslachtsnaam 'Bellis' schijnt een verbastering te zijn van het Latijnse woord *Bellus* dat mooi betekent.

Het Madeliefje lijkt met zijn gele hartje en zijn krans van witte bloemblaadjes maar een heel doodgewoon bloempje.

Maar schijn bedriegt, want het gele hart van de bloem bestaat uit vele afzonderlijke schijf- of buisbloemen, die alzijdig symmetrisch zijn en tweeslachtig: ze hebben meeldraden en een stamper. Het hart wordt omgeven door een krans van lintvormige afzonderlijke straalbloemen die tweezijdig symmetrisch zijn en vrouwelijk (ze hebben alleen een stamper). Samen vormen ze een korfje of hoofdje. Beide soorten bloemen hebben een onderstandig vruchtbeginsel. Bij rijpheid kan het stuifmeel op de stamper van de eigen bloem of het eigen korfje terechtkomen (zelfbestuiving en buurbestuiving) of door insecten op de stempel van andere korfjes worden (kruisbestuiving) overgebracht. De straalbloemen lokken de insecten naar het 'bedrijfsdeel' van het bloemkorfje, d.w.z. naar de schijf- of buisbloemen in het hart waar de bestuiving plaatsvindt. De straalbloemen dienen ook als landingsplaats voor de bestuivers.

Madeliefjes behoren tot de familie van de composieten of samengesteldbloemigen. Deze groep, die circa 20.000 soorten omvat, steekt in verscheidenheid de orchideeënfamilie naar de kroon.

De planten van deze familie dragen samengestelde bloemen, d.w.z. bloemen die zijn opgebouwd uit een aantal afzonderlijke bloempjes die op kenmerkende wijze dicht op elkaar zijn gerangschikt in bloemhoofdjes. De standaard-composiet, zoals een Madeliefje, een Margriet of een Zonnebloem, draagt buisbloemen in het hart en straalbloemen in een krans daaromheen. Maar er komen op dit thema tal van variaties voor. Distels en hun verwanten hebben wel buisbloemen maar geen straalbloemen; Paardebloemen en Cichorei daarentegen hebben alleen straalbloemen; de buisbloemen ontbreken. Veel composieten zijn eetbaar. Sla hoort tot de familie van de compo-

sieten al zijn er weinig tuinders die ze zullen laten bloeien om de bloemen te bewonderen. Zo ook Andijvie, Chicorei (Witloof), Molsla (Paardebloem), Schorseneer en Artisjok. Ons Madeliefje kun je ook gebruiken in de keuken: enkele blaadjes ervan geven een pittige smaak aan de voorjaarssoep.

De stengel van de voorjaarsbloemen van het Madeliefje is kort (2 à 3 cm), maar later op het jaar als het gras groeit, zijn de bloemstengels langer: 10 à 12 cm (uitzonderlijk 20 cm in de volle zomer). Het Madeliefje opent zijn korfje als de zon het verwarmt, draait met de zon mee van oost naar west en sluit zijn korfje als het regent of als de avond valt; dan buigt het zijn hoofdje in slaaphouding. De maniakale liefhebbers van grasperken als graswoestijnen, worden door het Madeliefje tot wanhoop gebracht omdat het zich zo snel vermenigvuldigt en zo moeilijk te verwijderen valt. Het vele kiemkrachtige zaad rijpt zeer vlug en kan reeds na 4 à 5 dagen kiemen zodat een snelle voortplanting gegarandeerd is. Daarnaast kan het Madeliefje zich ook ongeslachtelijk vermeerderen: wanneer de ondergrondse stengel, de zogenaamde wortelstok in stukken wordt verdeeld kan elk fragment uitgroeien tot een volledig nieuwe plant. Deze verdeling kan vrijwillig gebeuren door bv. met een spade te stekken of onvrijwillig door betreding. Dit maakt het niet gemakkelijk om het aantal Madeliefjes te beperken.

Foto: G. Luyts

Daarenboven vormen de lepelvormige blaadjes een wortelrozet dat heel egoïstisch alle andere planten in zijn omgeving verdringt en een mooi plekje voor zichzelf opeist. Dat bladrozet is zo snugger zich plat te drukken als een grasmachine erover rolt om het gazon kort te houden zodat het na de maaibeurt rustig verder groeit.

Wanneer we de lintbloempjes van naderbij bekijken, zien we dat veel exemplaren zuiver wit zijn, maar dat een belangrijk aantal paars of roodachtig aanloopt langs de buitenzijde. Dat zijn natuurlijke varianten die erfelijk vastliggen. De mens heeft van dit verschijnsel dankbaar gebruik gemaakt om door zorgvuldig kruisen en selecteren planten te verkrijgen met roze en bijna rode bloemen. Bovendien slaagden de kwekers erin de gele buisbloemen te vervangen door witte, roze of rode lintbloemen. Deze variaties krijgen in de handel de naam "pomponetten" en worden veel gebruikt in romantische bruidsruiers. Het selecteren op basis van grootte levert daarentegen de variëteit "super enorma" op, dikke korfjes vol grove lintbloemen die vooral gebruikt worden als randplant in de tuin of in gemengde bloembakken.

Sinds de vijftiende eeuw is het plantje bekend om zijn geneeskrachtige werking. Dodoens spreekt erover in zijn beroemd kruidboek onder de naam 'kersauwtje'. Over het oud Franse Cassaude of Consaude komt deze naam van het Latijn 'Cassolida', wat betekent: die geneest of heelt. Volgens Dodoens moeten verse stengels en bladeren gestampt worden en met verse, ongezouten boter vermengt. Zo bekomt men zelf die jicht geneest.

In Duitsland werd de plant in de achttiende eeuw echter systematisch uitgeroeid: men beschuldigde het Madeliefje er ten onrechte van dat het vruchtadrijvend zou zijn.

De fijngestampte bloemen en verse bladeren stillen de pijn bij kneuzingen en verstuiking. In

de homeopathie gebruikt men een tinctuur van de bloeiende plant wegens de activerende werking op de spieren in de vaatwanden. Bij geelzucht gebruikt men een mengsel van Madeliefjes, Paardebloemen en Duivekervel.

Van oudsher is het Madeliefje in de schilderkunst een populaire plant. Onze miniaturisten uit de vijftiende eeuw en begin zestiende eeuw hebben het herhaaldelijk afgebeeld in de rand van de werken die zij verluchtten. Zo vinden we het in het "Getijdenboek van Filips van Kleef" uit 1485, in het "Gents getijdenboek" van ± 1500 en in "Les très riches heures du Duc de Berry" uit dezelfde periode. Ook onze Vlaamse primitieven hebben het vaak afgebeeld. In het Brugs Groeningemuseum vinden we het onder andere op de Moreeltriptiek op het altaarstuk van Christophorus van Hans Memling en de doop van Christus van Gerard David. Het werd daar afgebeeld als Mariaplant met een gouden hart en een blanke stralenkrans. De traditionele deugdzaamheid van Moeder Maria vindt in dit eenvoudige bloempje haar welsprekendste symbool.

Meer in het algemeen is het Madeliefje een teken voor vriendelijkheid, onschuld, zuiverheid van gedachten, loyale liefde en barmhartigheid. Bij zovele goede eigenschappen hoort ook een simpel soort magie dat nog in de hand gewerkt wordt door het feit dat het aantal lintbloemen niet altijd gelijk is.

Een verliefd hart kan zijn hoop en twijfel proberen op te lossen door de lintbloempjes één voor één uit te trekken en na te tellen: Ik word bemind: niet, weinig, veel, niet, weinig, veel... In Zwitserland schijnt men bij dit spelletje af te tellen: Ongetrouwd, trouwen, naar klooster gaan... Een troost voor wie het wil proberen: als het antwoord je bij een eerste poging tegenvalt, zal een volgend resultaat wellicht beter zijn.

Diane Vandaele

Vlucht

Op mijn poeltje zat een Wilde Eend met een ganse "toom" pas uitgekomen kuikens.

Nadat een verwilderde zwarte tybaert daar had rondgehangen, stelde ik vast dat er nog welgeteld één jong overbleef.

Kort daarop zag ik de eend met het laatste kuikentje in haar bek wegvliegen.

Prof. Dr. A.K. Evrard, Gent

Waar zitten ze nu nog... die amfibieën en reptielen ?

Deel 3: padden en kikkers

HYLA-Werkgroep

Dit artikel, het laatste in een reeks van drie publikaties met betrekking tot het voorkomen van inheemse amfibieën en reptielen, is het resultaat van de door HYL A (met behulp van derden) verzamelde herpetologische waarnemingen verricht tijdens de periode 1980-1989.

De reacties, die wij reeds op het eerste artikel (reptielen) ontvingen, waren zeer positief. Tevens werden nog enkele nieuwe meldingen van kikkers en padden verwerkt op de desbetreffende waarnemingskaartjes. Het is voor de werkgroep HYL A bijzonder aangenaam om van talrijke lezers te mogen vernemen, hoe belangrijk zij deze twee (vaak miskende) diergroepen wel vinden. Wij danken u nogmaals oprecht voor dit alles! Indien wij ook tijdens de komende vier jaar verder op uw herpetologische medewerking mogen rekenen, zal een gelijkaardige nieuwe publikatie in 1994 een reële bijdrage leveren tot de bescherming van onze amfibieën en reptielen.

Als direct resultaat van onze hernieuwde oproep tot medewerking, ontvingen wij recent twee observaties van de Geelbuikvuurpad, daterend van 1981 uit de Voerstreek!!! (waarvoor onze bijzondere dank aan R. Maes en F. Delbecque). In tegenstelling tot de eerdere meiding dat van de Geelbuikvuurpad geen gegevens konden gepubliceerd worden (zie artikel 1), vindt u hiernavolgend dus toch een waarnemingskaart van deze soort.

Tenslotte willen wij nogmaals ter kennis brengen dat u tegen de toezending van 4 postzegels van 14 F. een zeer nuttige determinatietabel voor amfibieën en reptielen kan bestellen bij het HYL A-

Vroedmeesterpad

Foto: R. Willockx

secretariaat, Eglantierlaan 39 te 2630 Aartselaar. Op dit adres kan u overigens ook gratis inventarisatieformulieren bekomen. Uiteindelijk rest ons nog enkele medewerkers te bedanken die, na de publikatie van onze eerste artikel, herpetologische gegevens hebben toegestuurd: M. Asperges, P. D'Hondt, F. Delbecque, Florus, Geudens, A. Geuens, J. Gysels, F. Jonckheere, M. Lehouck, Ch. Onckelinx, H. Pluymers, E. Saveyn, Van der Steen, M. Van Herck, J. Verschueren, Vranckx, S. Wuyts.

Vroedmeesterpad *Alytes obstetricans*

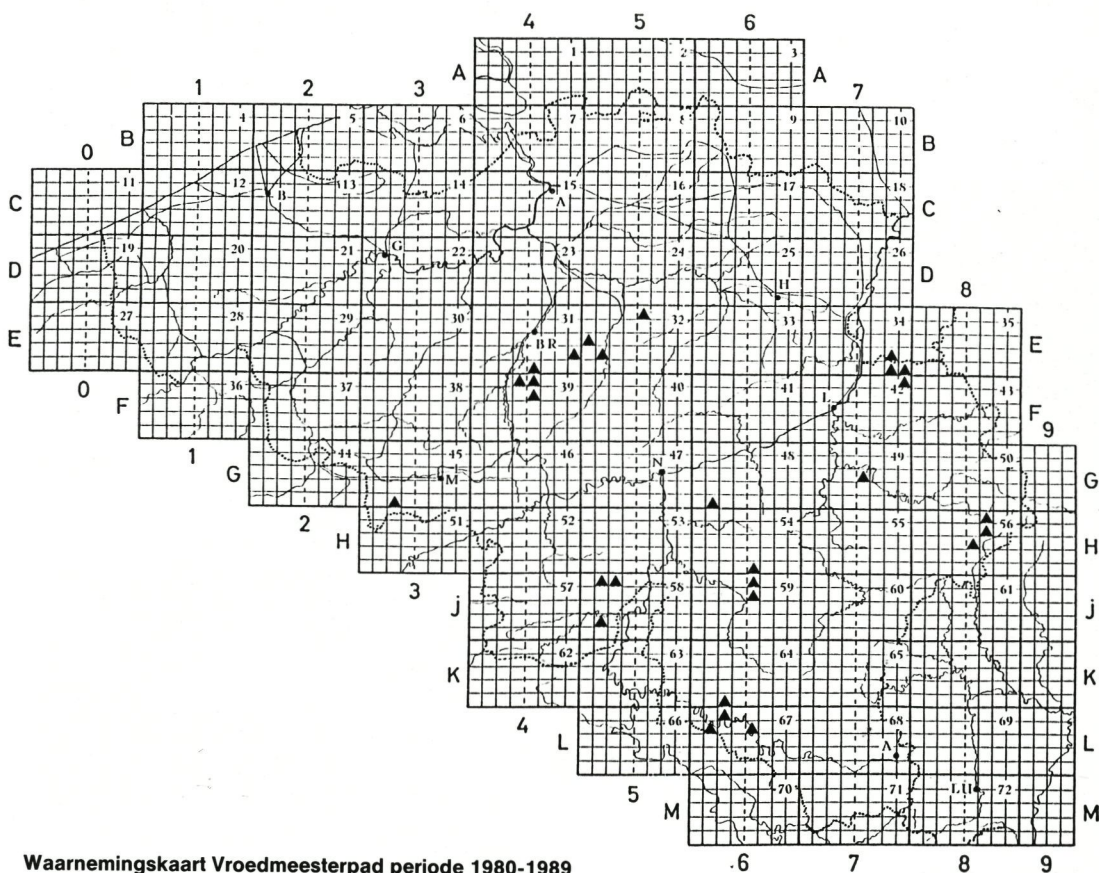
Bereikt een lengte tot 5 cm. Rugkleur grijs of bruinachtig met (vooral op de flanken) donkergroene, oranje-rode of zwarte stippen. Buik wit tot lichtgrijs met een bruingrijze marmertekening. Grote ogen, pupil verticaal elliptisch en trommelvlies zichtbaar. Heeft op de binnenzijde van de hand drie duidelijke knobbeltjes.

Mannetjes vertonen broedzorg en dragen de eiskoeren rond de achterpoten!

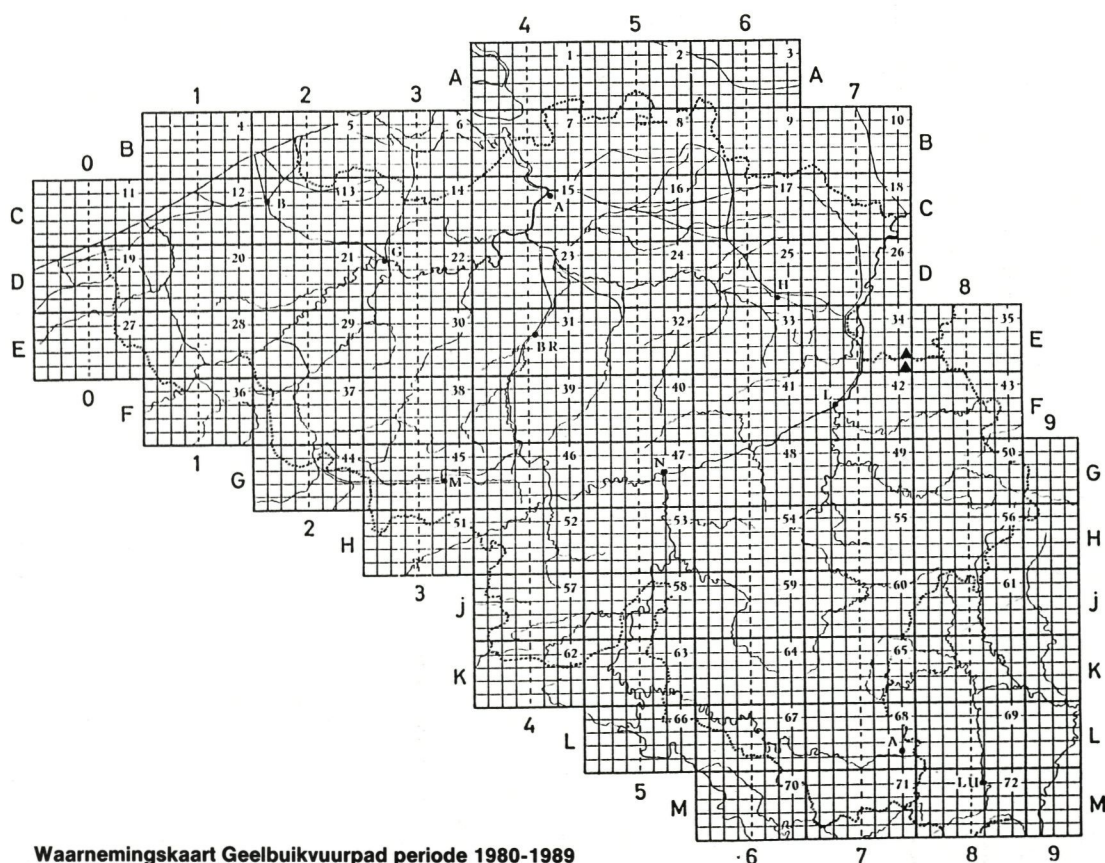
Verspreiding volgens Sparreboom (1981): in België slechts ten dele bekend; in Henegouwen en in de hoge en oostelijke Ardennen zijn zonder enige twijfel nog onbekende vindplaatsen evenals in de dalen van de beide Ourthes en de Semois. Concentraties van vindplaatsen doen zich voor in de dalen van Senne, Dijle en Haine, van Maas, Lesse en Semois en in de zuidoostelijke Ardennen.

Geelbuikvuurpad *Bombina variegata*

Wordt soms ook Geelbuik- of Vuurpad genoemd. Een klein (amper 4 à 5 cm) onopvallend padje met een nogal afgeplatte kop en lichaam. Bovenzijde groen- of bruingrijs (gevekt) met vele kleine, stekelige wratjes. De buik is zeer kenmerkend blauwgrijs of zwart met een onregelmatig patroon van grote gele tot oranjeachtige vlekken. Snuit afgerond met "bovenopliggende" ogen, pupil hartvormig tot driehoekig en geen zichtbaar trommelvlies.

Waarnemingskaart Vroedmeesterpad periode 1980-1989

Waarnemingskaart Geelbuikvuurpad periode 1980-1989

Geelbuikvuurpad, Argonne

Foto: R. Willockx

Bij gevaar neemt de Geelbuikvuurpad een dreighouding aan: het dier krult de rug en toont de gele kleurvlekken van voorpoten, dijen en achterpoten.

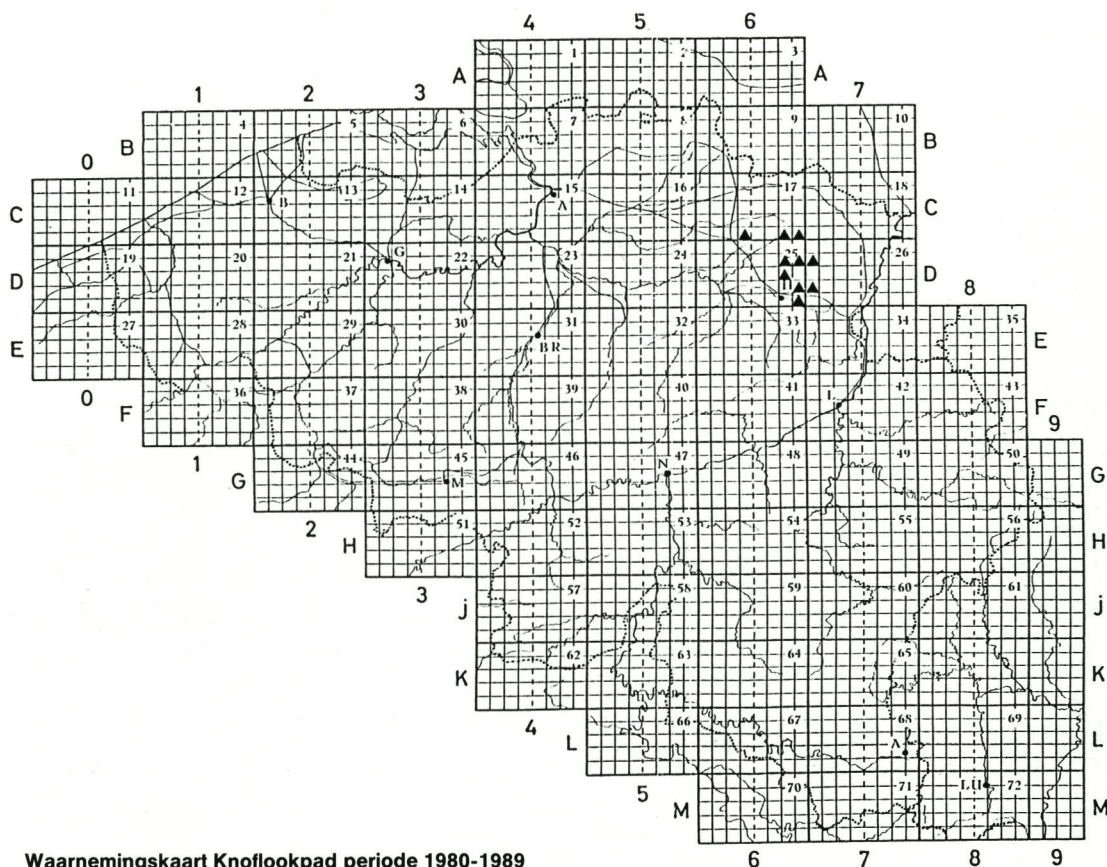
Verspreiding volgens Sparreboom (1981): de vindplaatsen concentreren zich in een aantal rivierdalen van Maas en Ourthe; merkwaardig is het voorkomen in leemgroeven bij Boom in de provincie Antwerpen.

Knoflookpad *Pelobates fuscus*

Een plompe gladhuidige pad die ongeveer 7 cm groot kan worden. Rugkleur en -patroon zeer variabel: grondkleur geel-, tot lichtbruin of -grijs, met een onregelmatig patroon van donker- of roodbruine vlekken, banden of een marmertekening. Heeft soms een lichte lengteband op de rug. Ogen opvallend groot en uitpuilend met een verticaal elliptische pupil. Kenmerkend is de harde graafknobbel aan de basis van de binnenste teen en de welving tussen de ogen op de bovenzijde van de kop. Zeer moeilijk te observeren door de verborgen nachtelijke leefwijze.

Scheidt bij bedreiging een knoflookachtige geur af.

Verspreiding volgens Sparreboom (1981): uitsluitend bekend uit de rivierdalen in het oostelijk Schelde-bekken en door een geconserveerd exemplaar uit 1870 uit Gent.

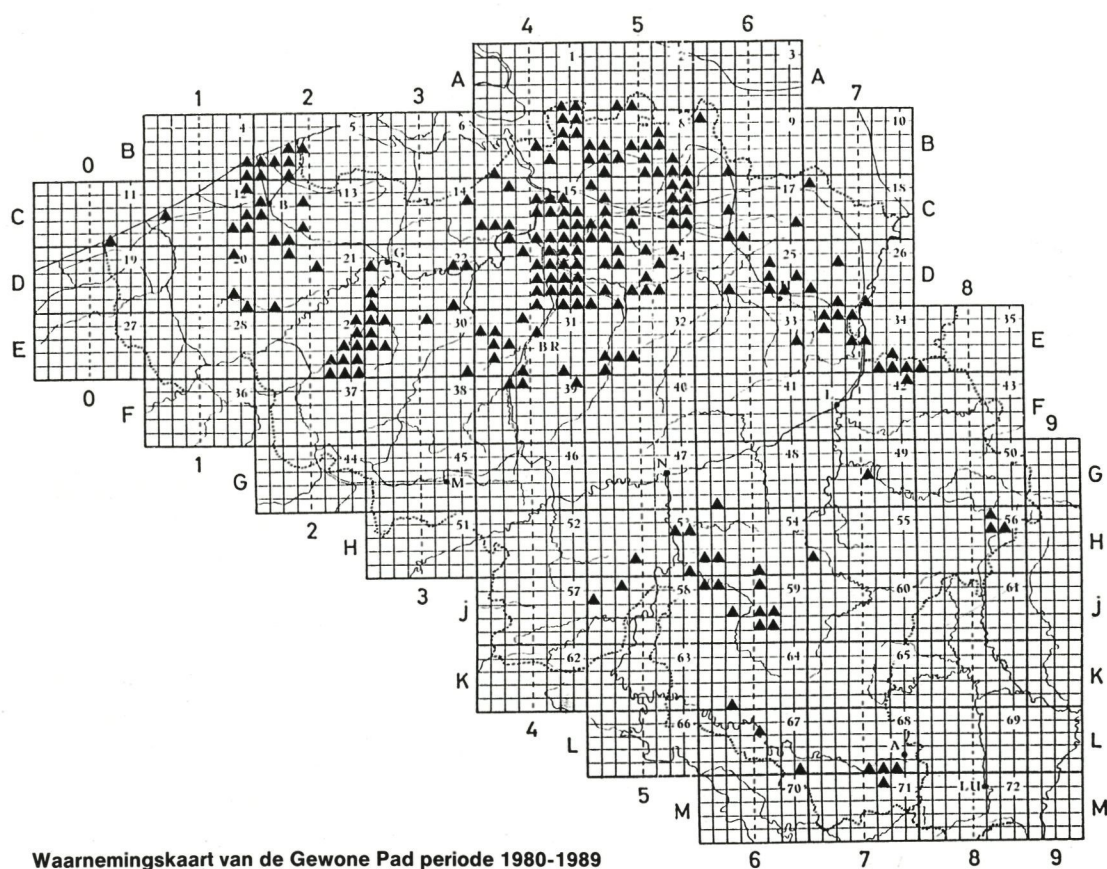

Waarnemingskaart Knoflookpad periode 1980-1989

Gewone Pad *Bufo bufo*

Mannetjes bereiken een lengte van 7 cm en wijfjes van 10 cm. Een vrij grote, plomp gebouwde pad met een ruwe, droge en wrattige huid. Heeft opvallend grote oorklieren en goudbruine tot rode ogen met een horizontale pupil. Rugkleur zeer variabel: geel- tot donkerbruin, niet zelden met onregelmatige donkere vlekjes; jonge dieren zijn vaak steenrood gekleurd. Buik grijswit, soms met een donkere marmertekening.

Verspreiding volgens Sparreboom (1981): algemeen in het ganse land.

Knoflookpad

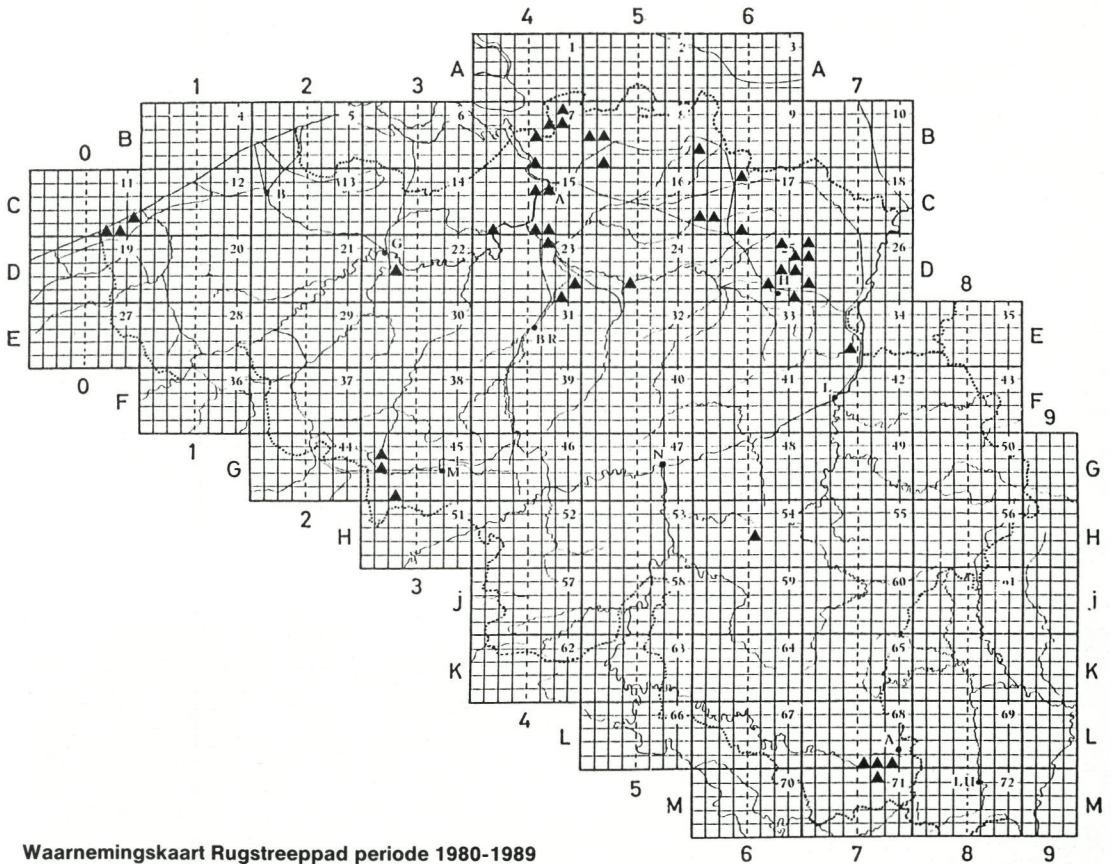
Foto: R. Willockx

Rugstreeppad *Bufo calamita*

Een middelgrote pad (6 à 7 cm) met korte pootjes en een wrattige huid. Rug geel- tot grijsbruin, met talrijke groene, bruine en rode vlekjes. Kenmerkend is de smalle gele lengtestreep op het midden van de rug en het groengeel-gekleurde oog (met de horizontale pupil). Buik wittig, met fijne bruine spikkels.

Kan zeer snel lopen, waarbij telkens korte afstanden "spurtend" worden afgelegd.

Verspreiding volgens Sparreboom (1981): plaatselijk vrij talrijk in de kuststreek, het noordoosten van Oost-Vlaanderen en de Antwerpse en Limburgse Kempen; elders zeer zeldzaam of ontbrekend.

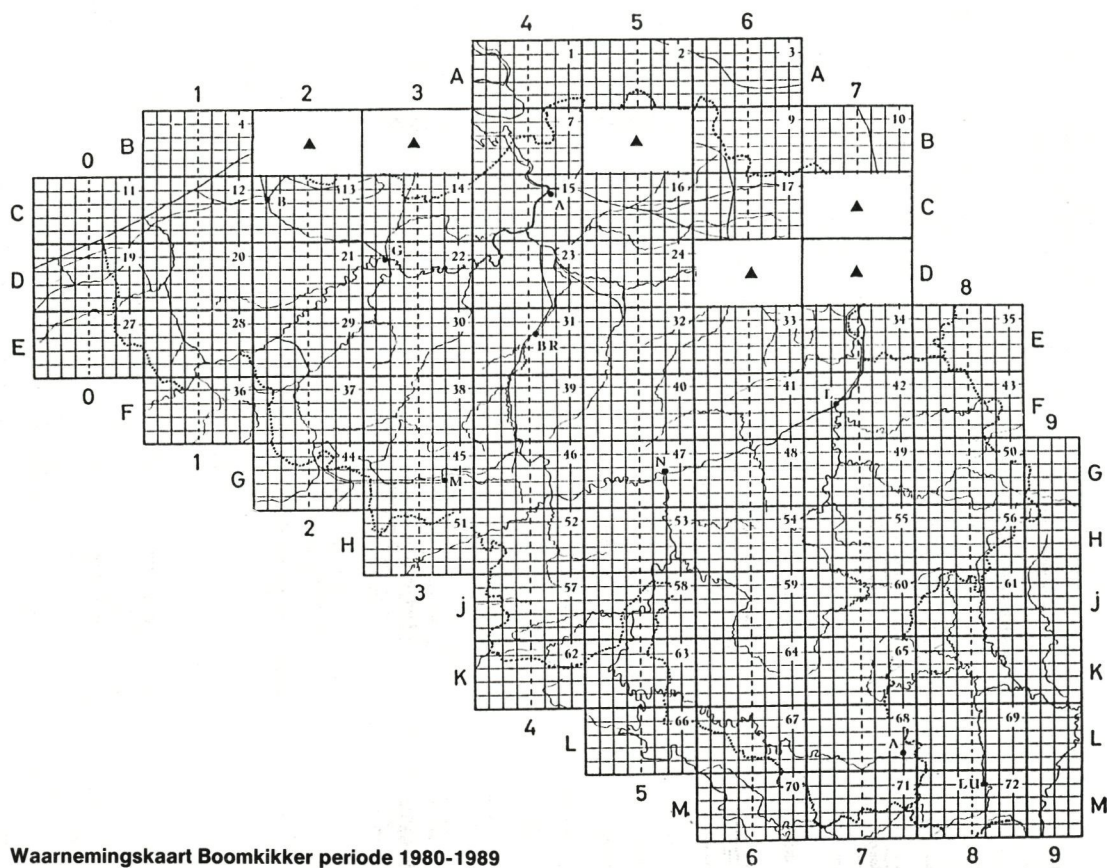
Waarnemingskaart Rugstreeppad periode 1980-1989

Boomkikker *Hyla arborea*

Een klein gladhuidig kikkertje dat een lengte van 4,5 cm kan bereiken. De rug is meestal egaal heldergroen, soms geel gekleurd. Opmerkelijk is dat de rugkleur snel kan veranderen naar olijfgroen of donkerbruin, in functie van de achtergrondkleur, temperatuur, gemoedsgesteldheid, enz... Vanaf de snuit loopt "door" het oog en over de flanken, een donkerbruine (wit afgezoomde) streep. Buik geelwit. Uiteinden van vingers en tenen zijn schijfvormig verbreed.

Klimt uitstekend en verblijft vaak onbeschat in de volle zon, zittend op een stengel of een blad.

Verspreiding volgens Sparreboom (1981): in België zijn de populaties vaak klein, onderling geïsoleerd en verspreid over het gehele land.

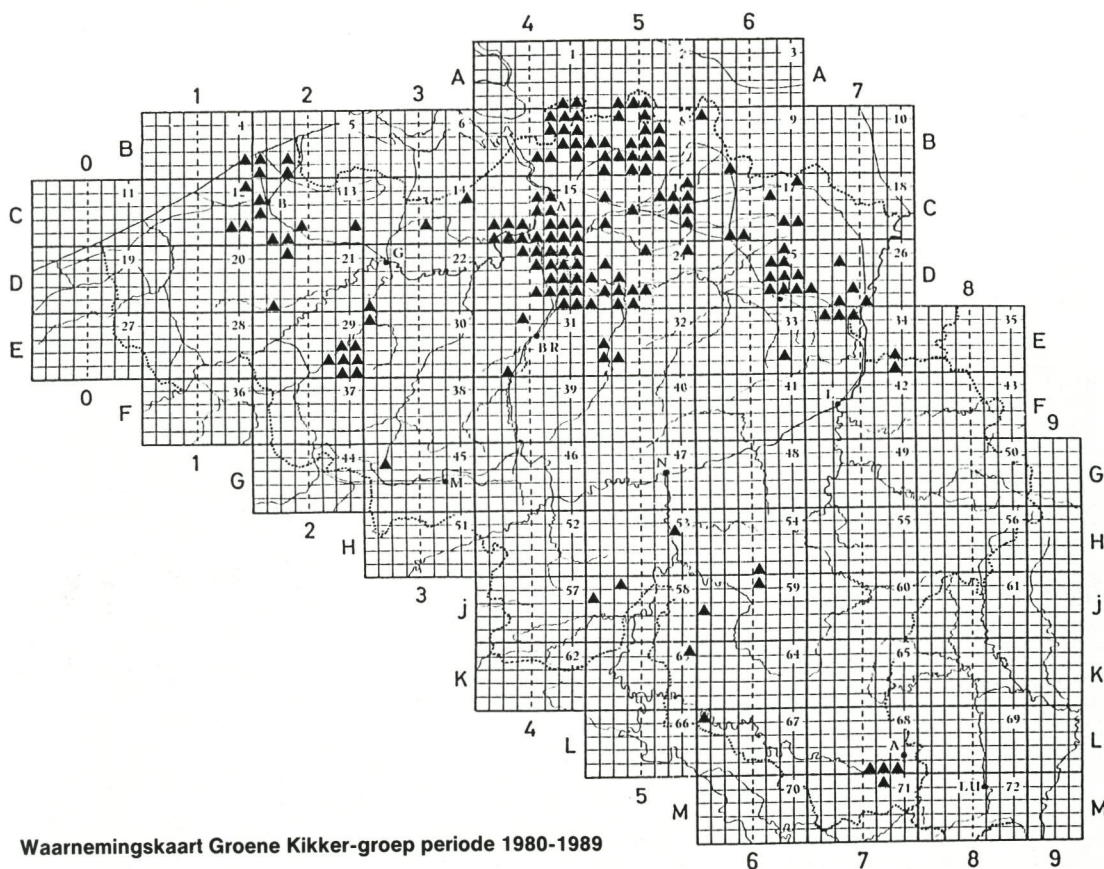
Koor Groene Kikker

Foto: R. Willcockx

Groene Kikker-groep *Rana esculenta*-complex

Een vrij grote (tot 9 à 12 cm lengte) kikker met meestal groene, soms bruin- tot olijfgroene rugkleur. Het patroon is zeer variabel: soms egaal van kleur, vrij dikwijls loopt een heldergele lengtestreep over het midden van de rug en zijn donkere vlekken aanwezig op rug en flanken. Op het bovenbeen bevinden zich vrijwel steeds grote, duidelijke donkerbruine of zwarte vlekken. De buikkleur is wit tot vuilwit. Opvallend is de spitse snuit en de relatief dicht bij elkaar staande ogen. Mannetjes hebben aan weerszijden van de kop uitwendige, ballonvormige kwaakblazen, die wit of vuilwit gekleurd zijn. Vertoeft het ganse jaar in of nabij het water en produceert het luide kenmerkende kikkergekwak.

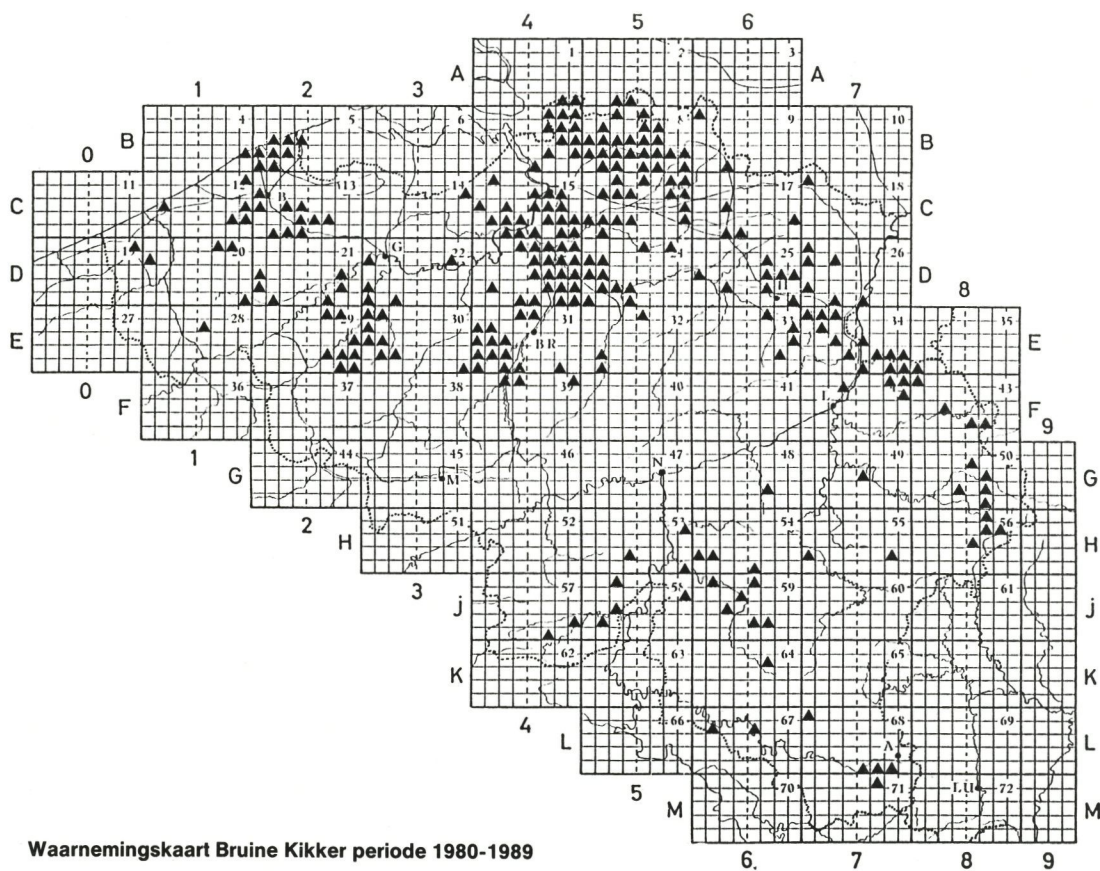
Toelichting: recent onderzoek heeft aangetoond dat ook in Vlaanderen niet één, maar drie soorten Groene Kikkers voorkomen. Dit zijn: de Kleine Groene Kikker *Rana lessonae*, de Middelste Groene Kikker *Rana esculenta* en de Grote Groene Kikker of Meerkikker *Rana ridibunda*. De *esculenta*-vorm moet beschouwd worden als een hybride, die ontstaat door kruising van de twee andere soorten. In ons land zou vooral de Middelste Groene Kikker voorkomen, hoewel de aanwezigheid van zowel de Kleine als van de Grote Groene Kikker reeds werd aangetoond. Het onderscheid tussen de drie "soorten" op basis van uitwendige kenmerken is weinig duidelijk. Een zekere soortbepaling is slechts mogelijk na een omslachtige laboratorium-analyse van bepaalde eiwitten. Verspreiding volgens Sparreboom (1981): algemeen in het westen, noorden en midden van het land en minder in het zuiden (waar wel enkele vindplaatsconcentraties zijn) en in het oosten.

Waarnemingskaart Groene Kikker-groep periode 1980-1989

Bruine Kikker *Rana temporaria*

Een fors gebouwde kikker die een lengte van 7-8 cm kan bereiken. De rug is bruin in alle mogelijke kleurvariëteiten (van geel-, rood- of groenbruin tot diep donkerbruin), met grote of kleine, veel of weinig donkerbruine tot zwarte vlekken. Niet zelden is er een Δ -vormige tekening achter de kop.

Waarnemingskaart Bruine Kikker periode 1980-1989

Ziet u het verschil? Links Bruine Kikker, rechts Heikikker

Foto: R. Willockx

Heeft achter het oog een duidelijke zwarte vlek die over het trommelvlies tot aan de basis van de voorpoot loopt. Buik wit of geelachtig, gevlekt of gemarmerd met grijs. Snuitpunt stomp en de ogen staan tamelijk ver uit elkaar. De knobbel aan de basis van de eerste teen (van de achterpoot) is zacht en kleiner dan de helft van de lengte van deze teen.

Overwegend actief op het land; vertoeft slechts een relatief korte periode (maart-april) in het water. Verspreiding volgens Sparreboom (1981): algemeen in gans het land.

Dit wordt niets. Boven Bruine Kikker, onder Gewone Pad

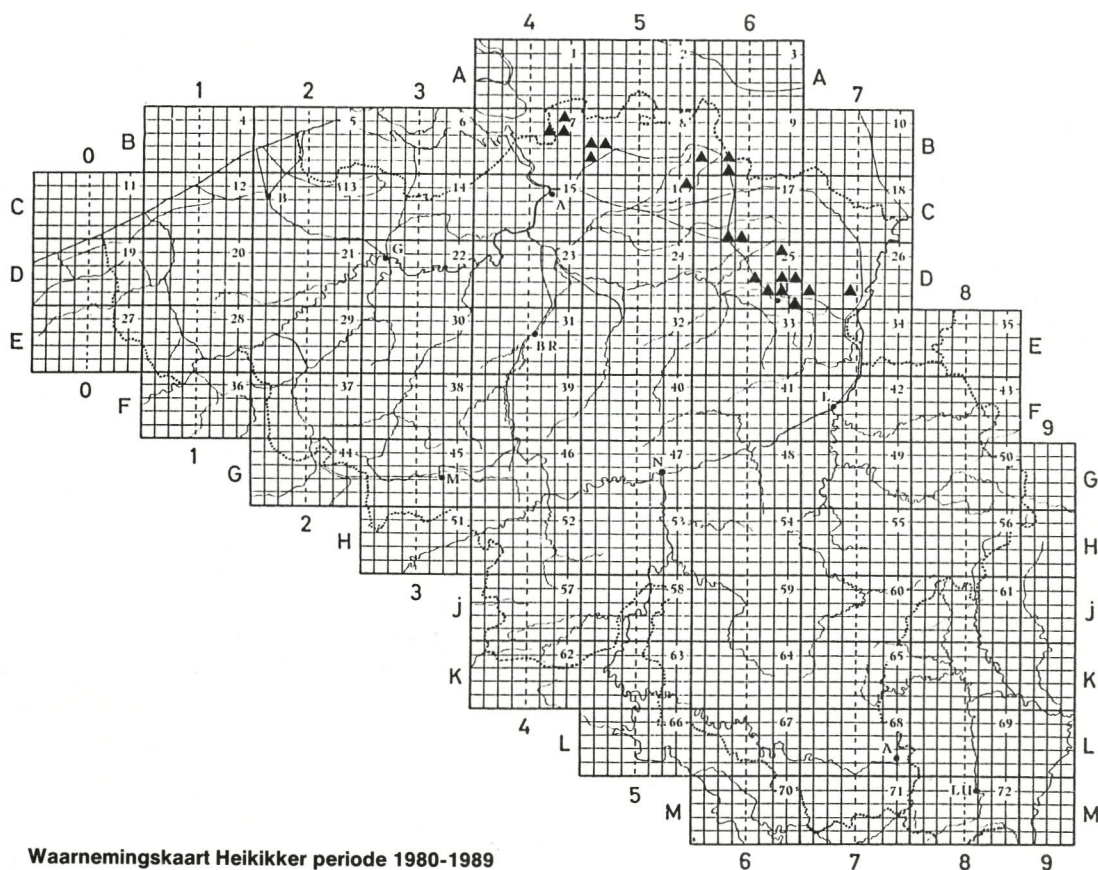
Foto: R. Willockx

Heikikker *Rana arvalis*

Een forse kikker die een lengte tot 8 cm bereikt. Rugkleur geel- tot diepbruin, vrijwel steeds met een brede, lichtgele lengteband over het midden van de rug en lichtgekleurde opvallende ruglijsten. Achter het oog bevindt zich een donkerbruine vlek die het trommelvlies bedekt en loopt tot aan de basis van de voorpoot. Keel en buik wit of geelwit. Op de keel zijn vaak donkerbruine stipjes aanwezig en de buik is vrijwel steeds ongekleurd. De snuit is relatief spits. Heeft aan de basis van de eerste teen van de achterste poot een harde knobbel, die groter is dan de helft van die teen.

In de paartijd zijn de mannetjes gedurende enkele dagen vaak volledig blauw gekleurd.

Verspreiding volgens Sparreboom (1981): in veengebieden en vochtige heiden in de provincies Antwerpen en Limburg en in het aansluitende deel van Brabant.

Waarnemingskaart Heikikker periode 1980-1989

Literatuur

Sparreboom M., (red.), 1981. *De amfibieën en reptielen van Nederland, België en Luxemburg*. A. Balkema, Rotterdam. 284 p.

HYLA Wielewaal Werkgroep Amfibieën en Reptielen, A. Van Hecke, Eglantierlaan 39, 2630 Aartselaar.

ERRATUM:

In het artikel "Waar zitten ze nog... die amfibieën en reptielen? deel II Salamanders", Wielewaal 56 - juli 1990: blz. 152 2e regel (over Kamsalamanders)

"Met een maximum lengte van 13 cm..." moet zijn:

"Met een maximum lengte van **18 cm...**".

BELANGRIJKE DATA:

16.09.'90: Protestmanifestatie Losheim 1990

23.09.'90: 37ste Nationale Natuurbeschermingsdag

17.11.'90: Natuurbeheerday JNM

25.11.'90: 47ste Wielewaalcongres "Demervallei"

Primeur: vogelbeschermers evacueerden huiszwaluwkolonie met succes

In de ganse internationale vogelbeschermings-geschiedenis is nog nooit zoiets gebeurd. Een kolonie Huiszwaluwen, met in hun nesten eieren en jongeren in alle ontwikkelingsstadia, werden door vogelbeschermers afgebroken en geëvacueerd naar geprefabriceerde kunst-nesten.

Huiszwaluwen broeden, zoals de meeste vogelsoorten, in nesten die ze zelf maken. Ze worden echter niet vervaardigd van strootjes, mos, haren of pluimpjes, maar uit een montage van een groot aantal bolletjes vochtige aarde vermengd met speeksel. Het geheel lijkt dan op een gemetselde kwart-bol met een kleine vliegopening. De nesten zitten meestal geplakt tegen de gevel van een gebouw onder overstekende daken, onder dakgoten, onder balkons en zelfs in de bovenste hoeken van raamkozijnen. Vaak vindt men verschillende nesten bij elkaar, die dan de zogenaamde zwaluwkolonies vormen.

Huiszwaluwen behoren in België, evenals in de ons omringende landen, tot de beschermde vogels. Hieronder verstaan we dat ze niet mogen gedood, gevangen, gehouden of verstoord worden. Ook de eieren, de jongen en zelfs de nesten genieten deze bescherming, ongeacht deze laatste bewoond, leeg of in aanbouw zijn. Diegene die nesten moedwillig van zijn gevel verwijderd kan een fikse bekeuring oplopen. Trouwens, de bescherming van deze vogels is gegrond: zij kunnen beschouwd worden als de beste biologische insectenverdelgers.

Te Waasmunster, een landelijke gemeente in Oost-Vlaanderen, werd 'op zaterdag 16 juni 1990 een kolonie Huiszwaluwen met 12 nesten verhuisd naar een andere plaats. Het oude schoolgebouw, waar de kolonie reeds 60 jaar stand hield, werd de daarop volgende week onder de sloophamer gebracht. Het gebouw was honderd jaar oud en diende vervangen te

Foto: J. Rodts

worden door een fonkelnieuw complex. Aan-gezien de nieuwe gebouwen in september in gebruik worden genomen, kon men de werken niet uitstellen tot op het ogenblik dat de jongen de nesten zouden verlaten. Huiszwaluwen broeden van mei tot half september.

Twaalf kunstnesten, vervaardigd uit houtbeton, werden aan de gevel van een ander schoolgebouw gehangen onder een vensterbank. De vogelbeschermers, die de gewaagde verplaatsing uitvoerden, hadden rubber handschoenen aangetrokken om de nesten en jongen niet te 'besmetten' met mensengeur.

De gemetselde kommetjes werden met de grootste omzichtigheid afgebroken en de inhoud, jongen, eieren én nestmateriaal, werd zorgvuldig in de prefabnesten gedeponeerd. De volgorde van de nesten werd strikt gerespecteerd: de jongen van het uiterst linkse, oorspronkelijke nest werden in het eerste kunstnest van links gelegd. In een enkel nest bevonden zich drie kleine, witte eitjes. Drie andere nesten waren onbewoond. Er werden dus acht bewoonde nesten overgebracht met een totaal aan 21 jongen in verschillende ontwikkelingsstadia.

De actie was zeer goed voorbereid, uitstekend gecoördineerd en nam amper een half uur in beslag. Na de eigenlijke evacuatie steeg de spanning ten top. De Huiszwaluwen zochten tevergeefs hun oude nesten op aan de oude gevel. Sommige exemplaren vatten met de

bouw van een nieuw nest aan op de plaats waar hun vorige had gehangen.

Om de vogels naar de kunstnesten te lokken werd gedurende een kwartier de roep van de Huiszwaluw op cassette weergegeven via een luidspreker die er juist boven werd geplaatst.

Pas vijf uur na de verhuizing klampte de eerste zwaluw zich aan een van de nesten vast. Het was het nest met het meest volgroeide jong. Spontaan volgde de ganse kolonie dit voorbeeldig exemplaar. In alle vliegopeningen kon men hongerige bekjes waarnemen die om hun ouders schreeuwden. Zij vlogen af en aan. De actie was geslaagd.

Het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels heeft een nieuwe stap gezet in de geschiedenis van de vogelbescherming: in uiterst uitzonderlijke gevallen kunnen nu Huiszwaluwkolonies geëvacueerd worden naar een andere plaats.

Het schilderen van een gevel wordt niet als een uitzonderlijk geval aanvaard, aangezien deze werken ook kunnen geschieden buiten de broedperiode.

Wanneer u 'overlast' ondervindt van uitwerpselen dan kan u dit probleem oplossen door onder het nest een plankje te bevestigen dat deze zorgvuldig opvangt. Na het broedseizoen hoeft u het plankje gewoon leeg te maken. Help ons de zwaluwen beschermen. Geef hen alle rust en ruimte die ze verdienen.

Vixen

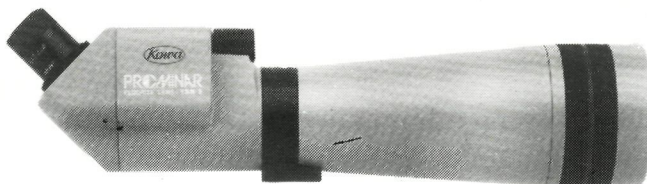
CELESTRON

Kowa

TELESCOPEN-SPECIALZAAK
voor NATUUR en ASTRONOMIE.

Vraag onze gratis
catalogus!

OPTISCHE INSTRUMENTEN

Van Grootven

Kapellestraat 20 - Telefoon 03-887.96.49

B-2630 AARTSELAAR

Maandag gesloten

voor U gesprokkeld

Bronnen: Ardea 77/14, Der Falke 37/1, Dutch Birding 12/1, NHC-info 10.05.90, Vogeljaar 38/1, Vogels 1990/1.

— In 1988 zijn er in de beide Duitslanden minstens 190 paren van de Slechtvalk vastgesteld, waarvan minstens 270 jongen goed uitvlogen. Voor het eerst sinds 1969 zijn er ook weer broedgevallen op gebouwen (o.a. op een kerk en aan twee bruggen over autowegen) geweest. Door de 'Arbeitsgemeinschaft Wanderfalkenschutz' werden kunstnesten voor Slechtvalken aangemaakt die b.v. in Baden-Württemberg 59 legsels opleverde. In het hogergelegen Zwarte Woud was het relatief aantal jongen dat uitvloog uit de kunsthorsten dubbel zo hoog als van de natuurlijke nesten.

— De broedplaatsen van de Eider in Nederland liggen in of bij meeuwenkolonies, vooral bij die van de Zilvermeeuw. Een paradoxale situatie want grote meeuwen zijn echte rovers van grote kuikens. Uit een recent onderzoek blijkt echter, dat in jaren dat de meeuwen bijna 100 % van de kleine kuikens opaten, deze door voedselgebrek waren verzwakt en in feite al stervend waren. Veel van de kuikens, die kort na het uitkomen op plaatsen bleven waar regelmatig voedsel te vinden was, werden niet opgegeten door de meeuwen en groeiden tot vliegvlugge eenden op, ondanks het feit dat de meeuwen veel talrijker waren dan de Eiderkuikens.

— Een broedgeval van de Bruine Kiekendief oefent weinig invloed uit op de uiteindelijke aantallen van het aanwezige jachtwild (Fazanten, Patrijzen, Wilde Eend).

— 1989 was een goed jaar voor zeldzame broedvogels in Groot-Brittannië: Grauwe Kiekendief 18 uitgevlogen jongen, Visarend 52 paar in Schotland met 80 uitgevlogen jongen, Rode Wouw 47 uitgevlogen jongen en 160 paar Grielen.

— De jonge populatie Haviken in het moerasgebied De Weerribben (Ned) heeft haar nesten

in een moerasbos zodat de hoogte van de nesten varieert tussen de 3,5 en ongeveer 12 meter. Normaal is de nesthoogte zo'n 15 à 20 meter.

— Door G. Steinhaus werd tot 1 januari 1990 in Nederland 371 vogelsoorten waargenomen; dan volgen K. Eigenhuis en G. Oreel met 369 soorten en verder nog vier vogelaars met 367-365 soorten. Er zijn nu 11 waarnemers met meer dan 360 soorten en 23 met meer dan 350 in Nederland waargenomen vogelsoorten.

— In december 1989 werd de laatste Dutch Birding Nieuwsbrief uitgegeven; deze nieuwsbrief had als doel de vogelwaarnemer die in zeldzame vogels gespecialiseerd is up to date informatie te verstrekken. Deze snelle maandelijks informatie kon niet meer verzorgd worden. In Dutch Birding verschijnen nu korte flashes in 'db actueel' over hetzelfde onderwerp.

— In de zomer van 1989 werden, verspreid over het Deltagebied, albinistische Bruine Kiekendieven waargenomen. Vrijwel zeker betrof het alle vogels in juveniel kleed. De desbetreffende exemplaren vertoonden onderling grote verschillen in vederkleed.

— In Nederland overweegt men om na 1992 het uitzetten van Fazanten in de natuur te verbieden. Er zal alvast geen vergunning meer worden verleend om gekweekte Fazanten te lossen in allerhande natuurgebieden en reservaten, open grootschalige landbouwgebieden met minder dan 10 % dekking door houtwallen, heggen, ruige overhoekjes, e.d.

— Een adulte Dodaars geringd op 3 oktober 1984 in Niesky, D.D.R., werd op 11 maart 1985 in Trabzon (Pfaff-village), Turkije gedood, of 2.223 km OZO van de ringplaats verwijderd. Deze vogel bevond zich bijna aan de oostelijke grens van het broedareaal. Merkwaardig is verder de trekrichting: Dodaarzen trekken 'normaal' WNW tot ZW naar het overwinteringsgebied.

— In het voorjaar 1990 werden in het Smeethof te Bocholt (L) liefst 3.000 eieren en kuikens gevonden die behandeld waren met Paration, genoeg om alle roofdieren en roofvogels van heinde en verre te doden.

R. De Fraine

Uit de Nieuwsbrieven van de Raad van Europa nummers 89, 6 t.e.m. 11.

— Wolven komen nog voor in Zweden en Noorwegen, echter in kleine aantallen (ongeveer 10), in Italië (200 à 300) en in relatief grote hoeveelheden (1500 à 2000) in Spanje en Portugal. Voor Griekenland en Turkije zijn de juiste cijfers niet bekend.

— Het Statuut van het Regionale Natuurpark van de Hoge Vogezen is ministerieel bekrachtigd. Dit park dat zich uitstrekt over de grenzen van drie Franse provincies (Elzas, Lotharingen en Franche-Comté) behoort qua omvang tot de belangrijkste in Frankrijk: 32.000 ha en 238 gemeenten. Reeds bij de creatie wordt het park geconfronteerd met een controversieel project voor de bouw van een vakantiedorp in de vallei van Munster, waarover nu al een negatief advies is uitgebracht.

— De Vereniging voor het behoud van de natuur in Turkije die veel heeft bijgedragen tot de redding van de stranden van Dalyan, lanceert een dynamische campagne om de toeristen en de plaatselijke bevolking attent te maken op de bescherming van de zeeschildpadden. De stranden van Iztuzu in Dalyan zijn inderdaad een belangrijke broedplaats voor de Onechte Karetchildpad.

— Na een afwezigheid van meer dan een eeuw is de Zeearend weer uitgezet in Zuid-Bohemen. Deze prachtige arend, die in het verleden in heel Centraal-Europa voorkwam, is het onderwerp van een Duits-Tsjechisch reintroductieprogramma. Een van de opmerkelijke aspecten van het programma is dat arenden worden gebruikt die in gevangenschap zijn geboren en die op geen enkele wijze aan het vrije leven in de natuur zijn aangepast.

— De Fauna en Flora Preservation Society publiceert een zeer gedocumenteerde studie waarin de enorme omvang wordt onthuld van de internationale handel in de bollen van wilde planten. Deze bollen komen grotendeels uit Turkije — maar eveneens uit Canada, Hongarije, Portugal, Nepal en India — en worden voornamelijk ingevoerd door Nederlandse tuinbouwbedrijven die ze vervolgens weer uitvoeren naar andere landen. Sommige plan-

ten, in het bijzonder cyclamen, worden ondanks het feit dat ze zijn opgenomen op lijsten van beschermde soorten, met uitsterven bedreigd als deze handel niet onder controle komt.

— Het Parlement van IJsland heeft een tekst goedgekeurd waarbij een statiegeldsysteem wordt geïntroduceerd voor alle drankverpakkingen, of die gemaakt zijn van glas, van metaal of van plastic.

— In het kader van een reorganisatie in Zweden worden 20 nieuwe gebieden met een totale oppervlakte van 17.000 km² als "nationaal park" aangewezen. Van de bestaande nationale parken worden sommige uitgebreid, en aan andere hun statuut van nationaal park ontnomen. Na deze reorganisatie zal Zweden 33 natuurparken tellen die tezamen bijna 22.600 km² omvatten, hetgeen neerkomt op 5,5 % van het nationale grondgebied.

— In Engeland en Schotland is een programma van start gegaan voor de reintroductie van de Rode Wouw, met behulp van jonge vogels afkomstig uit Zweden en Wales. Deze elegante stootvogel die vroeger wijd verbreid was, is in de 19de eeuw zo intensief bejaagd, dat hij rond 1890 praktisch was verdwenen.

— In 1972 creëerde de Algerijnse overheid op de hoogvlakte van Tamrit, het Nationaal park van Tassili, om de rotschilderingen te beschermen alsmede de lokale mediterrane flora en, in het bijzonder, de endemische cypres-soort *Cupressus dupreziana*. Na de uitbreiding in 1986 beslaat het park nu een gebied van 80.000 km². Een tweede nationaal park, met een oppervlakte van 450.000 km², is ingericht in 1987, waardoor het hele middengebied van de Hoggar onder bescherming kwam. Er is een onderzoeksteam naar fauna en flora geïnstalleerd dat zich momenteel wijdt aan de studie van zoogdieren en vogels. Door deze maatregelen is het gehele centrale berggebied in de Sahara onder bescherming gesteld waardoor het behoud is verzekerd van met name de Jachtluipaard, de Addax en de Damagazelle.

— Hongarije, dat sinds 1977 Partij is bij het Verdrag van Ramsar en 8 gebieden heeft ingeschreven op de lijst van beschermde zones, heeft daar onlangs vijf verdere waterrijke gebieden aan toegevoegd, en de oppervlakte van één van de reeds ingeschreven objecten uitgebreid. De toegevoegde beschermde gebieden (Osca, het "oude meer" van Tata, het Ferto meer, het Balaton meer, Bodrozug en de zone toegevoegd aan de deze van Kis-Balaton) beslaan een oppervlakte

van 81.141 ha: 29.248 ha stonden al onder bescherming.

— Ieder jaar worden elf miljoen hectare tropisch bos vernietigd en dit proces gaat steeds sneller. Met het oog op deze ontwikkeling heeft de Europese Commissie deze zomer een nieuwe strategie bekend gemaakt voor het behoud van de tropische wouden. Het WWF heeft kritisch gereageerd op deze communautaire strategie, en met name gewezen op het feit dat het belangrijkste vraagstuk, dat van de noodzakelijke financiering voor het behoud van de tropische wouden, niet is opgelost.

— Het Oostenrijks-Hongaars project om van het meer van Neusiedel een nationaal park over de grenzen heen te maken biedt grote kansen om het unieke steppe-meer in Midden-Europa van de ondergang te redden. Dat wordt bedreigd door verschillende soorten vervuiling en een groeiend toerisme. Het meer van Neusiedel, van het alkalische type en in ernstige mate blootgesteld aan eutrofe, beslaat een oppervlakte van 240 km² die voor de helft met riet is begroeid. Het meer vormt één van de belangrijkste biotopen voor de vogels in Centraal Europa. Eénvijfde van het meer, het meest natuurlijke gedeelte, ligt in Hongarije. Overigens heeft Hongarije onlangs 2870 ha toegevoegd aan de lijst van waterrijke gebieden onder bescherming van het Verdrag van Ramsar.

— Het bergmassief van de Ventron (Hoge Vogezes) is het 95ste natuurreservaat in Frankrijk geworden. Het reservaat dat zich uitstrekt over 1647 ha ligt in het grensgebied van de departementen Haut Rhin en Vogezes. Het landschap is kenmerkend voor de Vogezes en valt op zowel door zijn natuurlijke karakter als door de verscheidenheid aan biotopen: oorspronkelijke bossen, veengronden, grondverzakkingen, rotsformaties. Het reservaat herbergt nog Auerhanen, Hazelhoenders, Dwerguil en, wat de flora betreft, o.a. Moeraswolfsklauw.

— Een Japanse expeditie, uitgerust door een groep particulieren, zou als doel hebben om Coelacanthes — voorhistorische vissen — te vangen bij de Comoren-eilanden teneinde deze vissen te bestuderen en ze in aquaria in het leven te houden. Deze expeditie is op grote weerstand gestoten bij sommige gespecialiseerde instituten die bevreesd zijn voor commerciële doeleinden onder het mom van wetenschappelijke studies.

— Het grensoverschrijdende park van Pieniny, gelegen in Polen en Tsjechoslowakije, wordt bedreigd met een stuwdam-project. Ecolo-

gische groeperingen protesteren tegen de werkzaamheden die een bedreiging vormen voor een schitterend landschap van kalkrotsen, de ravijnen van de rivier de Duna — 400 m diep —, meer dan 1000 soorten planten waaronder een paar endemische, 100 soorten broedvogels, 1600 vlindersoorten enz.

— De 103 landen die zijn aangesloten bij het Verdrag van Washington (CITES) hebben, tijdens de 7de vergadering inzake het Verdrag over de internationale handel in bedreigde soorten, hun goedkeuring gehecht aan het voorstel om de Afrikaanse Olifant op te nemen in Bijlage I van het Verdrag. Daardoor wordt alle internationale handel in ivoor vanaf 18 januari 1990 verboden, behalve in een paar landen die een voorbehoud willen maken ten aanzien van dit verbod.

— De Europese Commissie heeft het Europese Hof van Justitie in Luxemburg ingeschakeld om een einde te maken aan de inpoldering van de Leybucht (BRD), een belangrijke rustplaats voor zo'n 100.000 vogels, waaronder 10.000 Brandganzen. Het plan van het Land Niedersachsen om 740 ha in de Waddenzee in te dijken zou ten koste gaan van 130 ha schorren, ofschoon die onder wettelijke bescherming staan.

Uit de Nieuwsbrieven van de Raad van Europa, nr. 90, 1 en 2.

— Het Nationaal Park van de Teide op Tenerife ontving zopas het Europees Natuurdiploma. Deze prestigieuze onderscheiding is toegekend vanwege de bijzondere bescherming van het ecosysteem in het park, en de educatieve, wetenschappelijke, culturele en toeristische betekenis ervan. Gelegen in het bergachtig gedeelte van Tenerife, omvat het park het uitgestrekte dal van Las Canadas, en de 3.777 meter hoge top van de vulkaan Teide.

— Het Europees Natuurdiploma werd eveneens toegekend aan het natuurreservaat Würzacher Ried in Opper-Zwaben (Bondsstaat Baden-Württemberg). Het omvat een moerasgebied waar verschillende veentypen worden beschermd, waaronder met name het grootste ongerepte hoogveen in Centraal-Europa. Het Würzacher Ried, dat voornamelijk is begroeid met heide en berken, is eveneens een belangrijk toevluchtsoord voor zeldzame en op Europees niveau bedreigde dier- en plantensoorten.

— De Europese Gemeenschap heeft de invoer van bont van jonge zeehondjes definitief verboden. Deze maatregel vervangt het voorgaande verbod, dat in totaal 6 jaar gold en in oktober 1989 was afgelopen.

— Het aantal Tuimelaars gaat sterk achteruit aan de Britse kusten, terwijl niet langer dan 40 jaar geleden nog talrijke kolonies konden worden waargenomen van op de rede van zo'n 70 kustplaatsen. Op het ogenblik zijn er nog maar 2 kolonies over, de ene in Moray Firth en de andere in Cardigan Bay, waar de enige dolfijn die in 1988 werd geboren, is omgekomen door chemische vergiftiging. Ook de populatie Bruinvissen loopt terug. De oorzaken hiervan moeten waarschijnlijk worden gezocht in verontreiniging, de overbevissing en het gebruik van visnetten.

— De universiteit van Tel Aviv (Israël) heeft bekendgemaakt dat voor de eerste maal een Negevgier *Torgos tracheliotus negevensis* in gevangenschap is geboren. Dit is des te belangrijker omdat er nog maar één koppel van deze ondersoort van de Oorgier in het wild schijnt voor te komen. De vogels zijn uitgeroeid door de jacht, verstoring van hun broedgebieden en de teruggang van hun prooien.

— Terwijl de natuurbewuste mensen ijveren voor recuperatie en recyclage, schaffen de meeste grootwarenhuizen systematisch glazen flessen met statiegeld af. Bier wordt verkocht in wegwerpflessen, tenzij het met de volle bak genomen wordt. Water is praktisch nog alleen te krijgen in plastic flessen.

Een gelukkige uitzondering vormt Colruyt die met zijn "Green Line"-programma niet alleen streeft naar milieu-vriendelijke produkten maar ook naar selectieve afvalverwerking en recyclage. Plasticflessen en wegwerpflessen maken de afvalberg nodeloos groter. Wat wij nodig hebben is een minister die de industrie een verbod oplegt nog langer wegwerpverpakkingen te maken.

— Gemeenschapsminister voor Ruimtelijke Ordening en Huisvesting Louis Waltiel heeft de definitieve bescherming ondertekend voor de Snepkensvijver in Kasterlee-Herentals, het landschap Honegem-Solegem-Sint Apollonia te Aalst-Erpe-Mere-Lede en het graftengebied in Sint-Maartens-Voeren. Tevens besliste hij een voorlopige rangschikking tot bescherming van het Meersengebied in Brugge-Oostkamp in te zetten.

De Snepkensvijver met omgeving (Grote Heide, Schoutenheide) is een meer dan 200 ha groot gebied, gelegen te Kasterlee (deelgemeente Lichtaart) en Herentals. Het beschermde landschap Honegem-Solegem-Sint-Apollonia te Aalst-Erpe-Mere-Lede heeft een oppervlakte van circa 100 ha.

Tenslotte ondertekende de minister de definitieve bescherming voor het graftengebied te Sint-Martens-Voeren, op de flank van de

Martelberg, dat samen met het overgrote deel van de Voerstreek en het aansluitende Nederlands-Limburgs landschap tot het zogenaamde Krijtland behoort. De oppervlakte van het gebied bedraagt ongeveer 66 ha.

Voor het Meersengebied in Brugge-Oostkamp ondertekende de minister op 7 augustus 1989 een eerste voorlopige rangschikking, waarbij gesteld werd dat dit gebied in aanmerking kwam om als landschap gerangschikt te worden.

— In Mexico werd het doden en verhandelen van zeeschildpadden volledig verboden, evenals het rapen van de eieren. De meeste uitvoer, al of niet illegaal, vond tot nu toe plaats naar Japan.

— Duitsland is de Wielewaal uitgeroepen tot "Vogel van het jaar 1990". Met deze keuze wil de Deutsche Bund für Vogelschutz de aandacht trekken op natuurbedreigende ontwikkelingen en meer begrip kweken voor de natuurbescherming.

— Volgens het Wereldnatuurfonds zou het natuurreserveaat van de Coto Doñana (Spanje) totaal kunnen verdwenen zijn, vooraleer we tien jaar verder zijn. De oorzaak hiervan zijn de huidige landbouwsystemen rond het reserveaat. Door gebruik van kunstmeststoffen, insecticiden, herbiciden en zware landbouwmachines wordt enorme schade aangebracht aan het milieu. En dat is niet alles: 60 % van de vochtige gebieden in Spanje zijn reeds redeloos verloren en de helft van de totale oppervlakte gaat de weg van de woestijnvorming op.

— Bij de Nandoes, Zuidamerikaanse struisvogels, broedt het mannetje de eieren uit en begeleidt de kleine Nandoes bij hun eerste trippelpasjes in de wijde wereld. Dit gedrag is natuurlijk spek voor de bek van de Dolle Mina's. Het feministische maandblad "Opzij" gaat dan ook het sponsorschap van deze roldoorbrekende gevederde vrienden op zich nemen. De redactie financiert de kosten voor voeding en onderhoud van de in de Artis-dierentuin voorkomende Nandoes (G.v.A).

— De in Noord-Amerika voorkomende Gevlekte Uil is tot bedreigde diersoort verklaard. Men schat hun aantal nog op 3000 tot 5000 paren.

H. Franckx

ACTIVITEITENKALENDER

-v- = vertrek

-e- = einde

-l- = leiding

-m- = mee te brengen

SEPTEMBER

1

Turnhout. Bustocht naar Meynweg (NL). -v- 7.45u. Kerk Beerse centrum, 8.00u. Warande Turnhout, 8.10u. Gemeentehuis Oud-Turnhout. -l- Paul Prinsen. -e- 19u.

2

Demer en Dijle. Ekskursie naar het Zwin. -v- 8u. Met eigen wagen, aan Covee te Kampenhout-Sas. -l- P. Hendrickx. -e- 18u.

Denderland. Werkgroep botanie. Inventarisatie kilometerhok E 3 2714 Denderhoutem. -v- 8.30u. Parking stedelijk kerkhof, Leo de Bethunelaan te Aalst. -e- 12u. **Denderland.** Maandelijks Osbroekwandeling. -v- 10u. Cafetaria Osbroekstadion, Aalst. -l- Magda De Wolf. -e- 12u.

Klein-Brabant. Boerderijendagen. -v- 14u. Kinderboerderij, Bornem -l- W. D'Hertefeldt. -e- 17u.

Meetjesland. Halve dagtocht naar de Westerschelde. -v- 8.30u. Markt Eeklo -l- C. Bruggeman en M. Boone. -e- 12u.

Noord-Limburg. Vogelwaarneming en telling. -v- 6.15u. Veewey, Eksel -l- F. Geenen en P. Rutten. -e- 12.30u.

Noord-Limburg. Provinciale natuurdag -v- 9u. Heempark Genk. -l- E. Wellens en H. Vaesen. -e- 16u.

Noord-Limburg. Natuurexploitatie -v- 10u. Wateringen, Lommel, Bredase Dijk. -l- Vic Wijnen. -e- 12.30u.

Schelde-Leie. Bomen en struikenwandeling in de Kasteelparken te Nokere. -v- 9u. Kerk Nokere. -l- Lieven Kinds. -e- 12u.

Schelde-Leie. Natuurwandeling te Nazareth. -v- 14u. Ingang Militair Domein Klapstraat te Nazareth. -l- Jo Buysse. -e- 17u.

Turnhout. Wandeling Dombergheide. -v- 14u. Kruising Kastelein/Ring -l- Remi De Prins. -e- 17u.

2 - 16 - 23

Middenkust. Zeetrekelling. Oosterstaketsel 1400 Oostende. -v- Zonsopgang. -l- Erik Vanloo. -e- 12u.

3

Turnhout. Wandeltocht Zwart Water en Geheul. -v- 14u. Bremstraat/ Klein Engeland. -l- Juul Appels. -e- 17u.

4

Gent. Flora van een drassige weide "Krommenham" te Drongen. -v- 18.30u. Kerk Drongen. -l- J. Van Den Haute. -e- 21u.

5

Noord-Limburg. Planten- en bomenstudie, Wateringen Lommel -v- 14u. Einde Koloniestraat. -l- M. Geboers. -e- 16.30u.

8

Lier P.W.G. Planteninventaris van kilometerhok te Hutveld-Emblem -v- 8.30u. Station Lier. -l- A. De Jonghe. -e- 17u.

Merelbeke-Melle. Bezoek aan het ecologisch natuurcentrum "De Bosrand", te Melle-Gontrode en wandeling in het Aalmoezeniersbos. -v- 14u. Merelbeke Centrum (kerk). -l- G. De Meulemeester. -e- 18u.

Noorderkempem. Plantenwerkgroep - Planten leren. St. Jansstraat 82 2190 Essen. -v- 9u. -e- 12u.

Zuid-Limburg. Beheerswerken Katteberg. -v- 9u. Meremweg 19 Bilzen -l- Jos Vandebroek. -e- 13u.

8 - 9

Nete en Aa. Beheerswerken in het Zammelsbroek. -v- 9u. Zammel / Geel. -l- H. Berghmans en J. Volders. -e- 8/9: 17u., 9/9 16u.

9

Aalter. Bezoek aan het schoolreservaat: Kanaalberm Knesselare. -v- 14u. Kanaalbrug Hoeksestraat -l- Walter Labarque. -e- 16.30u.

Antwerpen-Centrum. Fort St. Marie, door het nieuwe havengebied en de omgeving van het Land van Saeftinge. -v- 9u. Met eigen wagen. Noorse Kerk, Tunnelplaats te Antwerpen. -l- R. Huysmans en K. Labens. -e- 17u.

Antwerpen-Zuid. Gelrode - Aarschot - Gelrode. Kuierwandeling van ca. 12 km. -v- 8.30u. Met eigen wagen. Station Oude God. Aansluiting mogelijk te Gelrode De Moedermeule om 9.15u. -l- K. Matthys en J. Antoni. -e- 17u.

Lier. Beheerswerken in de Hooydonkse beemden: maaien. -v- 9u. Station Lier. -l- Y. Peeters. -e- 17u.

Mandelstreek. Wandeling in het Natuurreservaat "De Mandelhoek". -v- 9.30u. Kanaal Roeselare-Leie - Ingelmunster. -l- M. Joye. -e- 12u.

Mandelstreke. Studie en determinatie van laat-zomerbloeiërs. Vijverbos-Westrozebeke. -v- 14.30u. Parking van Pinguin te Westrozebeke. -l- M. Bossuyt. -e- 17u.

Midden Limburg. Vogeltocht in de Maten Genk. -v- 9u. ingang Reservaat aan de Slagmolen. -l- F. Van Brabant -m- Kijker. -e- 12u.

Noorderkempen. Zeevogeltrek. -v- 5u. Westkapelle (N). -l- F. Broos. -e- 12u. Inl. 03/667 43 52

Noord-Limburg. Monumentendag -v- 14u. Overpelt. Het Hobos. -l- R. Theuws en A. Martens. -e- 18u.

Noord-Limburg. Vogelwaarneming en telling. -v- 6.15u. Veewey Eksel. -l- A. Geuens en Rutten. -e- 12u.

Scheldeland. Insekentocht te Serskamp. -v- 14u. Markt Wetteren. 14.15u. Kerk Serskamp. -l- Frans Moerman -m- laarzen, gidsen.

Schelde-Leie. Natuurwandeling in natuurreervaat 't Burreken. -v- 14u. Kerk Zegelsem -l- André De Kimpe en Pol Cardon. -e- 17u.

Schelde-Leie. Boswandeling in het Bos te Rijst te Schorisse. -v- 14u. Kerk Schorisse -l- Agnes Santens en André Wendels. -e- 17u.

Schelde-Leie. Boswandeling in het O.S.C. te Lozere. -v- 14u. Kerk Lozere. -l- Werner Latte en Hugo De Jonghe. -e- 17u.

Schelde-Leie. Boswandeling in het Kluisbos. -v- 14u. Parking Recreatieoord Kluisbos te Kluisbergen. -l- Norbert De Smet -e- 17u.

Schelde-Leie en Waregem. Insektenwandeling in een park. -v- 18u. Ingang parking Brico-centrum te Waregem. -l- Bryan Goethals. -e- 22u.

Schelde-Leie. Boswandeling te Opbrakel. Brakelbos. -v- 14u. Kerk Opbrakel. -l- Karel De Waele en Roger D'Homme. -e- 17u.

Turnhout. Heidebeheer. Zwart Water. -v- 13.30u. Hoek Bremstraat - Klein Engeland. -l- Juul Appels. -e- 17.30u.

Zuid-Limburg. Wandeling in vallei v/d Ziepbeek a/d rand v/h Kempens Plateau. -v- 14u. Rekem natuurreervaat. -l- J. Gabriëls -e- 17u.

Zuid-West-Vlaanderen. Trek Sterns en Meeuwen. -v- 7u. Parking van het conservatoriumplein nabij het station te Kortrijk. -l- Y. Feryn. -e- 11.30u.

9 - 14 - 21

Middenkust. Zangvogeltrektelling. -v- Spanjaardduin Brede ne. 9/9: 7u. 14/9: 7u. 21/9: 7.30u. -l- Paul Lingier. -e- 11u.

12

Noord-Limburg. Natuurexploratie Wateringen Lommel. -v- 14u. Einde Koloniestraat Lommel Kolonie. -l- M. Geboers. -e- 16.30u.

14 - 15 - 16

Klein-Brabant. Weekend te Houffalize. -l- G. Hielegems. Contacten en inschrijvingen via: S.Verbruggen.

14/9 - 12/10 - 9/11

Middenkust. Ledenvergadering met diavoorstelling. -v- 20u. Langstraat 82 8400 Oostende. -e- 22.30u.

14

Zuid-West-Vlaanderen. Vergadering vogelwerkgroep -v- 20u. in de oude dekenij links van de St. Maartenskerk te Kortrijk (zaal 7) -l- Yann Feryn. -m- Vacantiedia's -e- 22u.

15

Gent. Flora van het eiland Malem en Watersportbaan -v- 9u. Kerk van Ekkergerm-Gent. -l- J. Van Den Haute. -e- 17u.

Lier. Beheerswerken, Steenbeemden, Stronken uithalen. -v- 14u. Badhuis Emblem -l- Mark Vermeylen. -e- 17u.

Middenkust. Fietstocht langs Oostendse Kreken. -v- 14u. De Bolle, 8400 Oostende -l- Paul Lingier en Geert Jonckheere. -e- 17u. Tevens op 11/11 en 9/12.

Nat. Werkgroep Botanie. Flora van de randstad. -v- 9u. Kerk van Ekkergerm (te Gent). -l- Jan Van Den Haute. -e- 17u.

Nete en Aa. Bezoek aan het natuurreervaat de Ronde Put te Postel -v- 9u. Ronde Put Postel -l- Fr. Daemen. -e- 13u.

Zuid-Limburg. Beheerswerken - Kevie - Tongeren. -v- 9u. Rode Kruislaan 26, Tongeren. -l- Benny Odeur -e- 13u.

16

Beveren. Landschapswandeling Postel. -v- 10u. Markt Beveren -l- De Buyzer -e- 17u. -m- Knapzak en kijker.

Demer en Dijle. Open promotiewandeling in het Haachts Broek. -v- 14u. Aan de kerk van Wespelaar. -l- J. De Meirsmen -e- 17u.

Denderland. Educatief bezoek aan een imker. -v- 14.30u. Station Aalst. -l- Julien Borms. -e- 17u.

Gent. Bustocht naar Ardennen: Laatzomer. -v- 8u. en 13u. St. Pietersplein - Schoolmuseum -l- Fr. Van Rentergem. -e- 12u. en 18u. Inschrijving door overschrijving van 300 Fr. (kinderen onder 12 jaar 150 Fr.) op 000-520631-32 W.A. Gent, p.a. W. Bonneure, 9920 Lovendegem.

Mechelen. Arboretum Tervuren. -v- 13.30u. NMBS-Mechelen. -l- J. Van De Zande. -e- 18u.

Merelbeke-Melle. Educatieve familieuitstap in de Zwalmstreek. -v- 14.30u. te Merelbeke-Centrum (kerk) of om 14.50u. te Roborst (kerk). -l- F. De Sutter. -e- 19u.

Nete en Aa. Gezinstocht in het Zammelsbroek. -v- 14u. Zammelsbroek en Zammel / Geel. -l- Wielewaalgidsen. -e- 16u.

Noord-Limburg. Bomen exploratie. -v- 14.30u. Den Tip. Kerkhoven Lommel. -l- E. Wellens -e- 17u.

Noord-Limburg. Vogelwaarneming en telling. -v- 6.15u. Veewey Eksel. -l- A. Geuens en P. Mertens -e- 12u.

Oostende. Busexcursie "Frans Segersreservaat" (voormiddag) en "De Maat" (namiddag). -v- 7u. J. Bauwensschool Oostende. Beginuur: 9.30u. en 14u. -l- De

Vos-Vermeyen- Hendrickx. -e- 12u. en 16 u.

De Stern. Paddenstoelenwandeling in het Hospice bos. -v- 9u. Ingang Militair domein Klapstraat Nazareth. -l- Walter Galle. -e- 12u.

Westkust. Kleiputten te Stuivekenskerke. -v- 14u. Viconiahoeve Stuivekenskerke -l- Pol Dewulf. -e- 16.30u.

Westland. Studie van Flora en Fauna aan de Westkust. -v- 9u. Station Ieper. -m- Picknick -l- Geert Claeys en Paul Houwen -e- 16u.

De Wulp. Herfstwandeling De Liereman. -v- 9u. Heischuur te Oosthoven (Oud-Turnhout). -l- W. Machielsen. -e- 12u.

19

Noord-Limburg. Bloemenstudie. Wateringen Lommel. -v- 14u. Einde Koloniestraat, Lommel-Kolonie. -l- M. Geboers. -e- 16.30u.

22

Denderland. Werkgroep botanie. Inventarisatie kilometerhok D3 58 44, Ereembodegem. -v- 8.20u. Parking stedelijk kerkhof, Leo De Bethunelaan Aalst. -l- P. VanDen Bremt en L. Annaert -e- 12u.

Gent. Flora van het Moortelbos te Oosterzele -v- 14u. Shell Parking Autostrade E 40 te Wetteren, richting Brussel. -l- J. Van Den Haute -e- 18u.

Noorderkempen. Plantenwerkgroep-Planten leren. -v- 8.45u. Kiekenhoeve Essen. -l- Joris Pinseel.

Noorderkempen. Planten leren. Essen. -v- 9u. St. Jansstraat 82, 2190 Essen. -l- Plantenwerkgroep. -e- 12u.

Zuid-Limburg. Beheerswerken Metiesenberg-Beverst -v- 9u. Beverst (Bilzen). -l- Jaco Vangronsveld. -e- 13 u.

22 - 23

Lier. Zeevogeltrek Cap Gris Nez. -v- 5u. Station te Lier. -l- Eric Lambrechts -e- 20u. Inschrijvingen: 1.000 Fr. op 000-0606834-02 voor 10 september.

23

Antwerpen-Centrum. Met eigen wagens naar de Belgische kust. -v- 7.30u. Noorse kerk tunneplaats, Antwerpen. -l- L. Vergaelen, R. Huysmans. -e- 17u.

Antwerpen-Zuid. Nationale Natuurbeschermingsdag. -v- 8.15u. -l- K. Matthys. 03/457 91 63.

Gent. Paddestoelenflora van de "Bueren" te Melle, een nat loofbos. -v- 14u. Station Kwatrecht op Brusselse Steenweg. -l- E. Van Renterghem. -e- 18u.

Lier. Nation. Natuurbeschermingsdag Diest. -v- 9u. Station Lier, 10u. Begijnhof te Diest. -l- Mark Vermeylen. -e- 17u.

Lier. P.W.G. Planteninventaris. Moresnet. -v- 7u. Station te Lier. -l- A. De Jonghe. -e- 17.30u.

Mandelstreke. Nationale Natuurbeschermingsdag. -v- 7.30u. Polenplein Roeselare -l- L. Amery -e- 17u.

Mandelstreke. Natuurreservaat "De Mandelhoek". -v- 9.30u. Kanaal Roeselare-Leie te Ingelmunster. -l-

G. Hoornaert. -e- 12u.

Noord-Limburg. Vogelwaarneming en telling. -v- 7u. Veewey Eksel. -l- F. Geenen en H. Poorters -e- 18u.

Scheldeland. Observatietoelt vogels langs Wester- en Oosterschelde. -v- 8.15u. Markt Wetteren. -m- Laarzen, vogelgids, picknick en enkele guldens. -l- Rudi Clinckspoor. -e- 20u.

Zuid-West-Vlaanderen. Picknick, en tocht ganse dag. -v- 9.30u. Parking van het conservatoriumplein te Kortrijk en om 10u. aan de kerk te Moen -l- A. Vandenbulcke en Ph. Debaene. Inschrijven voor 8 september 330 Fr. (250 Fr. beneden 12 jaar) op 462-7259741-65

26

Noord-Limburg. Natuurexploratie. Wateringen Lommel. -v- 14u. Einde Koloniestraat, Lommel-Kolonie. -l- M. Geboers. -e- 16.30u.

29

Antwerpen-Zuid. Paddestoelentocht. -v- 9u. Fort 7 Legerstraat 40 te Wilrijk. -m- Loep en paddestoelengids. -l- De Meulder, De Cock en De Ceulaer. -e- 12.30u.

Denderland. Educatieve wandeling naar Meisberg en omgeving. -v- 14.30u. Kerk Meldert -l- F. Van den Bergh -e- 17.30u.

Nat. Werkgroep Botanie. Inventaris Vallei van de Lhomme Poix St. Hubert. -v- 9u. -l- Frank Coudron. -e- 17u.

29 - 30

Zuid-West-Vlaanderen. Beheerswerken in het Leiemeersreservaat. -v- 8u. Ingang reservaat. -l- Johnny Nuttin.

30

Demer en Dijle. Virelles -v- 8u. Met eigen wagens aan Covee te Kampenhout-Sas. -l- J. De Meirsmen. -e- 18u.

Klein-Brabant. Plantentocht in het Abdijdomein te Bornem. -v- 9u. Kloosterstraat -l- Herwig Mees. -e- 12u.

Lier. Familiale uitstap. Anderstad-Lier. -v- 14u. Waversesteenweg Baan Lier-Duffel. (onder de brug van de ring) -l- Mark Vermeylen -e- 17.30u.

Mechelen. Trekobservatie langs de kust. (van De Panne tot Gris Nez) -v- 6u. Station NMBS Mechelen. -l- Callebaut -e- 19u.

Meetjesland. Halve dagtocht naar "Het Keigat" te Zomergem. -v- 14u. Markt Eeklo. -l- W. Sierens. -e- 17u.

Middenkust. Zeetrekelling. -v- 7u. Oosterstaketsel, Oostende. -l- Erik Vanloo -e- 12u. Ook op 7/10 (-v- 7.30u.) en op 28/10 (-v- 8u.)

Noord-Limburg. Vogelwaarneming en telling. -v- 7.15u. Veewey Eksel. -l- F. Geenen en H. Poorters. -e- 12u.

Zuid-West-Vlaanderen. Vogeltrekelling. Mortagnebos te St. Denijs. -v- 8u. Aan het bos in de Marberstraat. -l- Philippe Debaene

OKTOBER

3

Noord-Limburg. Planten en bomenstudie. Wateringen Lommel. -v- 14u. Einde Koloniestraat, Lommel Kolonie. -l- M. Geboers. -e- 16.30u.

6

Gent. Flora van de omgeving van Moortsele. -v- 14u. Kerk Moortsele -l- J. Van Den Haute. -e- 18u.
Turnhout. Reisverslag Californië. U.S.A. om 20u. Graatakker 11 Turnhout. -l- Vital Van Gorp. -e- 23u.

6 - 7

Mandelstreke. Najaarstrek der trekvogels. Tweedaagse uitstap, Cap Gris Nez. -v- 7.30u. Polenplein te Roeselare. -l- P. Ingelaere. Inschrijven voor 15 september, tel. 051/20 44 89.
Noorderkempen. Vogeltrek Cap Gris-Nez. Frankrijk. -l- F. Broos 03/667 43 52.

7

Antwerpen-Zuid. Mariene biologie. Sas Van Goes. -v- 8.30u. Station van Oude God -l- H. Waterschoot. -e- 12u. -m- Hoge laarzen, lunch, guldens.
Antwerpen-Zuid. Bezoek aan de Schelphoek. -v- 13u. Schelphoek. -l- H. Waterschoot. -e- 17u.
Brechtse Heide. Paddestoelenwandeling. Hof ter Linden Schilde. -v- 9.30u. Kerk Schilde-Bergen Pater Nuyenslaan Schilde. -m- Picknick. -l- Dhr. Schavey en Dhr. Kerstens. -e- 17u.
Denderland. Maandelijkse Osbroekwandeling. -v- 10u. Cafetaria Osbroek stadion, Burg.Blankaartdreef. -l- P. Tolleneer. -e- 12u.
Gent. Paddestoelenflora van het Leen te Eeklo. -v- 13.30u. St. Pietersplein-Schoolmuseum -Parking het Leen. 14u. -l- E. Van Renterghem. -e- 17.30u.
Hageland-Zuiderkempen. Paddestoelentocht. -v- 14u. Abdij Averbode. -l- Louis Laureys. -e- 17u.
Lier P.W.G. Planteninventarisatie. -v- 8u. Station Lier -l- A. De Jonghe -e- 17.30u.
Mechelen. Paddestoelentocht. -v- 8.30u. Station NMBS Mechelen. -l- Van De Put. -e- 12.30 u.
Noord-Limburg. Natuurexploratie Wateringen Lommel. -v- 10u. Bredase Dijk. -l- Vic Wijnen. -e- 12.30u.
Noord-Limburg. Vogelwaarneming. -v- 7.15u. Veewey Eksel. -l- A. Geuens en P. Poorters. -e- 12u.
Oostende. Busexcursie Walcheren-Zuid-Beveland-Veerse Meer, Vogelwaarnemingen. -v- 7u. J. Bauwensschool Oostende. -l- F. Devos. -e- 18u.
Scheldeland. Paddestoelenobservatie Villers-La-Ville. -v- 10u. -l- Pol De Bruycker en Kristien Van De Velde. 091/68 00 28.-e- 15u.
Schelde-Leie. Arboretum Koekelare. -v- 9u. Kerk Asper. -l- Vanheeuverswyn Jacques. -e- 12.30u.

Schelde-Leie. Staatsbossen te Wijnendale -v- 14u. Parking Kasteel Wijnendale -l- Vanheeuverswyn Jacques. -e- 17u.

Zuid-West-Vlaanderen. Westerschelde (ganse dag). -v- 7u. Parking Conservatoriumplein te Kortrijk. -l- Franky Vanderpe -e- 18u.

10

Noord-Limburg. Bloemenexploratie Wateringen. -v- 14u. Einde Koloniestraat, Lommel. -l- M. Geboers. -e- 16.30u.

11 - 14

Zuid-West-Vlaanderen. Trektelweekend. Cap Gris-Nez. -l- Yann Feryn, tel. 056/70 53 85.

13

Antwerpen-Zuid. Mossentocht in Fort 7. -v- 9u. Legerstraat 40 Wilrijk. -m- loep, mossengids en bij droog weer volstaan wandelschoenen. -l- De Meulder en R. Wijn. -e- 12.30u.
Middenkust. Watervogeltelling krekken Oostende. -v- 14u. Spoorwegberm ter hoogte van Gistelsesteenweg Oostende. -l- Dirk Vanhoecke. -e- 17 u. Tevens op 17/11 en 15/12.
Nat. Werkgroep Botanie. Inventarisatie van een goederenstation. -v- 9u. Station Schaarbeek -l- André De Jonghe. -e- 17u.

14

Antwerpen-Centrum. Kreekraksluizen en het Markizaat. (met eigen wagens). -v- 9u. Putte grens. -l- L. Vergaelen. -e- 17u.
Demer en Dijle. Determineren van planten. -v- 9u. Kerk van Haacht (met eigen wagens). -l- W. Bastiaens. -e- 12u.
Gent. Paddestoelenflora van het Gentbos, Bottelare; een beukenbos. -v- 14u. Ingang bos, Motsenstraat Merelbeke. -l- E. Van Renterghem. -e- 18u.
Lier. Familiale wandeltocht omgeving Zandhoven, Pulle, Vosselaar. -v- 13.30u. Station Lier. 14u. Het Ven 12, Zandhoven. -l- De Beusscher Magda -e- 17.30u.
Mandelstreke. Bezoek aan het Natuurreservaat "De Mandelhoek" -v- 9.30u. Kanaal Roeselare-Leie-Ingelmunster. -l- G. Bailleul. -e- 12u.
Mandelstreke. Bos in de herfst. -v- 14.30u. Sterrebos aan ingang kasteel-Rumbeke. -l- M. Debaes en H. Tilleman. -e- 17u.
Meetjesland. Paddestoelentocht in Het Leen. -v- 9u. Parking Het Leen -l- C. Gillis en R. Walley. -e- 12u.
Nete en Aa. Paddestoelentocht in het kasteelpark "De Warande" te Noorderwijk. -v- 14u. De Warande Noorderwijk/Herentals. -l- Jos Volders. -e- 18u.
Noord-Limburg. Vogelwaarneming en telling. -v- 7.15u. Veewey Eksel. -l- A. Geuens en P. Poorters. -e- 12u.
Noord-Limburg. Educatie Paddestoelen. -v- 14u. 't Pijnven - café "De Trapkes" Eksel. -l- J. Hendrix en A. Geuens. -e- 17u.
De Stern. Natuurwandeling door de Scheldevallei te Eke. -v- 9u. Scheldebrug Eke- Semmerzake. -l- Kathleen Deconinck. -e- 12u.

De Wulp. Paddestoelentocht. Ravelse Staatsbossen. -v- 9u. Parking: baan Arendonk-Ravels. -l- K. Verheyen. -e- 12u.

Zuid-Limburg. Paddestoelentocht. -v- 14u. Borggraaf Hasselt. -l- A. Vandesande. -e- 17u.

17

Noord-Limburg. Bomen- en plantenexploratie. Wateringen. -v- 14u. Einde Koloniestraat Lommel. -l- M. Geboers. -e- 16.30u.

18

Oostende. Dia-avond Vleermuizen. om 20u. College Lijsterbeslaan 5, Oostende. -l- P. Voet. -e- 22.30 u.

19

Noord-Limburg. Diareeks Natuurwaarneming. om 20u. Palethe Overpelt. -l- A. Mertens. -e- 23u.

20

Denderland. Werkgroep botanie. Inventarisatie kilometerhok D3 48 23 Herdersem Rustoord. -v- 8.30u. Parking stedelijk kerkhof Leo de Bethunelaan te Aalst. -l- P. Van den Bremt en L. Annaert. -e- 12u.

Gent. Eerste Winteravond 20u. Dienstencentrum Gentbrugge (Braemkasteelstraat) -l- E. Van Renterghem. -e- 22u.

Lier. Fietstocht 2e sas Grobbendonk. -v- 7.30 Station Lier. -l- Rudy Lenaerts en Thierry Depauw. -e- 17u. -m- Knapzak, drank en telescoop.

Lier. Planteninventarisatie. Kempisch dok Antwerpen. -v- 8u. Station te Lier. -l- A. De Jonghe. -e- 17.30u.

Mechelen. De boomgaard als biotoop. om 20u. Lokaal De Dijle, Ontvoeringsplein 2, 2800 Mechelen. -l- L. Royen. -e- 23u.

De Wulp. Dia-avond over de Pyreneeën en over sporeplanten. om 20u. Heischuur Schuurhoven 2 te Oud-Turnhout. -l- A. Huysmans. -e- 22.30u.

Zuid-Limburg. Beheerswerken-Metiesenberg-Beverst. -v- 9u. Metiesenberg Schoonbeek. -l- J. Vangronsveld. -e- 13u.

21

Antwerpen-Zuid. Waarnemen van roofvogeltrek over de Kalmthoutse heide met aansluitend wandeling. -v- 8.30u. Station Oude God (met eigen wagen). -l- A. Wuyts en T. Depauw. -e- 17u. -m- Eten en drinken, laarzen of stevige schoenen, naar gelang het weer, kijker, telescoop, roofvogeldeterminatieboek en schrijfgierief.

Beveren. Vogelobservatie. -v- 9u. Markt te Beveren. (bushalte) -l- De Buyzer. -e- 17u. -m- Eten, drank, verrekijker, telescoop.

Demer en Dijle. Excursie door de Demervallei. -v- 9u. Kerk van Tremelo. (met eigen wagens) -l- J. De Meirman. -e- 13u.

Denderland. Geleid bezoek aan Breivelde. -v- 8.30u. Station Aalst. -l- P. Van den Bremt. -e- 12.30u.

Denderland. Geleid bezoek aan het archeologisch museum van Zuid-Oost-Vlaanderen. -v- 14u. Museum: Paddestraat 7 9620 Zottegem. -l- Plaatselijke gids. -e- 15.30u.

Gent. Paddestoelenflora van het Drongengoed te Ursel, een heidebos. -v- 13.30u. Schoolmuseum St. Pietersplein B 30 en Parking Drongengoed 14u. -l- E. Van Renterghem. -e- 17.30u.

Klein-Brabant. Herfstpaddestoelentocht. -v- 13.30u. Romeo (Rijksweg) Bornem en Peleman (Rijksweg) Puurs. -l- Marc Van Linthout. -e- 17.30u.

Merelbeke-Melle. Herfstbeleving in het Leen te Eeklo. -v- 13.30u. Kerk Merelbeke-Centrum. -l- G. De Meulemeester. -e- 19u.

Midden-Limburg. Paddestoelenwandeling Hengelhof Houthalen -v- 9u. Kasteelparking te Hengelhof. -l- André Van de Sande. -e- 12u. -m- Mogelijk gids.

Noorderkempen. Dagtocht naar Oesterdam, Philipsdam en Stellendam. -v- 8u. -e- 18u. Inlichtingen 03/667 33 83, F. Van Meel.

Noord-Limburg. Vogelwaarneming en telling. -v- 7.30u. Veewy Eksel. -l- J. Geenen en H. Poorters. -e- 12.30u.

Westkust. Paddestoelentocht. -v- 14u. Koningsplein, De Panne. -l- F. Spruytte. -e- 17u.

Zuid-West-Vlaanderen. Paddestoelentocht te Nazareth -v- 8u. Parking van het Conservatoriumplein te Kortrijk. -l- Kristien Hanssens. -e- 12u.

24

Noord-Limburg. Natuurexploratie Wateringen. -v- Einde Koloniestraat, Lommel Kolonie om 14u. -l- M. Geboers. -e- 16.30u.

26

Meetjesland. Diamontage over Hongarije. -v- 20u. Stedelijk Auditorium Garenstraat Eeklo. -e- 22.30u.

27

Lier P.W.G. Nationale werkgroep Botanie jaarvergadering. -v- 10u. Clubhuis Rolwagenstraat Lier -l- A. De Jonghe. -e- 17u.

28

Antwerpen-Centrum. Herfstwandeling in het Meerdaalwoud. -v- 8.30u. Stenenbrug te Borgerhout (aan de firma Poelux). -l- R. Huysmans. -e- 17u.

Antwerpen-Zuid. Autobustocht door de Olefvallei. -v- 7.30u. -l- W. Van Spaendonck. -e- 18.30u. Inschrijving door storting van 400, 350 of 300 Fr. op P.C.R. 000-0178083-88 voor 21/10.

Demer en Dijle. Excursie naar "Anderstad" te Lier. Determineren en tellen van watervogels. -v- 8u. aan Covee te Kampenhout-Sas (met eigen wagens). -l- K. Van Rompaey. -e- 14u.

Mandelstreke. bezoek aan het Natuurreservaat "De Mandelhoek". -v- 9.30u. Kanaal Roeselare-Leie Ingelmunster. -l- M. Demoulin. -e- 12u.

Mechelen. Natuurwandeling te Herentals. -v- 8u. Station NMBS Mechelen. -l- R. Vranckx. -e- 12.30u.

Noord-Limburg. Vogelwaarneming en telling. -v- 7.35u. Veewey Eksel. -l- J. Geenen en H. Poorters. -e- 12.30u.

Voorkempen. Herfstwandeling. Gebied van de Boven-Ourthe. -v- 8u. Toverfluit Halle-Zoersel. -l- Luc Van Schoor. -e- 18u. Inschrijving door storting van 360 Fr. (250 Fr. jeugd) op 000-0148034-12 van Wielewaal Halle Kempen, voor 21 oktober.

De Wulp. Trektellingen De Liereman. -v- 7u. St. Bavokerk Oud-Turnhout. -l- L. Cuylaerts. -e- 12u.

28/10 tot 1/11

Zuid-West-Vlaanderen. Texelreis. 5 Onvergetelijke dagen. -l- Dirk Dubois, info: 056/35 57 75.

31

Noord-Limburg. Planten en bomen studie. Wateringen. -v- 14u. Einde Koloniestraat, Lommel Kolonie. -l- M. Geboers. -e- 16.30u.

ERRATUM:

In het artikel "Opgelet voor tekebeten", Wielewaal 56 - juli 1990:
blz. 145, 2^e kolom, 31^e regel: binnen de 4 **dagen** (i.p.v. weken)
blz. 147, 1^e kolom, 11^e regel: suborde **Ixodides** (i.p.v. Ixodes).

NIEUWE VERREKIJKERS LEICA

3 modellen: 7 x 42, 8 x 42, 10 x 42

Uiterst sterke behuizing.

100% waterdicht tot 5m diepte.

Dioptrieregeling voor beide ogen.

Geschikt voor bril dragers.

30 jaar waarborg.

Meervoudige coating, prisma's behandeld met fase-korrektie laag. Lenzen aan de buitenzijde voorzien van verharde coating tegen krassen. Alle bewegende delen aan de binnenzijde.

Dichtbij scherpstelling: 7 x 42: 6,3m; 8 x 42: 5,3m; 10 x 42: 4,6m.

van Aalscholver tot Zeis

AANKOOP VAN EEN NAT WEILAND IN DE SCHRIEKEN TE BEERSE

17 maart was weer een heuglijke dag voor ons Kempisch Reservatenfonds. Er deed zich de gelegenheid voor om een nat weiland van 1ha 29a 20ca aan te kopen gelegen in de Schrieken.

De ruggegraat van het weiland wordt gevormd door het gelijknamige natuurgebied De Schrieken dat vooral gekenmerkt wordt door zijn natte bloemrijke hooilanden. De oppervlakte bedraagt 13ha 4a 55ca, is eigendom van de gemeente Beerse en behoort tot één van de waardevolste uit de regio.

Op het gewestplan is het terrein aangeduid als N-gebied omgeven door agrarische gebieden met landschappelijke waarde.

Ten noorden van de Schrieken bevindt zich de Diepte, ten zuiden Berzegem en de Visbeekvallei en oostelijk Beerse Heide.

Voor de tweede wereldoorlog bestond deze omgeving uit hooilanden, natte heide, oud dennenbos en landduinen, terreinen die nu door intensieve landbouwmethode groten-deels genivelleerd zijn.

De bodem van het weiland is samengesteld uit een venige bovenlaag met gleiachtige ondergrond.

Dankzij deze aankoop is het natuurgebied de Schrieken nu één aangesloten geheel. Door het verwerven van dit terrein kunnen we in grote mate bijdragen tot het op peil houden van de waterstand.

Vegetatiebeschrijving:

- ☐ nat weiland doorsneden met verschillende greppels waarin zich verscheidene zeggen-bulten bevinden, o.m. Pluimzegge en Stijve Zegge. Verder: Pinksterbloem, Koekoeks-bloem, Veenwortel, Penningkruid, Moeras-viooltje, Biezenknoppen, Holpijp, Waternavel, Egelboterbloem, Watermunt, Zomp-Vergeet-Me-Nietje, Moeras-Vergeet-Me-Nietje, e.a.
- ☐ in de randzone met de gemeente-eigendommen bevinden zich volgende interes-

sante plantensoorten: Moeraspirea, Gagel, Melkeppe, Brunel, Moerasandoorn, Grote Valeriaan, Gele Lis, Dotterbloem, Bosviooltje, Moerasviooltje, Wilde Bertram, e.a.

In het voorjaar pleisteren hier altijd Kieviten, Grutto's, Regenwulpen, Watersnippen, Gele Kwikstaarten, e.a., in het najaar: Witgatje, Watersnip, enz. Een enkele Kievit en Wilde Eend komt hier tot broeden.

In de randzone gelegen tegen de Schrieken broeden o.m. Rietgors, Bosrietzanger en een enkele Blauwborst.

Door het verhinderen van afwatering en eutrofiëring van ons nat weiland, en van de rest van de Schrieken, wordt dit perceel een bloemrijk en weidevogelvriendelijk terrein. Tevens wordt het aantrekkelijk gemaakt voor reptielen en amfibieën.

Paul Prinsen, voorzitter afd. De Kievit

RESERVATENNIEUWS

NIEUWE AANKOPEN

1. In de Dommelvallei

Tijdens een openbare verkoop op 18 mei 1990 door notaris Godelieve Bourgeois-Hendrix kocht De Wielewaal 2 percelen weiland bij.

- ☐ het eerste gelegen te Hechtel-Eksel 2e afdeling, gekend als "Laaghoxen ter Bemden" sectie B nrs 112, 113 en met een oppervlakte van 74a 60ca;
- ☐ het tweede, gelegen te Hechtel-Eksel, 2e afdeling, gekend als "Eikelboscher Vijver", sectie B nr 119 B, 119 C en met een oppervlakte van 64a 30ca.

2. In de Watering te Lommel

Op woensdag, 13 juni tekende het Dagelijks Bestuur bij notaris Peter Berben te Neerpelt de akte tot aankoop van een hooiland te Lommel. Het perceel is ten kadaster bekend als "In de Wetering" gemeente Lommel, 5e afdeling, sectie B nr 36/S/4, groot 1ha 1a 55 ca.

Dit weiland wordt door de afdeling al jaren beheerd en was de aanleiding tot de oprichting

van het Noordlimburgs Reservatenfonds, 5 jaar geleden.

De raad van beheer wenst het gewest Noord-Limburg hiervoor geluk. Van nu af aan kunnen zij al hun aandacht en gelden besteden aan de Dommelvallei en de Veeweï.

3. In het Zammels Broek

Bij notaris J. Van Roosbroek te Ekeren tekende het Dagelijks Bestuur het contract tot aankoop van een perceel grond, gelegen te Geel ter plaatse Zammels Buitenbroek, gekadastreerd wijk N, nr 752 a voor een grootte van 87a 35ca. De afdeling Nete en Aa staat volledig in voor de betaling. De raad van beheer wenst ze

geluk met deze nieuwe uitbreiding van het reservaat Zammels Broek.

4. In de Laerbeemden

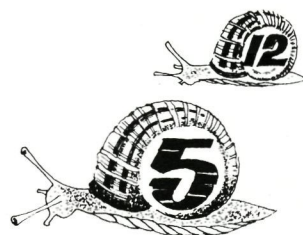
Op woensdag, 27 juni tekende het Dagelijks Bestuur de akte tot aankoop van een nieuw perceel in de Laerbeemden.

Het betreft een perceel hooiland, gelegen te Heist op den Berg, Laerbeemden, wijk B, nr 791 a, groot 65a 35ca.

Afdeling Netevallei staat borg voor de aankoop. De raad van beheer wenst de afdeling geluk met de verdere uitbouw van dit reservaat.

H. Franckx

Vijf vóór Twaalf

WWF VRAAGT DRINGENDE MAATREGELEN VOOR DE UITROEIING VAN EEN DODELIJKE PARASIEET IN AFRIKA

WWF heeft een dringende oproep gedaan aan regeringen en internationale hulporganisaties om de nodige fondsen vrij te maken voor de toepassing van een noodplan ter uitroeiing van een zeer gevaarlijke parasiet die recent ontdekt werd in Noord-Afrika.

Cochliomyia hominivorax, een soort vlieg, is één der meest schadelijke parasieten van warmbloedige dieren. De vrouwtjes leggen hun eitjes in huidwonden; de larven — iets nadien geboren — verteren het vlees rond de wonde. Doordat de wonde zich zo uitbreidt, worden andere vliegen aangetrokken die op hun beurt eieren afzetten, enz. Als geen enkele adequate behandeling wordt toegepast, treedt de dood op als gevolg van infectie van de wonden.

De parasiet vermenigvuldigt zich zeer snel: elk vrouwtje zet verscheidene malen zo'n 400 eieren af. Nadat ze uitgekomen zijn, voeden de larven zich gedurende 5 tot 6 dagen met het vlees rond de wonde. Daarna laten ze zich op de grond vallen, waar ze een metamorfose ondergaan om 5 tot 6 dagen later als volwassen insecten te verschijnen. Ze kunnen reeds na enkele dagen eitjes leggen. Ze kunnen grote afstanden vliegen, of zich laten transporteren via geparasiteerde dieren.

Het verspreidingsgebied van deze soort omvat het zuiden van de Verenigde Staten en een groot deel van Mexico, maar onlangs is ze waargenomen in Noord-Afrika, in Libië. Daar neemt ze nu reeds een gebied in van ongeveer 20.000 km². Als geen enkele actie ondernomen wordt, voorziet men dat deze vlieg zich zal verspreiden in het Midden-Oosten, Europa en Azië.

Op 15 juni werd tijdens een vergadering te Rome gediscussieerd over een noodplan ter uitroeiing van deze parasiet. De FAO (Food and Agriculture Organisation), die zich sedert een jaar bezighoudt met het tegenhouden van de uitbreiding van het insect in Libië, stelde op deze vergadering een plan voor, gelijkaardig aan dat toegepast in Amerika. Het budget van dit plan wordt geschat op ca. 80 miljoen dollars.

WWF dringt er bij regeringen en internationale hulporganisaties op aan spoedig de nodige fondsen vrij te maken voor de toepassing van het uitroeiprogramma. Het is de enige kans om de parasiet te elimineren uit het Afrikaanse continent. Zonder onmiddellijke actie kan de parasiet niet alleen in Afrika onmetelijke schade aanbrengen, maar ook in het Midden-Oosten, de gematigde streken van Europa en in Azië.

Cochliomyia hominivorax werd een eeuw geleden ontdekt in het zuidoosten van de Verenigde Staten waar ze het vee en de herten-

populaties aantast. De Verenigde Staten en Mexico zijn erin geslaagd de plaag tegen te houden door een milieuvriendelijke techniek te gebruiken: miljoenen steriele mannetjes van de soort werden per vliegtuig naar de geteisterde gebieden overgebracht, waar ze zich vermenigvuldigden met de vrouwtjes en alzo steriele eitjes voortbrachten. De soort verdwijnt zo geleidelijk. De boeren gebruiken ook insecticide om de wonden bij het vee te behandelen. De parasiet zou Libië bereikt hebben via een besmet huisdier.

Men vreest dat, als het insect er in slaagt zich te verspreiden, langs de Nijlvallei tot in de faunarijke gebieden van Oost- en Zuid-Afrika, dit het leven zou kunnen kosten aan zo'n 80 % van de wilde dieren. De Afrikaanse soorten vertonen geen enkele natuurlijke immuniteit tegen dit insect. De gevolgen zouden zeker catastrofaal zijn voor de zeldzame en be-

dreigde diersoorten. Dit zou eveneens het einde kunnen betekenen van het toerisme, toch één van de belangrijkste inkomstenbronnen voor de landen van deze streek.

De gevolgen voor de gezondheid en de economie van de Afrikaanse bevolking zouden eveneens zeer ernstig zijn. Deze bevolking is arm en zou niet in staat zijn zich met de nodige verzorging te omringen of de nodige maatregelen te nemen voor hun geïnfecteerde vee. De 80 miljoen dollars die door de FAO gevraagd zijn om, gedurende twee jaar, de parasiet op een biologische wijze volledig uit te roeien in Libië is niet zo'n hoog bedrag, vergeleken met wat de bestrijding zou kosten, als het insect erin zou slagen zich verder uit te breiden. Een enkele invasie in de Verenigde Staten in 1976 heeft een verlies teweeggebracht dat geschat wordt op minstens 150 miljoen dollars...

PROTEST TEGEN DE VOGELJACHT IN ITALIË

Aansluitend bij de oproep van het Wereldnatuurfonds om te protesteren tegen de vogelmoord in Italië, verschenen in het juli-nummer van *Wielewaal*, publiceren wij hier een modelbrief, die — eventueel met enkele wijzigingen — door onze leden kan worden overgenomen.

Datum

Aan de Heer Ambassadeur van Italië
Clausstraat 23-24
1050 Brussel

Excellentie,

Als lid van De *Wielewaal*, Koninklijke Vereniging voor Vogel- en Natuurstudie, weten wij dat miljoenen trekvogels een lange reis ondernemen van en naar hun Afrikaanse overwinteringsgebieden.

Terwijl de trekvogels veilig de Bosporus of de Straat van Gibraltar kunnen oversteken, worden de honderdduizenden vogels, die de trekroute volgen langsheen de Straat van Messina, hier opgewacht door tienduizenden jagers.

Deze slachting heeft de laatste vijftien jaar een omvang zonder voorgaande aangenomen en is een flagrante overtreding van de Italiaanse wet en van de Europese richtlijnen. De faam van uw land wordt er ten eerste door geschaad. De nadelige invloed hiervan zal het toerisme zonder twijfel sterk benadelen.

Wij zijn zo vrij, Excellentie, om uw tussenkomst te verzoeken bij de verantwoordelijke autoriteiten in uw land, opdat zij dringend maatregelen zouden nemen om aan deze ergerlijke wantoestanden paal en perk te stellen.

Met dank voor uw aandacht en bemiddeling tekenen wij, met bijzondere achting.

Adres

WWF VERHEUGT ZICH OVER DE BESLISSINGEN VAN DE INTERNATIONALE WALVISCOMMISSIE

De 42ste jaarvergadering van de Internationale Walviscommissie (IWC), die vrijdag 6.7.'90 in Noordwijk in Nederland beëindigd werd, is een overwinning voor de beschermers van de walvissen geworden. Niet alleen werd het moratorium op de walvisjacht voor onbepaalde tijd verlengd, de IWC heeft ook andere maatregelen getroffen voor de bescherming van de kleine walvissoorten zoals dolfijnen, bruinvissen, enz.

WWF heeft zijn grote voldoening geuit over de afloop van deze bijeenkomst, die als een historische overwinning van de natuurbeschermers wordt beschouwd.

De walvisjacht blijft dus over de ganse wereld verboden. Dat neemt echter niet weg dat er ook dit jaar nog zo'n 600 walvissen gedood zullen worden, voor de helft door Eskimo's en andere autochtonen en de overige door Japan en Noorwegen. Deze landen hebben immer besloten hun 'wetenschappelijk onderzoek' verder te zetten, wat eigenlijk een bedekte vorm van commerciële exploitatie inhoudt. Maar dit getal vertegenwoordigt in elk geval een historisch dieptepunt voor de walvis-industrie. IJsland, dat in 1989 de 'wetenschappelijke' jacht had stopgezet, in de hoop dat het moratorium dit jaar zou opgeheven worden, heeft alle voorstellen tot het heropenen van de jacht zien stranden op een resolute weigering van de vergadering. De IJslandse toekomst-

plannen zijn nog niet opnieuw uitgestippeld, maar mogelijkerwijze zal het land de commissie verlaten. Rusland daarentegen, dat te kennen had gegeven de 'wetenschappelijke' exploitatie te willen hervatten, heeft dit plan onder druk van de internationale opinie moeten opgeven.

De beslissingen van de IWC gaan echter nog verder. De commissie heeft namelijk haar wetenschappelijk comité de opdracht gegeven om gegevens te verzamelen over alle geplande of accidentele vangsten van alle walvissoorten in de ganse wereld. Ze heeft er bovendien bij Japan op aangedrongen om de slachtingen van de Dall-bruinvissen in haar territoriale wateren te verminderen, en Japan heeft er zich toe verbonden deze aanmaning 'strikt op te volgen'.

IWC heeft tenslotte een resolutie van de Verenigde Naties goedgekeurd, die vroeg om de stopzetting van het gebruik van drijfnetten tegen het jaar 1992. Deze netten, die een lengte van 30 km kunnen hebben, zijn jaarlijks verantwoordelijk voor de dood van tienduizenden walvissen.

IWC heeft blijkbaar begrepen en aanvaard dat de enige vorm van beheer of van redelijke exploitatie van de walvissen op dit moment... hun bescherming is, en dat we nog tientallen jaren zullen moeten wachten vooraleer een mogelijke hervatting van de jacht terug ter sprake kan gebracht worden.

In elk geval een historisch keerpunt in de geschiedenis van de relaties tussen de mens en de walvis...

Verenigingsberichten

RAAD VAN BEHEER

Uit het verslag van de vergadering van 23 juni 1990.

- De Wielewaal gaat in op een ruilabonnement met "Groenkontakt", tijdschrift van de Vereniging voor Openbaar Groen.
- Het Kon. Verbond voor de Bescherming van de Vogels meldt dat er regelmatig twee personen waargenomen worden in beschermde natuurgebieden van de verschillende verenigingen. Er wordt een voertuigbeschrijving bijgegeven. Deze brief zal in Bestuurscontacten opgenomen worden. Op deze wijze worden onze conservators ingelicht.

- In juli '90 wordt er een milieu-estafette Rusland-Nederland (via België) ingericht. Tijdens de doortocht (het noorden van de provincie Antwerpen) op 25 juli (Turnhout om 17.16 u - Westmalle om 18.40 uur - Brasschaat om 20.36 u) worden de Turnhoutse afdelingen, Antwerpen C en Z; Voorkempen, Brechtse Heide en Noorderkempen gevraagd iets te organiseren. Turnhout zal de plaatselijke pers bewerken.
- De nationale conservatordag heeft plaats op zaterdag 25 mei 1991. De spreekbeurten worden gehouden in de Zeggehoeve te Sint-Jozef-Olen. De twee sprekers zijn: Marcel Verbruggen en Helga Van der Veken (AROL, prov. Antwerpen).

Een warme maaltijd kan 's middags aldaar bekomen worden. 's Namiddags is er bezoek aan de Zegge o.l.v. gidsen. Hier kan eveneens 's middags gepicknickt worden.

- Op zaterdag, 14 juli heeft een contactvergadering plaats met JNM.
Op de agenda: probleemafdelingen, tijdschriften, abonnementen op ons blad, vogelwerkgroep JNM, natuurbehoudsgroep JNM en varia.
- De provincie Antwerpen beloofde een voorschot van 100.000 F op de subsidie voor 1990.
- Krekelsparen is één van de manieren waarmee "Netwerk Vlaanderen" fondsen verwerft. "Netwerk Vlaanderen" verzamelt fondsen om alternatieve projecten te steunen. Als DW nieuwe krekelspaarders aanbrengt, gaat 0,6 % op hun spaaringsaanleg jaarlijks naar DW (er is dus geen renteverlies).
De raad gaat akkoord met het systeem om also gelden te verzamelen voor ons "reservatenfonds"
- De Wielewaal ontving volgende subsidies voor het reservatenfonds:
 - van het Wereldnatuurfonds 400.000 F en van Natura Belgica 100.000 F voor de Hoge Mierdse Heide;
 - van Samsonite 300.000 F voor het reservatenfonds van Schelde-Leie.
- Afdeling Schelde-Leie speelde mee (U. Libbrecht) in de Wies Andersen-Show van VTM en won 390.000 F. Dit wordt uitgezonden op de tweede zaterdag van oktober.
- Uit ervaring blijkt dat eenzelfde afdeling niet van 2 subsidies (KB 21 en AROL) kan genieten.
- Reservaten
Aankoop door Zuid-Limburg. Op 16 mei j.l. tekende het Dagelijks Bestuur bij notaris Ch. de Schaetzen te Tongeren de akte tot aankoop van een perceel hooiland in de "Suurbeemden", sectie B nr 283 F, groot 42 a.
Aankoop Lommel-Kolonie. Op 13 juni tekende het Dagelijks Bestuur bij notaris P. Berben te Neerpelt de akte tot aankoop van een hooiland te Lommel "In de Wetering", 5de afd. sectie B nr 36/S/4, groot 1ha 1a 55ca.
Aankopen in de Dommelvallei. Bij openbaar verkoop kocht De Wielewaal op 18 mei (notaris Godelieve Bourgois-Hendrix) 2 percelen weiland, gelegen te Hechtel-Eksel. Het eerste: 2de afdeling, gekend als

"Laaghoxen ter Bemden", sectie B nrs. 112, 113, oppervlakte 74a 60ca. Het tweede: 2de afd., gekend als "Eikelboscher Vijver", sectie B nr 119 B, 119 C, oppervlakte 64a 30ca.

Aankoop in de Laerbeemden. Op 27 juni tekende het Dagelijks Bestuur bij notaris Janssen te Heist-op-den-Berg de akte tot aankoop van een perceel hooiland, gelegen te Heist-op-den-Berg, Laerbeemden, wijk B, nr 791 a, groot 65a 35ca.

Aankoop in het Zammelsbroek. Bij notaris J. Van Roosbroeck (eigenlijk Herman De Bie) te Ekeren tekende het Dagelijks Bestuur op 26 juni het contract tot aankoop van een perceel grond, gelegen te Geel, ter plaatse "Sammels Buitenbroek" genaamd, wijk N, nr. 752 a, groot 87a 35ca.

- Vanaf 1991 verschijnt Wielewaal op A4 formaat. Oriolus blijft ongewijzigd.
- Een redactievergadering van Oriolus zal plaats hebben op 13 oktober a.s.
- Een "mossenflora van de Turnhoutse reservaten" zal gedrukt worden op 100 exemplaren. In geval van belangstelling kunnen er altijd bijgedrukt worden. Dit is het eerste nummer in een reeks "Wetenschappelijke Mededelingen" van onze vereniging. Een tweede nummer zou mogelijk handelen over de zwammen van Fort 7.

H. Franckx

TWEDE NATIONALE BUITENLANDSE REIS: Kenya van zaterdag 26 oktober t.e.m. zondag 10 november 1991.

Kenya is een wonderbaar land boordevol contrasten, dé vakantiebestemming bij uitstek binnen Zwart-Afrika.

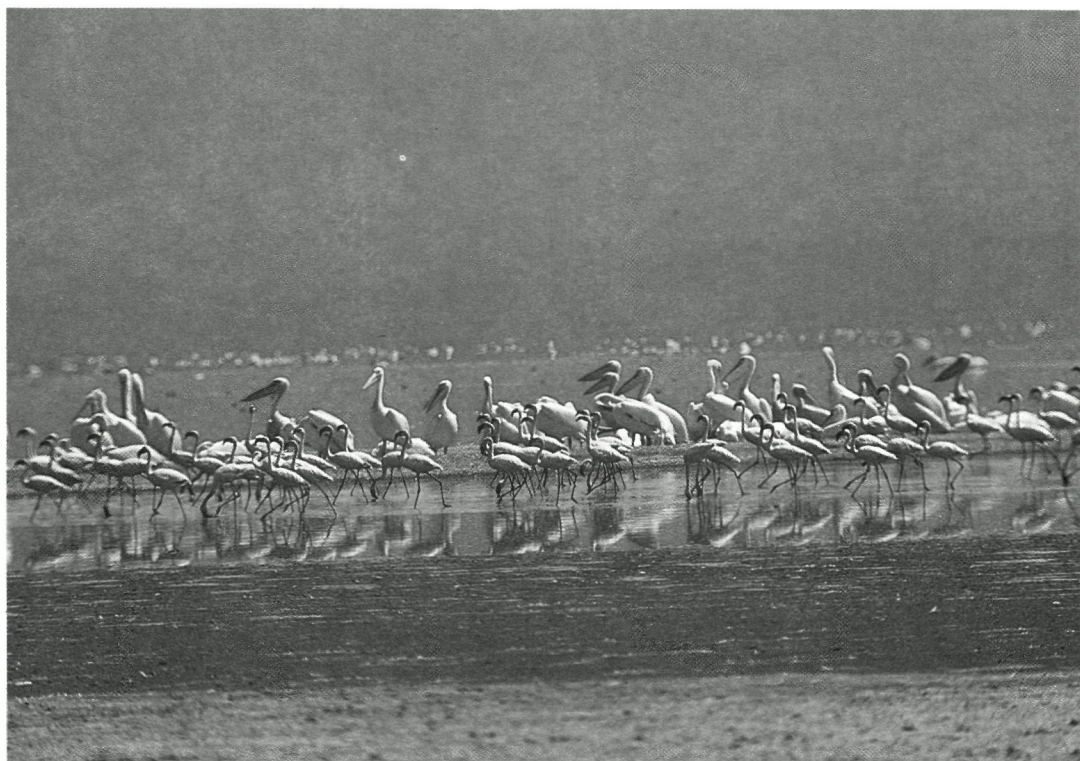
We maken er adembenemende safaris binnen de gevarieerde landschappen van het binnenland: massieve bergketens, de Grote Slenk met zijn soda-en zoetwatermeren, tropische regenwouden, glooiende grassavannes en dorre woestijngebieden.

Talrijke nationale parken en reservaten zijn er opgericht waarin onvoorstelbare hoeveelheden en soorten dieren en vogels voorkomen. De safaris gebeuren met speciaal daarvoor uitgeruste terreinbusjes waarvan de chauffeurs tevens optreden als gids.

De lodges, waarin we logeren hebben prachtige tuinen en meestal ook een zwembad. Het zijn ideale plaatsen voor vogelobservatie.

Het programma ziet er als volgt uit:

26/10	: Brussel-Nairobi
27/10	: Nakuru-meer

Flamingo's en pelikanen op het Nakuru-meer

Foto: V. Van Gorp

- 28/10 : Aberdaresgebergte
- 29-30/10 : Nationaal Park Meru
- 31/10-1/11 : Wildpark Samburu
- 2-3/11 : Baringo-meer
- 4/11 : Bogoria-meer
- 5-6-7/11 : Masai Mara N.P.
- 8-9/11 : Naivasha-meer
- 10/11 : Terugvlucht naar Brussel

We bezoeken alle meren (zoet- en zout water) van de Grote Slenk, het zijn enorme vogelparadijzen, waar heel wat van de 1200 soorten van Kenya voorkomen. In het Aberdaresgebergte krijgen we de dieren en vogels van hogere regionen en het regenwoud te zien. In Meru en Samburu komt de fauna van de drogere noordelijke districten van Kenya aan bod en het Masai Mara Reservaat moet het koninginnestuk van de reis worden. Op dit tijdstip van het jaar (gnoemigratie) komen er onvoorstelbare soorten en hoeveelheden dieren en vogels voor.

Richtprijs: 85.000 F,

singelsupplement: 17.000 F.

Inschrijving door storting van 7.000 F op postrekening 000-0319785-73 van De Wielewaal vzw, Graatakker 11, 2300 Turnhout

Reisleider H. Franckx

Voor aankondiging

47ste WIELEWAALCONGRES MET ALS THEMA DE DEMERVALLEI

Organisatie:

Wielewaalafdeling Hageland-Zuiderkempen

Secretaris: G. Nijs, Hoevebeemden 23, 3288

Testelt, tel. 013/77 68 14

Coördinator: R. De Fraine, Molenbergstraat 3,
3288 Testelt, tel. 013/77 52 69

Zondag 25 november 1990

Het programma zal in het novembernummer uitvoerig aan bod komen.

PROVINCIALE NATUURKWIS LIER

Wielewaal Lier richt op zaterdag 3 november 1990 een Provinciale Natuurkwis in ten voordele van haar reservatenfonds met als hoofdproject: uitbreiding van het erkend reservaat 'De Steenbeemden' te Kessel.

Deze leerrijke kwis die in een aangename sfeer wordt opgebouwd, staat open voor ploegen tot max. 5 personen en bevat vragen over alle mogelijke disciplines van de natuur: vogels, planten, insecten, zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, milieu, reservaten,...

Wij verwachten uw inschrijving vóór 1/10/'90: 100 F/persoon op rek.nr. 000-0606834-02 van WA-Lier t.a.v. Y. Peeters, Antwerpsestr. 120, Lier. Voor alle inlichtingen: 03/481 94 79. Iedere deelnemer krijgt een aandenken!

Onze eerste Provinciale Natuurkwis vangt aan om 20 u. stipt in zaal Vredeberg, Vredebergstraat 12, Lier (nabij Vismarkt). Bewegwijzering zal voorzien worden.

M. Vermeylen

"Wielewaal Antwerpen-Zuid" organiseert een: TENTOONSTELLING VAN VOGELSCHEDELS

Samengesteld en verzameld door Chris Snyers. De aandacht zal vooral gaan naar de volgende thema's:

1. De snavel in functie van de voedselopname.
2. De anatomie van de schedel.
3. Opzet en verantwoording van de verzameling.

Plaats: Infolokaal "De IJsvogel" op het domein van Fort 7, Legerstraat 40, te 2610 Antwerpen-Wilrijk.

Periode: van zaterdag 1.12 tot en met zondag 9.12.1990

Openingsuren: zaterdag en zondag van 9 u. tot 12 u. en van 13.30 u. tot 19.30 u. voor het publiek. Groepen na afspraak (max. 1.30 u.). Andere dagen van 19 u. tot 21 u. voor het publiek. Groepen na afspraak (max. 1 u.)

Tel. 03/828 23 37 De Cock Fr.

Inkomprijs: 50 F, groepen vanaf 15 pers. 35 F p.p.

Antwerpen-Zuid: Opening infolokaal "De IJsvogel" in natuurreservaat Fort 7

De Wielewaal afdeling Antwerpen-Zuid vierde feest! Op zaterdag 9 juni werd op het domein van Fort 7 officieel hun infolokaal "De IJsvogel" geopend. Afgevaardigden van het stadsbestuur, van vele andere natuur- en cultuurverenigingen en vele van de eigen leden, woonden de plechtige opening bij.

Zo'n twee jaar terug, kregen zij van de stad Antwerpen de kans één van de oude fortgebouwen te huren. Dit bouwwerk dat in lamentabele toestand verkeerde werd geheel met eigen middelen en man/vrouwkracht omgetoverd tot een prachtig infolokaal voor educatieve doeleinden! "De IJsvogel" werd, bij algemene consensus van de leden, als naam weerhouden omdat het één van de mooiste en meest merkwaardige vogels is, die er op het reservaat voorkomen. In zijn toespraak dankte voorzitter Rudy Van Sevenant alle medewerkers die vele van hun vrije uren opgeofferd hebben om dit mooie resultaat te bekomen.

Plannen zijn er genoeg... Het infolokaal zal gebruikt worden voor de ontvangst van de vele scholen en verenigingen die door de Wielewaalgidsen op het fort worden rondgeleid, het zal dienst doen voor het microscopie-werk bij de studie van mossen en paddestoelen, voor dia-projecties, tentoonstellingen in verband met natuur en dergelijke meer. Volgend jaar, ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan van

Infolokaal "De IJsvogel"

de afdeling zal er in samenwerking met de VMPA (Vereniging voor Milieueducatie van de provincie Antwerpen) een cursus "Natuur in Zicht" georganiseerd worden.

De algemene voorzitter H. Franckx kreeg de eer het naambord te onthullen en het groene lint door te knippen. Hij wenste de afdeling geluk met de prachtige realisatie en hoopte dat het bestuur en de leden er veel gebruik zouden van mogen maken. H. De Ceulaer,

conservator van Fort 7 gaf tenslotte een bondige historiek van het natuurreservaat.

Tot slot bood het bestuur een stijlvolle receptie aan aan de talrijke aanwezigen.

's Namiddags kregen de leden van de afdeling de gelegenheid het infolokaal te bezichtigen. Gezien het weder inmiddels merkkelijk was verbeterd, bracht het zeventig bezoekers in drie groepen ook een uitgebreid bezoek aan het reservaat.

WIELEWAAL - Afdeling WESTKUST

nodigt u vriendelijk uit op haar

op zaterdag 10 november 1990

PROGRAMMA

- 10.00 u. Eucharistieviering in de St. Pieterskerk te Koksijde-Dorp opgedragen door E.H. Demarey
- 11.00 u. Receptie aangeboden door het Gemeentebestuur Koksijde in de feestzaal van het Gemeentehuis
- 12.30 u. Feestmaal in de "MELI" te Adinkerke
**"Rijk gevarieerd koud- en warm buffet
Mokka met gebak".**

INSCHRIJVING: 1.050 F (drank inclusief)

Storting op P.C.R. 000-0147711-77 op naam van R. Billiau, Westhoeklaan 13,
De Panne

Uiterlijk tegen 30 oktober 1990.

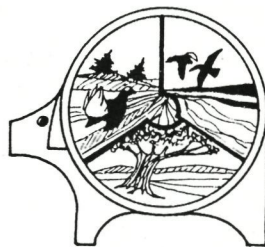
TE KOOP:

Spotting Scope Celestron C 90 spiegeltelescoop 1000mm f 10), incl. parallel-zoeker, omkeerprisma, hoekzoeker, zonnekap, fotoadapter, opbergkist en 2 oculairen (33x, 55x).

Prijs: 20.000 F

Inlichtingen: Marc Raes, Dullingen 46, 2130 Brasschaat, Tel. 03/663 43 90

in het Spaarvarkentje

ONZE RESERVATENFONDSEN

Op vraag van heel wat leden, geven we in dit nummer opnieuw een overzicht van onze plaatselijke reservatenfondsen en van de aankopen die ze tot nog toe verwezenlijkt hebben of kortelings plannen.

Vooreerst willen we even de aandacht vestigen op ons algemeen reservatenfonds. De inkomsten hiervan zijn vooral bestemd voor de uitbreiding van onze 2 "nationale" reservaten. Voor beide reservaten werd het initiatief tot

verwerving nog genomen door Z.E.H. Fr. Segers. Het gaat om De Tikkebroeken te Kasterlee, opgericht in 1953, thans 23ha 57a 69ca. in eigendom + ruim 2 ha eigendom van conservator W. Bosmans, en om De Korhaan te Arendonk, sinds 1959, en thans 2ha 66a 87ca in eigendom. Naast subsidies van AROL en steun van WWF-België en Koning Boudewijnstichting, zijn we voor onze uitbreidingen aldaar in eerste instantie afhankelijk van giften van onze leden of afdelingen. Wilt ge hieraan meewerken, dan kan dat ofwel door een gift op

rekeningnr. 000-319785-73 t.n.v. De Wielewaal, Graatakker 11, 2300 Turnhout, met vermelding "Gift algemeen reservatenfonds (of de naam van één van de 2 reservaten)". U kan ook steunen door de aankoop van de ets die Achiel Cools, op een beperkte oplage drukte t.v.v. De Korhaan: kostprijs niet-ingelijst: 4.500 F, ingelijst: 6.000 F.

Dan zijn er natuurlijk ook de verschillende plaatselijke reservatenfondsen, we zetten ze hier even op een rijtje:

Afdeling Geraardsbergen: verwierf, in samenwerking met het BVBV, reeds meer dan 7 ha. natuurreserveaat "De Rietbeemd", in de Markevallei op de taalgrens te Geraardsbergen en Deux-Acren. Voor verdere uitbreiding: rekeningnr. 443-1641921-11 van het Reservatenfonds Rietbeemd, Astridlaan 116, 9500 Geraardsbergen, met vermelding "Rietbeemd".

Afdeling Klein-Brabant: Tot nog toe werd het enige hooiland uit de streek waar Gevekte, Breedbladige en Keverorchis nog voorkomen aangekocht. Het reserveaat kreeg dan ook de naam Orchis. Het is het kleinste Erkend Natuurreserveaat in Vlaanderen, dit toont meteen de grote waarde aan.

Om het reserveaat te beveiligen zijn gevorderde onderhandelingen bezig tot aankoop van een aangrenzend bebost perceel. Hiervoor worden op dit ogenblik de nodige fondsen verzameld.

Verder gaat de aandacht naar de aankoop van kleine, waardevolle terreintjes en het deskundig beheer van in totaal 50 hectare natuurgebied: de reservaten 'Scheldeschorren aan de Notelaer' en de 'Planterijen'.

Uw steun graag op rek.nr. 551-3755400-17, p/a Flierke 73, 2670 Puurs.

Kempisch Reservatenfonds: Dit fonds werd ruim 7 jaar geleden opgericht door de Wielewaalafdelingen uit het Turnhoutse (nl. De Kievit, Turnhout en De Wulp), met de bedoeling terreinen te kunnen verwerven in deze streek. Tot nog toe werden volgende percelen aangekocht:

- 1983: 52a 88ca hooiland in het Frans Segersreserveaat, Turnhout. We beheren er ons eigendom tesamen met ruim 22ha grond van de stad Turnhout en de Dienst der Wegen.
- 1984: 70a 30ca orchideeënweide "De Dongen" te Turnhout, beheerd samen met 1,5ha. aangrenzend terrein van het Staatsbos De Dongen.
- 1987: 2a 95ca bos grenzend aan het Mevr. Van de Velderreserveaat ons geschonken

door wijlen dhr. Carolus Faes in 1984.

- 1989: Drintjen Queten te Kasterlee, 34a moerassig bos en hooiland.

- 1990: Hoge Mierdse Hei te Oud-Turnhout, 4ha 75a 25ca weiland met weidevogels en paddenpoel, grenzend aan "De Liereman", 167ha gemeenteeigendom sinds 1959 beheerd door De Wielewaal.

De Schrieken te Beerse, 1ha 29a 20ca, moerassig weiland (zie artikel elders in dit nummer) en grenzend aan ruim 13,5ha terrein van de gemeente Beerse waar de afdeling De Kievit al vele jaren beheerswerken uitvoert.

Tijdens het korte bestaan van het Kempisch Reservatenfonds, werd reeds meer dan 7,5ha aangekocht. En daar zal het zeker niet bij blijven. De fondsen hiervoor werden enerzijds bijeengebracht door eigen leden via: stickerverkoop, inzamelen van oud papier en (uiteraard lege) wijnflessen, geven van voordrachten en rondleidingen, een kunstveiling, optreden van Willem Vermandere, een benefietavond, orchideeënbals (scouts), huwelijksgeschenk van J. Pelckmans-A. Byttebier, verkoopstands op antiek- en bloemenmarkten, ledenfeesten, verkoop van zelfgemaakte konfituur, vetbollen, nestkastjes en voedertafels, uitgave van de ets "Galigaan" door Achiel Cools (er is nog een beperkte voorraad) en als jongste initiatief (we hebben er zeker nog vergeten) is er de verkoop van Wielewaal T-shirts en sweaters. Je hebt er toch ook al één? Kijk anders nog eens even op de achterkast van uw meubelnummer. Anderzijds ontvingen we ook andere steun: tot in 1989 droeg de Centrale 1/3° bij in de kostprijs. Daarnaast ontvingen we giften of subsidies én van talrijke leden en afdelingen en van andere instanties/organisaties: AROL, WWF-België, Koning Boudewijnstichting en Pro Natura Belgica.

Het Kempisch Reservatenfonds werkt verder aan de uitbouw van het Wielewaalpatrimonium in de Turnhoutse Kempen. Uw financiële steun is zeer welkom op rekeningnr. 000-0330377-92 van VZW De Wielewaal, Schuurhoven 154, 2360 Oud-Turnhout, met vermelding "gift KRF".

Afdeling Lier: De Steenbeemden is een erkend natuurreserveaat, reeds 5 jaar geleden aangekocht: een moerasreserveaat langs de Kleine Nete te Kessel. De vegetatie wordt gedomineerd door Hennegras, Liesgras en wilgen. De nodige gelden zamelden we in via allerlei acties. De centrale van De Wielewaal participeerde in de aankoopsom. Financiële steun kwam van het WWF, particuliere personen, JNM, zusterafdelingen van De Wielewaal enz. Reeds 5 jaar worden beheerswerken uitgevoerd: wilgen kappen, maaien.

Buitendijks reservaat 's Heerenbosch. Voorgrond : dijk met identificatiebord, achtergrond : rietland, daartussen : verruigde schorren

Foto : S. Hallez

Het reservaat zelf is 10ha 23a en 50ca groot. Het gebied is uitgebreid met 2 stukken eikenbos die dienst doen als bufferzone. Het eerste is 1ha groot en wordt gehuurd van het OCMW-Lier. Het tweede is 1ha 40a groot en is aangekocht. De centrale participeerde eveneens in de aankoopsom. Giften kwamen van het WWF, de vrouwelijke Service-clubs, de HBK-spaarbank en van particuliere personen. JNM Pallieterland en Sint-Gummaruscollege Lier ontvangen jaarlijks (na aanvraag!) financiële steun voor beheerswerken vanwege de Stichting Leefmilieu, Kredietbank.

Aanpalende moerasgebieden aankopen is bijna onmogelijk. Stad Lier kocht in de buurt een moeras aan waar Wielewaal Lier het beheer over heeft en verderop liggen nog interessante stukken! Sparen doen we ook voor beheerswerken: we hebben reeds een vergunning om machinaal te plaggen, maar dit kost veel geld! Verdere info: conservators: M. en K. Vermylen-Wuyts, Vogelzangstraat 21, 2260 Nijlen. Penningmeester Wielewaal Lier: Y. Peeters, Antwerpsestraat 120, 2500 Lier, Prk: 000-0606834-02

Afdeling Mechelen: Heeft tot op heden nog geen aankopen verwezenlijkt maar is druk aan

het sparen om een orchideeënweide te kunnen verwerven die ze reeds jarenlang beheren. Hun rekeningnr. is 000-0875361-33, van Wielewaal-Mechelen, Muizenstraat 13, 2950 Zemst.

Afdeling Nete en Aa: heeft zich op korte tijd al flink ingeburgerd in 2 natuurgebieden in Geel:

- ☐ Neerhelst: 77a 73ca orchideeënrijk hooiland in eigendom, beheerd samen met enkele percelen van andere eigenaars.
- ☐ Zammelsbroek: binnen dit grote gebied verwierven we tot op heden 3ha 63a 30ca, dat we samen beheren met de 2ha 85a 55ca eigendom van het Belgisch Verbond voor Bescherming van Vogels.

Hier is nog veel werk te verrichten. Dat kan met uw hulp op rekeningnr. 001-1693494-47 van Reservatenfonds Nete en Aa, Jodenstraat 30, 2270 Herenthout.

Afdeling Netevallei: Ons reservatenfonds werd opgericht in 1982. Om geld in 't bakje te krijgen startten we volgende acties:

- ☐ sinds 1981 "Kerstactie": verkoop van zelfgemaakte kerststierstukjes, later eetbare kerststronken i.s.m. een bakkerij. In '88 verkochten we zelfgemaakte kerststalletjes

en voedertafels en zelfgekweekte peren-boompjes, in '89 bovendien ook zelfgekweekte "Pimpernoten" (struiken). In 1990 zullen we een pakket van 5 verschillende soorten *Sempervivum* aanbieden (Huislook-Daslook).

- sinds 1982 verzamelden we al meer dan 60 ton kroonkurken. Deze worden verkocht aan Metallurgie Hoboken voor 2 F/kg.
- sinds 1984 verzamelen we oud papier, 1 of 2 containers per jaar worden verkocht.
- sinds 1986 staan we op de 3-daagse braderij te Heist o/d Berg met een bier- en spaghettitent.
- sinds 1985 houden we eind augustus (dit jaar op 1/9) een barbecue, vorig jaar ± 250 deelnemers.
- giften zijn natuurlijk een belangrijke bron van inkomsten.
- varia, allerlei kleinere acties, b.v. standen op beuzen of markten, verkoop nestkastjes.

Verwezelijkingen reservatenfonds Netevallei

- Huur natuurreservaat "De Goren" te Heist o/d Berg van 1981-1989. Half '89 zegde de eigenaar de huur op. Na een bang jaar konden we bekomen dat de gemeente dit 2,5ha zijnde heideterrein zou aankopen. Op de laatste gemeenteraad (juni) werd dit dan ook goedgekeurd. Ons reservatenfonds moet wel 250.000 F bijleggen. Kleine- en Ronde Zonnedaauw, Veenpluis, Koningsvaren, Klokjesgentiaan, Liggende Vleugeltjesbloem en Moeraswolfsklauw zijn gered!
- Aankoop "Laerbeemden" in vallei van de Grote Nete te Heist o/d Berg: hooiland
 - 29/3/88 1ha 46a 26ca
 - 15/2/89 1ha 25a 0ca
 - 27/6/90 65a 35ca
- Aankoop "Wishaegen": hooiland
 - 4/12/89 74a 10ca
 - gepland (8/90) 74a 10ca
- Aankoop "Volkaarslaakbeemd"
 - 4/12/89 29a

Met dit geld kochten we al ruim 4ha hooiland in de vallei van de Grote Nete. En we gaan zeker verder. Helpt u ons daarbij?

Reservatenfonds Netevallei: rekeningnr. 853-0146127-77, p/a Sylvain Wuyts, Kleistraat 7, 3100 Heist o/d Berg.

Noord-Limburgs Reservatenfonds:

Ontstaan

Reeds vanaf 1976 beheren de Noordlimburgse Wielewaal afdelingen in de Watering van Lommel-Kolonie een vloeuweide van 2ha., eigendom van de gemeente Lommel.

Doelstelling van dit beheer is om, via het bevoeiingssysteem, de kalkminnende flora in de Watering te behouden. Maar buiten dit ene

perceel lag verderop nog een privaat perceel vloeuweide van 1ha, waar het bevoeiingssysteem, de boven en ondersloten, nog redelijk intact was. Onder impuls van Albert Mertens werd in mei 1985 het Noordlimburgs Reservatenfonds opgericht met als uiteindelijk doel, na jaren van geld inzamelen, het bewuste perceel van 1ha in de Watering aan te kopen om het unieke bevoeiingssysteem en de kalkminnende flora (bevoeiing door Maaswater) veilig te stellen.

Fondswerving

Basisinkomsten voor het fonds vormen het inzamelen van oud papier, het organiseren van kleine tombola's tijdens diavoorstellingen en busreizen, giften, vergoedingen voor natuurgidsen van geleide wandelingen enz... Later zijn daar bijgekomen de subsidietoekenningen van de Provincie Limburg, de Vlaamse Gemeenschap, de Koning Boudewijnstichting, het Wereld Natuurfonds en de Stichting Leefmilieu.

Aankopen

Omdat het bewuste perceel in de Watering nog niet vrij kwam om aan te kopen, werd in 1988 effectief gestart met het aankopen van gronden in de Veewei, een natuurgebied in de vallei van de Grote Nete, gelegen tussen de dorpskernen Eksel en Lommel-Kerkhoven ten oosten en ten westen, en het Staatsdomein Pijnven en het Militair Domein van Leopoldsburg ten noorden en ten zuiden van de vallei. De Veewei behoort tot het Scheldebekken.

Sinds juli 1990 heeft De Wielewaal hier 6ha 33a 74ca in beheer, verdeeld over 4ha 17a 93ca eigendom, 1ha 86a 70ce in huur en 29a 10ca in beheer.

In 1989 werd ook gestart met de aankopen in de Dommelvallei, gelegen in de gemeenten Hechtel-Eksel en Peer.

De vallei van Dommel en Bolisserbeek behoort tot het Maasbekken en werd op 29 december 1987 gerangschikt als landschap. In deze vallei bevindt zich tevens het laatste broedbiotoop van de Ortolan in België. Tot op heden wordt in de Dommelvallei een oppervlakte van 6ha 84a 86 ca beheerd, welke volledig eigendom is van De Wielewaal.

Zowel de Veewei als Dommelvallei vallen in de speciale beschermingszone in de zin van artikel 4 van de Europese Vogelrichtlijn.

Op 13 juni 1990 heeft Wielewaal Noord-Limburg dan toch de vloeuweide van 1ha 01a 55ca kunnen aankopen in de Watering van Lommel-Kolonie. Weliswaar een zware investering, maar... een doel is bereikt! Voor een goed hooilandbeheer werd dan maar gelijktijdig een tractor (IMT 35pk) aangeschaft, inclusief een hooimachine, een schaar-wentelploeg, maaibalk, cultivator enz...

Besluit

Sedert de oprichting van het Noordlimburgs Reservatenfonds werd zoveel geld ingezameld dat we gedurende de laatste 3 jaren in totaal 12ha 04a 34ca aangekocht hebben voor een totaalbedrag van 2.764.400 F!

Wielewaal Noord-Limburg heeft er echter een serieus probleem bijgekregen. Het aanbod om gronden te verkopen aan De Wielewaal is veel groter dan onze financiële middelen. Bijkomend probleem is dat deze aangeboden gronden zowel van ecologisch als strategisch belang zijn. Daarom: help de laatste natuurgebieden daadwerkelijk beschermen en steun het Noordlimburgs Reservatenfonds op nr. 456-1108829-49.

Afdeling 's Heerenbosch: Wie 's Heerenbosch zegt, denkt dadelijk aan de Vlassenbroekse Schorren te Dendermonde-Baasrode. Zo heet nl. het erkend natuurreservaat dat onze vereniging beheert langs de meanderende Schelde. Voor het grootste deel betreft het schorren, maar er zijn ook twee wielen (vroegere dijk-doorbraken) bij. 3ha 42a 79ca zijn eigendom, de rest (1ha 83a 20ca) wordt gehuurd van de stad Dendermonde en van een particulier. Uw steun voor verdere uitbreiding is erg welkom op rekeningnr. 441-6154139-25 van Wielewaal 's Heerenbosch, Zittingsweg 2, 9360 Buggenhout.

Voorgrond: zoetwatergetijdschorren. Zicht op een deel van het reservaat langs de meanderende Schelde (maakt hier een bocht van 180°, plaatselijk de Cramp genaamd).

Foto: S. Hallez

Natuurfonds Vlaamse Ardennen: De erg succesvolle uitgave van 2 LP's met vogelzang (later ook op cassette en CD) en tal van andere activiteiten, brachten Schelde-Leie een flink bedrag op dat volledig besteed wordt aan de aankoop van natuurterrein. Er werd dan ook al ruim 15ha veilig gesteld, nl.:

- ☐ het Beiaardbos te Kluisbergen, 81a 20ca hellingbos met interessante flora en Vuursalamander.
- ☐ de Broeken te Vinkt, 2ha 68a 74ca moerasbos.

- ☐ de Langemeersen te Petegem-Oudenaarde, 6ha 57a 46ca bloemrijke hooilanden
- ☐ de Longkruidbosjes te Maarkedal-Oudenaarde, 62a 48ca botanisch erg interessante bronbosjes.
- ☐ de Snippewei te Oudenaarde, 4ha 41a 70ca moerassig wei- en hooiland, en (voorlopig) tot slot
- ☐ het Vossehol te Zottegem (afdeling Zwalm), 34a 50ca voedselarm hooilandje en hakhoutbosjes.

De Wielewaal heeft dus al een flinke voet in

huis in de Vlaamse Ardennen. Uw steun wordt altijd dankbaar aanvaard, o.a. voor de verdere uitbouw van de Langemeersen. Noteer alvast rekeningnr. 891-2540218-89 van Natuurfonds Vlaamse Ardennen, BP. Ceuterickstraat 12, 9751 Asper met vermelding "Wielewaalreservaten".

Natuurfonds Waasland: Het Natuurfonds Waasland werd opgericht in 1984 door alle natuur- en milieuorganisaties van het Waasland met de bedoeling fondsen te verzamelen voor de aankoop van natuurreservaten in de streek. De samenwerking met De Wielewaal kreeg reeds haar beslag in drie aankopen telkens in een ander reservaat.

- De Lange Vaag te Sint-Gillis-Waas.
1,8ha in beheer waarvan 0,9ha in eigendom. Het reservaat is een oude legweide voor het dauwroten van vlas. Deze ambachtelijke nijverheid was zeer sterk verbreid op de arme zure zandgronden van het Waasland in de eerste helft van deze eeuw. Kenmerkend voor de vegetatie was het samengaan van akkeronkruiden en planten van droge schrale graslanden. Het beheer van het reservaat is dan ook gericht op het

behoud van deze plantengemeenschap waaronder Bleke- en Ruige Klaproos, Bleekgele Hennepnetel, Klein Tasjeskruid, Driekleurig Viooltje, Kleine Leeuweklauw, Eenjarige Hardbloem, Zandblauwtje, e.a.

- De Gavers te Sint-Gillis.
2 ha in beheer waarvan 0,18ha in eigendom. De Gavers is een complex van drassige hooilanden aan de rand van het Stropersbos te Sint-Gillis. De graslanden zijn matig voedselrijk en vrij bloemrijk met Dotterbloem, Pinksterbloem, Echte Koekoeksbloem, Blaaszegge, Egelboterbloem, Schildereprijs en Moeraswalstro. Ook ruigere hoeken en rietzomen komen voor met Valeriaan, Moerasspirea, Grote Kattestaart, Poelruit en Moerasandoorn. Het beheer omvat een jaarlijkse hooibeurt einde juni of begin juli en een nabeweiding door paarden.
- Het Panneweel te Meerdonk.
2,75ha in beheer waarvan 0,6ha in eigendom. Het reservaat is een heel gevarieerd kleinschalig veenmoeras ontstaan uit een ondiep wiel uit 1627 met open water, drijftillen, moerasbos, hakhout en ruigten.

Boekweit op de Lange Vaag

Foto: J. Dhollander

Het Panneweel

Foto: J. Dhollander

Het eigenlijke moeras is uniek met drijvende vegetaties van Wateraardbei, Galigaan, Moerasvaren, Kleine Lisdodde en veenmossen. In de bufferzone rond het moeras vinden allerlei dieren woon- en rustgelegenheid. Op de recent aangekochte eigendom zal door kap- en graafwerken het oorspronkelijke moeras hersteld worden waar het in 1965 werd gedempt.

Financiële steun voor deze drie projecten kan gestort worden op rekeningnr. 001-1458529-16 van het Natuurfonds Waasland, Hoogstraat 245, 2700 Sint-Niklaas met vermelding van het project.

Afdeling Zuid-Limburg: Dit fonds kwam nog aan bod in ons vorig nummer (blz. 155) naar aanleiding van de eerste aankoop van afdeling Zuid-Limburg in "De Kevie" te Tongeren. Dit reservaat zal trouwens nog uitgebreid worden. De afdeling geeft eerlang een prachtige verjaardagskalender uit, gemaakt in 4 kleurendruk en voorzien van natuurfoto's. Steun wordt in dank aanvaard op rekeningnr. 035-1551799-34 van Wielewaal Zuid-Limburg, met vermelding "De Kevie".

OP NAAR DE EERSTE KM², EN MÉÉR

De eerste helft van dit jaar werden de Wielewaaleigendommen reeds met 13,5 ha. uitgebreid. Dat brengt ons bezit momenteel op zowat 92 ha, dus bijna 1 km². Op nog geen 4 jaar tijd verdubbelde de oppervlakte van onze terreinbezit. Al die mensen die hieraan hun steentje bijdroegen, zijn we enorm dankbaar.

Aan die Wielewaalafdelingen die (nog) geen eigen reservatenwerking hebben, willen we hier een warme oproep doen. Kijk eens uit naar interessante natuurterreinen in uw streek, die voor verwerving in aanmerking komen. Mocht de koopprijs u afschrikken, bedenk dan dat er subsidies zijn van AROL en van verschillende provinciebesturen (Limburg, West- en Oost-Vlaanderen en weldra ook Brabant) en dat financiële steun kan gevraagd worden aan de Koning Boudewijnsstichting en het WWF-België. Bovendien leert de ervaring dat aankopen:

- ☐ vlugger afbetaald zijn dan verwacht (gevreesd) werd;
- ☐ de zelfwerkzaamheid en vindingrijkheid van de afdeling stimuleren;
- ☐ het ledenaantal gunstig beïnvloeden, mits de actie voldoende ruchtbaarheid gegeven wordt.

In geval u geen mogelijkheid ziet om direct in uw eigen streek bij te dragen tot de uitbreiding van ons Wielewaalpatrimonium dan kan dat ook onrechtstreeks door het verlenen van steun van uw afdeling aan ons algemeen reservatenfonds of aan één van de plaatselijke fondsen van uw zusterafdelingen.

Ter herinnering: voor alle giften van minimum 1.000 F, wordt een fiscaal attest afgeleverd, wat een vermindering van uw belasting betekent.

GIFTEN

Reservatenfonds Klein-Brabant

Nieuwe (en dringende) campagne.

Telsec, Telecommunication and security experts, Deurne	2000 F
Gemeentekrediet, Puurs	1000 F
ASLK, Puurs	1500 F
Boekhandel Grolus, Bornem	10.000 F
Maria De Smet, de vroegere eigenaar van Orchis!, Bornem	1000 F

Natuurfonds Waasland

Actie 300 x 1000 ten voordele van het Panneweel:

van 10.000 F en meer:

JNM-Waasland - J. Dhollander, Sint-Gillis-Waas
- Real Corporation, Beveren - W. Van Overloop,
Belsele - ABLLO, Sint-Niklaas, Ministrone 50.000

van 5.000 tot 10.000 F:

VELT-Waasland - De Grote Geule, Kieldrecht -
PIMA-Beveren - R. Dhollander, De Klinge -
Wielewaal-Beveren, Stichting Leefmilieu, Antwerpen - Chris De Buyzer, Melsele

van 2.000 tot 5.000 F:

S. Lockefeer, Vrasene - F. Saman, Sinaai - L. Lenaerts, Waasmunster - K. Van Daele, St. Denijs-Westrem - G. Cant, Haasdonk - M. Maes,

Belsele - J. Busschaert, Steendorp - L. De Vliegheer, Stekene - Noens-Mertens, Sint-Niklaas.
van 1.000 tot 2.000 F:

Verstraeten-Puylaert, Vrasene - NV Van Overloop, Sint-Niklaas - M. Van Raemdonck, Beveren - G. Keereman, Sint-Niklaas - BBL, Vrasene - Volksunie, Sint-Gillis - E. Van Puymbroeck, Sint-Niklaas - Wielewaal Land van Waas-Zuid - H. Rollier, Stekene - Verbrugghe, Beveren - R. Ost, Steendorp - Rutzen, Kieldrecht - J. De Mot, Sint-Niklaas - O. De Mey, Sint-Gillis - M. Van Acker, Temse - A. Reyns, Sint-Niklaas - F. Van der Hauwaert, Belsele - L. Van Cauwenberg, Stekene - C. D'Hooghe, Sint-Niklaas - De Nieuwe Tuin, De Klinge - L. Goffin, De Klinge - H. Maes, Beveren - Laureys-Van Bulck, Hamme - M. Petit, Melle - WACO, Stekene - M. Van Puymbroeck, De Klinge - F. Eliaerts, Sint-Gillis - H. Stuer, Sint-Gillis - P. Hoelebrandt, St. Pauwels - Karlsson-Van Peel, Meerdonk - Y. Van Damme, Melsele - Audenaert, Belsele - R. De Coninck, Sint-Gillis - L. De Munck, Sint-Gillis - F. Neuman, Beveren - W. Maes, De Klinge - B. Petit, De Klinge - E. Thoen, Burcht - Desmedt, Drongen - M. Aldeweireldt, Temse - Cammelliet PVBA, Sint-Niklaas - D. Hylebos, Waasmunster - Bank van Breda, Sint-Niklaas - M. De Meireleir, St. Pauwels - E. Dhollander, De Klinge - F. Cooreman, Antwerpen - W. Van Rompu, Belsele - T. Van der Gucht, Sint-Niklaas - Bouwwerken Laureys, Sint-Gillis - PVBA Smet, Sint-Niklaas - J. Verstraeten, Kieldrecht - R. Coppiaert, Verrebroek - H. Van Dommele, Sint-Niklaas - M. Vranken, Sint-Niklaas.

tot 1000 F:

P. Verstraeten, Beveren - P. Van Haute, Haasdonk - C. Schrey, Stekene.

Ter gelegenheid van de geboorte van Kouter Verstraeten, zoontje van Jan en Riet Gillis uit Kieldrecht, werd er 26.150 F geschonken voor aankopen in het Panneweel.

Aan alle schenkers onze oprechte dank.

Logica?

Omdat hij een rol zou kunnen spelen in het verspreiden van hondsdoelheid, worden tegen de (zeldzame) Vos (meestal wrede) maatregelen genomen.

Tegenover de krioelende katten waarvan VASTSTAAT dat ze DÉ overbrenger van toxoplasmose zijn, wordt NIETS gedaan.

Integendeel: televisie-reclame en grootwarenhuis-rekken puilen uit van kattenvoer, veel méér dan voor kindervoeding; om dan nog niet van de hongerende kinderen in de ontwikkelingslanden te spreken.

Maar ja, aan de arme Vos valt niets te verdienen. En een "economisch belang" gaat weer boven de volksgezondheid, ten nadele van de nog ongeboren kinderen (die dan met oogafwijkingen of hersenletsels ter wereld komen).

Ondertussen kunnen wij niet veel méér doen dan katten zo ver mogelijk van zwangere vrouwen en jonge kinderen houden. Het verraderlijke is, dat veruit de meesten van die dieren besmet zijn, zonder dat ze zelf ziektesymptomen vertonen.

Prof. Dr. A.K. Evrard, Gent

Goed om te Weten

ONZE WEGBERMEN ZIJN GOUD WAARD

Een natuurvriendelijk bermbeheer, zoals in 1984 door het bermbesluit werd vooropgesteld, laat in vele gemeenten lang op zich wachten. Té lang, volgens de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming, zodat besloten werd de bermen opnieuw in de schijnwerpers te plaatsen onder het motto:

"ONZE WEGBERMEN ZIJN GOUD WAARD".

Je kan dit op twee manieren verstaan: Enerzijds wordt bedoeld dat de fauna en flora op onze bermen waardevoller zijn dan je wel zou denken; dat het de moeite loont om er je ogen voor open te trekken. Anderzijds vindt JNM dat dit alles een investering waard is; we moeten er wat geld voor over hebben!

Om dit idee de nodige slagkracht te geven werd een informatieve folder samengesteld. Deze verzorgde publikatie, gedrukt op kringlooppapier met een gouden steunkleur geeft je alvast 10 goede redenen voor een natuurvriendelijk bermbeheer. Ook het Bermbesluit wordt eenvoudig en ondubbelzinnig uitgelegd. De folder kost 5 F en is verkrijgbaar op het JNM-secretariaat, Kortrijksepoort 140, 9000 Gent. Vanaf 10 exemplaren is de verzending gratis.

NIEUW TIJDSCHRIFT VAN HET WERELD NATUUR FONDS!

PANDA PRESS: INFORMATIE UIT EERSTE BRON

Het laatste decennium van deze eeuw zal zonder twijfel in het teken van de ecologie staan, en informatie over deze wereldomvattende problematiek wordt actueler dan ooit. Het Wereld Natuur Fonds (WWF) oordeelde dan ook dat de laatste twee pagina's van zijn thematijdschrift PANDA niet langer konden volstaan om zijn leden op de hoogte te houden van al hetgeen zich op het vlak van het natuurbehoud afspeelt.

Daarom de creatie van een nieuw (informatie) tijdschrift, toepasselijk PANDA Press genoemd, dat deze lacune moet opvullen. PANDA Press staat inderdaad boordevol informatie over de actuele problematieken, de talrijke nationale en internationale WWF-projecten, onze educatieve en commerciële diensten, ons TRAFFIC-netwerk, enz. De situatie van langlopende projecten als de strijd om de Loire of

het tropisch regenwoud worden op de voet gevolgd en uitgediept. Nieuwe evoluties, zoals de opening naar het Oosten, en hun gevolgen voor het natuurbehoud worden verwerkt in verhelderende artikels. Een agenda maakt het geheel volledig.

PANDA Press heeft hetzelfde formaat als de PANDA, telt 20 pagina's en is gedrukt op kringlooppapier. Talrijke zwart-wit- en kleurenfoto's maken er een aantrekkelijk geheel van. PANDA Press zal om de vier maanden verschijnen, alternerend met de PANDA. Leden ontvangen vanaf nu jaarlijks 6 nummers: 3 PANDA-themanummers en 3 PANDA Press-informatiemagazines.

Voor meer informatie: WWF-België, t.a.v. dhr. Luc Dries, PB 100 1060 Elsene 6, tel. 02/347 30 30.

DE STICHTING LEEFMILIEU STELT VOOR: EEN HANDIGE GIDS VAN "BEZOEKERSCENTRA BIJ NATUURGEBIEDEN IN VLAANDEREN"

Milieu- en natuureducatie: een noodzaak en een uitdaging

Milieu-educatie is er in essentie op gericht mensen op te voeden tot mede-verantwoordelijkheid voor het milieu en de natuur die ons zijn toevertrouwd en tot een milieubewust gedrag. In Vlaanderen werden terzake reeds heel wat initiatieven ontwikkeld: specifieke opleidingen en cursussen, educatieve folders, brochures en audio-visuele middelen, leer- en lespakketten, natuurhistorische musea,... Maar niets vervangt de confrontatie 'te velde' met de levende natuur in zijn bredere omgeving, die men kan bekijken, betasten, bestuderen, beleven.

Deze meer directe vorm van milieu- en natuureducatie krijgt o.m. gestalte in botanische tuinen, arboreta, kinderboerderijen, veldstudiecentra,... en via geleide natuurwandelingen die door tal van verenigingen en instellingen worden georganiseerd.

Bezoekerscentra

Een aparte en specifieke vorm van 'terreingebonden' milieu-educatie vinden we in de zgn. bezoekerscentra, die individuele bezoekers en/of groepen — met informatie, docu-

mentatie, begeleiding — kunnen opvangen bij een bezoek aan het belendende natuurgebied. Zij beschikken meestal over een minimum aan accommodatie — van een info- of leeshoekje, een tentoonstellingsruimte, tot een heus documentatiecentrum of een klaslokaal — meestal is er deskundig personeel aanwezig en vooral... de te verkennen natuur is in loopbereik.

Via de terreingebonden informatie wordt belangstelling voor natuur en milieu gewekt, wordt de bezoekers milieu- en natuurbesef meegegeven en worden ze aangespoord om met het totale milieu voorzichtig en zorgvuldig om te gaan.

Een praktische gids

De huidige bezoekerscentra in Vlaanderen werden door Bart De Muynck, als bioloog verbonden aan het Natuurcentrum Bourgoyen-Ossemeersen van de stad Gent, in kaart gebracht. En zijn bevindingen werden door de Stichting Leefmilieu vzw, werkend onder auspiciën en met de steun van de Kredietbank, in boekvorm uitgegeven onder de titel 'Bezoekerscentra bij natuurgebieden in Vlaanderen'.

Centraal in het boek staan de huidige 29 bezoekerscentra in Vlaanderen, van De Panne tot 's Gravenvoeren. Over elk centrum vindt men praktische informatie (ligging, openingstijden, voorhanden zijnde accommodatie, prijzen, beschikbaar personeel,...), enkele foto's en de educatieve mogelijkheden.

Maar daar bovenop wordt het 'bezoekerscentrum' op een bondige wijze doorgelicht in zijn specificiteit en als milieu-educatief instrument gesitueerd tussen aanverwante initiatieven, wordt de huidige toestand van de bezoekerscentra in Vlaanderen geëvalueerd en wordt de situatie buiten Vlaanderen bondig besproken.

Op die manier wordt het boekje niet alleen bruikbaar voor de (potentiële) bezoekers van deze centra, maar ook voor onze beleidsverantwoordelijken.

Praktische gegevens:

Bart De Muynck, 'Bezoekerscentra bij natuurgebieden in Vlaanderen', een uitgave van de Stichting Leefmilieu vzw, 1990

Paperback 27 x 17 cm / Vierkleurenkaft

Omvang: 98 blz.

50 foto's (waarvan 2 in kleur)

6 schema's en tabellen.

Prijs: 250 F

200 F voor de abonnees op het blad 'Leefmilieu', uitgegeven door de Stichting Leefmilieu.

Besteladres: Stichting Leefmilieu vzw, p/a

Kredietbank, Kipdorp 11 - 2000 Antwerpen, Tel. 03/231 64 48 - Fax. 03/231 76 81.

Contactadres auteur: Bart De Muynck, Natuurcentrum Bourgoyen-Ossemeersen, Driepikkelstraat 32, 9910 Gent, tel. 091/26 15 01

Op hetzelfde adres vind u de pas opgerichte 'Werkgroep bezoekerscentra bij natuurgebieden in Vlaanderen', die als overlegplatform tussen de bestaande en geplande bezoekerscentra wil fungeren en een wettelijke structuur wil uitbouwen om de bezoekerscentra te ondersteunen.

ECONET: GRATIS MILIEU-DATABANK

Enkele vrijwilligers uit het Gentse hebben een milieu-databank opgestart. Iedereen die beschikt over een personal computer en modem kan **gratis** de gegevens raadplegen. Econet is een datacommunicatie- en informatiesysteem voor ecologische gegevens in zeer ruime zin. De databank richt zich vooral tot milieuverenigingen, wetenschappelijke instellingen, journalisten en overheidsdiensten.

Econet werkt in twee richtingen. Er kan niet enkel informatie worden geraadpleegd maar er kunnen ook gegevens worden toegevoegd. Op die manier wordt gepoogd de in verschillende diensten en actiegroepen verspreide gegevens in verband met ecologie, milieu en natuur te centraliseren en uit te wisselen. Momenteel bevat Econet reeds een beperkte hoeveelheid informatie (persberichten, informatief, wetenschappelijke area met o.a. public domain programma's, milieu-agenda en een klachtenbank). Welkom zijn waarnemingen en beschrijvingen van fauna en flora, gegevens over ecosystemen, milieunormen en -wetgeving, milieuverontreiniging, enz.

Gegevens dienen steeds niet-commercieel te zijn en medewerking gebeurt op vrijwillige basis. Om te vermijden dat onbruikbare informatie wordt ingevoerd of dat het systeem wordt besmet door computervirussen, wordt elk bericht eerst nagekeken door het Econet-team.

Technische informatie:

Econet is bereikbaar als optie <E> in de Ghelco-BBS. 091/51 00 46.

Transmissiesnelheid: 300 - 1200 - 2400 bps

parameters: oneven pariteit

8 databits

1 stopbit

Full duplex

22 u. op 24 u. bereikbaar, niet van 12 tot 13 u. en 19 tot 20 u.

Reacties, suggesties en medewerking zijn

steeds welkom. Wie niet beschikt over een modem kan ook diskettes opsturen (bij voorkeur in ASCII, ook alle versies van Wordperfect, Wordstar, Lotus en dBase zijn mogelijk).

Contactpersonen

Bruno De Vos (projectleider), Heistraat 13, 9710 Zwijnaarde, 091/22 23 47 (weekend)
Martin Steenbrugge (begeleider, informatica), Kempstraat 40, 9000 Gent 091/27 43 23
Glen Heuker (sysop), Eyloschlaan 1, 9120 Destelbergen, 091/28 62 14, fax. 091/29 21 40
Wim Buyse (begeleider, persverantwoordelijke), Meerbeke 44, 9050 Evergem, 091/57 61 02 (weekend), 011/34 19 11 toestel 2377 of 2376 (kantooruren tot oktober)
Bart Muys (begeleider, klachtenbank) p/a Onderzoekscentrum voor bosbouw, Geraardsbergsesteenweg 267, 9131 Gontrode, 091/52 21 13 (kantooruren)
Jan Verheeke (begeleider, juridisch advies), Voordries 9, 9219 Gentbrugge

LANDSCHAPSWANDELINGEN: STAPPEN NAAR MEER MILIEUBESEF

Naar analogie met de succesvolle "Monumententochten" lanceert de Koning Boudewijnstichting, met de steun van de Nationale Loterij, dit jaar een nieuw initiatief: "de Landschapswandelingen".

De Koning Boudewijnstichting doet voor de organisatie van deze wandelingen beroep op de vzw Natuurreservaten.

Op zondag 30 september heeft — met medewerking van de Torenvalk vzw — de eerste landschapswandeling plaats te Wingene-Ruiselede.

Het BNVR-reservaat "Gulke Putten" bestaat dan 20 jaar, en dat feestvarken zal dan ook het centrale aantrekkingspunt voor de West-vlaamse landschapswandeling worden.

Welke invloed de landbouwactiviteiten op dit landschap hebben, wordt duidelijk tijdens deze wandeling. Van het eens zo roemrijke heidelandschap "Bulskampveld" blijft nog één lapje, het natuurreservaat, over.

De tweede landschapswandeling — op zondag 7 oktober — loopt met de medewerking van de Stichting Limburgs Landschap vzw.

We zijn dan te gast op de historische hoeve "Woutershof" en wandelen in het Grootboek en het Stamprooierbroek te Kinrooi. Vooral het Grootboek heeft een complete metamorfose ondergaan. Waar het vroeger erg nat was, halen drainage en afwateringssloten een groot deel van het water weg uit het gebied. Meteen verdwijnt ook een gedeelte van de oorspronkelijke natuurwaarden. Maar wat ons rest, is zeker mooi en afwisselend genoeg om er een namiddag in te vertoeven.

Beide landschapswandelingen worden uitvoerig beschreven in een handige wandelkaart die vanaf 3 september te verkrijgen is bij:

Koning Boudewijnstichting, Brederodestraat 21 te 1000 Brussel, 02/511 18 40.

Natuurreservaten vzw, Koninklijke Sint-Mariastraat 105 te 1030 Brussel, 02/245 43 00.

Contact:

B. De Richter en J. Scheers, Koning Boudewijnstichting, 02/511 18 40

L. De Groote, Natuurreservaten vzw, 02/245 43 00.

JNM ZOEKT EVEN NAAR NACHTELIJK DIERENLEVEN

Tijdens de nacht van 15-16 september organiseert de Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming vzw een dag van de nacht. Op verschillende plaatsen in Vlaanderen gaan een 100-tal jeugdbonders 's nachts op pad om te leren welke muizen, vleermuizen of nachtvlinders kunnen voorkomen. De JNM staat open voor iedereen tussen 12 en 25 jaar met interesse voor natuur en milieu.

Een 10-tal van de 45 afdelingen organiseren één of meer van volgende activiteiten:

- **muizenonderzoek met life-traps:** Met behulp van deze vallen is het mogelijk muizen levend te vangen. Zo kan men dus te weten komen welke soorten in een bepaald gebied voorkomen zonder de populaties te verstoren. Uiteraard worden de gevangen dieren na determinatie losgelaten.
- **vleermuizenonderzoek met bat-detectors:** Zoals iedereen wel weet zenden vleermuizen ultrasone geluiden uit om zich te oriënteren of om hun prooi te lokaliseren tijdens de vlucht. Met behulp van bat-detectors is het mogelijk deze ultrasonen om te zetten tot voor de mens hoorbare frequenties. Aan de hand van het aldus verkregen geluid kan men de soorten herkennen.
- **nachtvlinderonderzoek met UV-lampen:** Nachtvlinders en andere insecten die 's nachts vliegen, worden aangetrokken door ultraviolet licht. Door UV-lampen of kwikdamlampen te gebruiken kan men eenvoudig alle aanwezige soorten aantrekken. Onder de lamp wordt een wit laken gelegd waarop de vlinders neerstrijken. Men kan zo gemakkelijk de soorten op naam brengen. Uiteraard worden ook hier alle insecten na determinatie weer losgelaten.

Bij elke activiteit zijn mensen aanwezig met voldoende kennis van respectievelijk muizen, vleermuizen of nachtvlinders die de nodige uitleg verschaffen. Vrees je niks af te weten van het onderwerp, geef dan op voorhand een seintje aan de excursieleider. Je krijgt een voorkeursbehandeling en wordt opgeleid tot

een volwaardig deskundige op het vlak van nachtelijk dierenleven.

Meer informatie wordt verkregen op het JNM-secretariaat, Kortrijksepoortstraat 140, 9000 Gent (091/23 47 81).

37ste NATIONALE NATUURBESCHERMINGSDAG

Het Nationaal Verbond voor Natuurbescherming organiseert haar 37ste Nationale Natuurbeschermingsdag op zondag 23 september 1990 in de Demervallei. Thema: "Grote eenheden natuurgebieden en natuurontwikkeling".

Programma:

- 10.00 u.: Bijeenkomst in het Dorlandcentrum te Diest. Geleide excursie in de stad Diest. Bezoek aan de tentoonstelling.
- 11.30 u.: Officiële manifestatie.
- 12.15 u.: Picknick.
- 13.30 u.: Geleide excursies naar het Webbekombroek, het Schulensbroek en het Vierkensbroek.
Voor jongeren van 6 tot 18 jaar: een leerzame wandeling in de Warande of het Webbekombroek.

Voor socio-culturele organisaties: een familiezoektocht.

17.00 u.: Bekendmaking resultaten zoektocht. Het landschap van de Demervallei is gevarieerd en nog rijk aan ornithologisch en botanisch waardevolle biotopen: vochtige hooilanden, rietvelden, dode rivierarmen, grote zeggevegetaties enz.

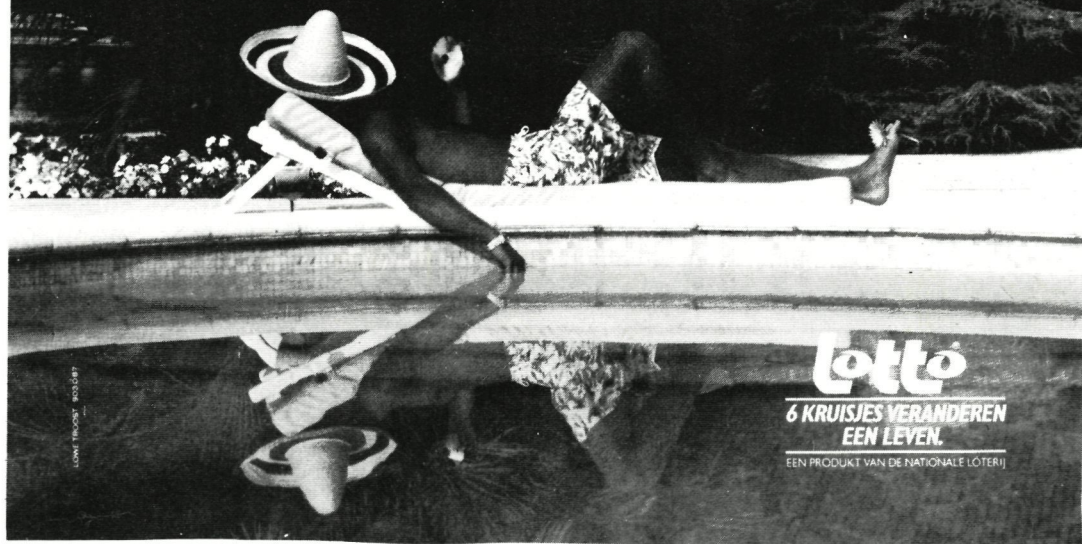
MILIEUWEEK - MILIEUBEURS 1990

Voor wie geïnteresseerd is in milieuproblemen organiseert de milieucoördinatie dienst van de stad Antwerpen een grootse MILIEUBEURS.

Zowel nationale en regionale overheidsdiensten als talrijke milieuverenigingen stellen zich met een infostand voor. Daarin worden vooral de typisch Antwerpse facetten van hun werking belicht.

Deze beurs gaat door in de Handelsbeurs aan de Meir, van 28 september tot en met 2 oktober. Ze is vrij toegankelijk van 10 tot 18 uur. Vrijdag 28 september in de namiddag is er de jaarlijkse milieukwis tussen Antwerpse en Gentse scholen. Op 1 oktober om 20 u. wordt het Ontwerp-afvalstoffenplan 1991-1995 van OVAM ter discussie gebracht.

DE WINNAAR VAN 38 MILJOEN VERRAST TIJDENS HET WERK.

Lotto

**6 KRUISJES VERANDEREN
EEN LEVEN.**

EEN PRODUCT VAN DE NATIONALE LOTERIJ

Van 24 tot en met 30 september gaat ook de jaarlijkse MILIEUWEEK door. Verschillende Antwerpse stadsdiensten zetten hun deuren open voor het publiek, houden tentoonstellingen of geven rondleidingen. Men kan ook met een natuurgids enkele Antwerpse natuurgebieden bezoeken.

Voor verdere info en brochures kan u terecht op het nummer 03/827 38 90.

NATUURBEHEERDAG 1990: 17 NOVEMBER

Misschien wordt het nog waarheid: het milieudecennium '90. Tegenwoordig is iedereen "voor de natuur". Van concrete uitwerking is momenteel wel nog weinig zichtbaar. Het is zeer positief dat er wordt gesleuteld aan concepten, structuren en beleidswerking. Termen als natuurbouw, grote eenheden en MINA staan bovenaan de dagorde. Het zal echter nog wat tijd in beslag nemen vooraleer er in de lokale reservatswerking concrete resultaten merkbaar zijn van die structuren. Een optimaal uitgebouwd reservaat waarin efficiënt natuurbeheer gebeurt, blijft meer dan ooit noodzakelijk. Zeker voor structuren die alles in een breder geheel kaderen. Ze vertrekken immers vanuit bestaande kernen, de natuurreservaten. Daarom mag nu niet alle

aandacht uitgaan naar te realiseren plannen. Er blijft dag in dag uit nog een heleboel werk te verrichten om de evolutie binnen half-natuurlijke levensgemeenschappen bij te sturen opdat ook in de toekomst een zo groot mogelijke ecologische verscheidenheid bewaard blijft.

Dit natuurbeheer gebeurt in Vlaanderen hoofdzakelijk door vrijwilligers. Vrijwilliger is nog altijd een woord met de bijklank van goedbedoelende amateur. Ook wordt steeds, en dikwijls terecht, de continuïteit in vraag gesteld. De laatste jaren zien we ook hier een positieve evolutie. Er is een beginnende professionalisering. Natuurbeheer wordt eveneens steeds meer en steeds beter wetenschappelijk ondersteund. Het is niet meer het Fingerspitzengefühl van de persoon met de meeste ervaring die het beheer van een reservaat bepaalt. Men durft al eens beheerpraktijken evalueren en bijsturen, men staat als eens kritisch tegenover starre theorieën en men kijkt als eens buiten de grenzen van het enge natuurbewoudswereldje. Natuurbehoud is immers nog altijd een onderdeel van de ecologie die een holistische ingesteldheid vereist.

Toch blijft het moeilijk om voldoende gemotiveerde en deskundige vrijwilligers te werven.

JA

IK DOE MEE AAN KREKELSPAREN VOOR DE WIELEWAAL

Daartoe geef ik volmacht aan de verantwoordelijke van Netwerk om op bedoelde ES-Rekening de interestberekening jaarlijks te consulteren waarbij Netwerk zich verplicht tot de strikste confidentialiteit.

Tevens wil ik interesten als gift afstaan aan De Wielewaal vzw ten bedrage van

☐ de gehele interest	☐ een tiende van de interest
☐ de helft van de interest	☐ nul frank,
☐ een kwart van de interest	want ik wens geen rente-afstand te doen

Naam en voornaam:

Adres:

Postnummer en gemeente:

Datum en plaats van geboorte:

Nummer van de ES-rekening waarop ik aan Krekelsparen wens te doen:

..... (bij bestaande rekening)

..... (bij nieuw te openen rekening)

Datum en handtekening:

Zult u aan Krekelsparen doen op een ES-Rekening die niet uw naam en adres draagt

(ander adres, partner, vereniging, vzw...)?

Geef hier dan de juiste benaming en het adres van de rekening:

Naam:

Adres:

Postnummer en gemeente:

PROJEKT 80/13

VAK VOOR DE ASLK

De ondergetekende bevestigt dat bovenstaande informatie over de volmachtgever en zijn handtekening conform zijn met de aanduidingen op zijn/haar identiteitskaart.

Handtekening en stempel van de ASLK

Krekelsparen voor De Wielewaal

De Wielewaal zet zich al bijna 60 jaar in voor de natuur. Verspreid over heel Vlaanderen doen 53 afdelingen aan natuurstudie en natuurbescherming. Acties worden gevoerd, educatieve activiteiten ingericht, reservaten aangekocht en vaak met grote inzet beheerd. De Wielewaalcentrale ondersteunt de werking van zijn afdelingen door toelagen.

Maar ook in het Wielewaalhuis kost koken geld, veel geld: loonkosten, belastingen, werking secretariaat, het museum, de uitgifte van de tijdschriften Wielewaal en Oriolus... We zijn dan ook steeds op zoek naar inkomsten en leerden zo Netwerk Vlaanderen en het Krekelsparen kennen.

Netwerk Vlaanderen verzamelt financiële middelen om nieuwe initiatieven te steunen. De projecten moeten betrekking hebben op de vrijwaring van het leefmilieu, emancipatie, welzijnszorg, cultuur of onderwijs. Niet het soort projecten dat niet moet rekenen op leningen van gewone kredietinstellingen. Netwerk Vlaanderen steunt echter alleen die projecten die uitblinken door hun professionele aanpak en rendabiliteit.

Krekelsparen is één van de manieren waarop Netwerk geld inzamelt. Deze vorm van sparen werd in samenwerking met de ASLK gerealiseerd. De techniek is eenvoudig. U spaart gewoon op een ES-Rekening van de ASLK. Als spaarder lijdt u geen financieel verlies door te gaan krekelsparen: de rente op uw spaargeld blijft dezelfde, uw getrouwheidspremie blijft geldig en u geniet verder van alle voordelen van de "gewone" ES-rekening bij de ASLK. Het buitengewone zit hem hierin: bij het begin van elk jaar geeft de ASLK ruim één procent van de gespaarde gelden erbovenop aan Netwerk. Die ene procent gaat dus niet van uw rente of getrouwheidspremie af!

U kan dus nu De Wielewaal financieel steunen zonder dat het u één frank kost. De Wielewaal ontvangt namelijk van Netwerk 60 % van het rentebedrag van elke krekelspaarder die ze aanbrengt. Wanneer 100 Wielewalers meedoen, levert dat De Wielewaal 90.000 F op, 200 Wielewalers brengen door het krekelsparen 180.000 F aan enz. De Wielewaal wil het geld dat op deze wijze binnenkomt, gebruiken voor de ondersteuning van het nationale reservatenfonds. Op de eerste plaats zullen allerlei onkosten en belastingen die door de centrale gedragen worden hiermee betaald worden. Maar wie weet... Misschien zijn jij en vele andere Wielewalers zo enthousiast dat er ook nieuwe percelen mee aangekocht kunnen worden. En misschien ben je wel bereid om een deel van je rente af te staan.

Vul snel het JA-formulier op de keerzijde in en stap naar aan ASLK-kantoor. Wie nog geen ES-rekening heeft, kan dit in een wip regelen.

Zend het afgestempelde formulier onder gefrankeerde omslag naar: Netwerk Vlaanderen vzw, Liedtsstraat 27-29, 1210 Brussel.

Bijkomende informatie over het Krekelsparen bij Luc Meul: 014/42 22 79 (na 17 u.).

Ondanks de bredere maatschappelijke interesse blijft alles teveel bij woorden en intenties. Iets wat in de toekomst moet veranderen. En wie toekomst zegt, denkt aan de jeugd.

De grootste gespecialiseerde jongerenvereniging voor natuurstudie en milieubescherming is de JNM. Deze Jeugdbond voor Natuurstudie en Milieubescherming vzw is een begrip dat door de meesten voldoende gekend is. De meerderheid van de actieve medewerkers in de verschillende regionale en lokale natuurbehoudsverenigingen is opgegroeid in de JNM of zijn voorgangers. De naam bestaat immers nog maar sinds 1983 toen de BJN (Belgische Jeugdbond voor Natuurstudie) en de Wielewaaljongeren besloten te fusioneren. Uniek aan de JNM is ongetwijfeld het feit dat alles (tot zelfs de Raad van Beheer) voor en vooral DOOR jongeren tussen 12 en 25 jaar wordt gerealiseerd. Zo zijn er jaarlijks een 40-tal zomerkampen in binnen- en buitenland. Daarnaast vindt bijna wekelijks wel een of andere activiteit plaats in elk van de 45 afdelingen. Ook in het natuurbeheer heeft de Jeugdbond reeds heel wat bewezen. Van de 780 projecten die de afgelopen 19 jaar door de "Jeugdactie Natuurbeheer en Landschapszorg" van de Stichting Leefmilieu vzw werden bekroond, nam de JNM er 350 voor haar rekening. Af en toe loopt wel eens een kleinigheid verkeerd maar dat is eigen aan jongeren. Het is trouwens ook onze kracht. We leren steeds bij en de volgende keer doen we beter. Eigenlijk is de Jeugdbond meer dan een vereniging. Je zou het bijna als een levenswijze kunnen omschrijven: samen genieten van, samen iets bijleren over en samen zich daadwerkelijk inzetten voor de natuur.

Sinds vorig jaar bestaat binnen de JNM een nieuwe traditie, de zogenaamde "landelijke dagen". De afdelingen voeren op dezelfde dag activiteiten uit rond een bepaald thema. In navolging van onze NJN collega's (Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie), werd vorig jaar een landelijke natuurbeheerdag georganiseerd. Dit kende onmiddellijk succes binnen de afdelingen. Er werd door zo'n 400 JNM'ers een dag vrijwillig gewerkt in 25 Vlaamse natuurgebieden. De tweede editie gaat door op zaterdag 17 november. Voor het eerst in de jeugdbondsgeschiedenis doen alle 45 afdelingen mee. Er wordt gewerkt op niet minder dan 40 plaatsen in Vlaanderen. Tegelijk,

en in nauw overleg, vindt dit initiatief ook plaats in Wallonië (organisatie: Jeunes et Nature) en Nederland (m.m.v. NJN).

Doel is niet enkel het natuurbeheer op die 40 plaatsen (vnl. reservaten van Natuurreservaten vzw en De Wielewaal vzw) een flink stuk te helpen. We brengen ook het belang ervan onder de aandacht en de rol die vrijwilligers vervullen. En bovenal doen we, als jongerenorganisatie, een beroep op de medewerking van andere jongeren en jeugdverenigingen. Het gaat tenslotte om ONZE toekomst.

Wim Buysse, JNM

Wie bereid is mee te werken, kan contact opnemen met het JNM-secretariaat, Kortrijksepoortstraat 140, 9000 Gent, 091/23 47 81.

Op aanvraag wordt een gratis folder met alle plaatsen en contactpersonen opgestuurd.

Afdeling Brussel overweegt om in juli 1991 met vakantie te gaan naar Noorwegen met de St. Pauluskampen. Ik zoek contact met personen die ervaringen hebben, 't zij goede, 't zij slechte met deze organisatie. Verder zoek ik documentatie over interessante natuurgebieden en mooie landschappen.

Stuur uw gegevens naar of neem contact op met

Lut Mertens, Mensenrechtenlaan 22, 1070 Brussel, tel. 02/524 28 52.

WIELEWAAL

Jaargang 56 - september 1990

R. DE SMET. Bergeenden <i>Tadorna tadorna</i> : parels van polder en wad	173
B. VANDAELE. Het Madeliefje	175
HYLA-Werkgroep. Waar zitten ze nu nog... die amfibieën en reptielen?	
Deel 3: padden en kikkers	177
Primeur: vogelbeschermers evacueerden huiszwaluwkolonie met succes	190
Voor u gesprokkeld	190
Activiteitenkalender	194
Van Aalscholver tot Zeis	200
Vijf vóór twaalf	201
Verenigingsberichten	203
In het spaarvarkentje - onze reservatenfondsen	208
Goed om te weten	216

Titelblad: Ransuil — Foto: St. Elsermans